

OPĆINA KRŠAN

Cost-benefit analiza poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije na području Općine Kršan

Listopad 2022.

Europska unija

Operativni program
**ZA POMORSTVO
I RIBARSTVO**

Sufinancirano sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo

Izrada ovog dokumenta sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Općine Kršan.

Kontakt podaci korisnika:

Općina Kršan

Tel. +385 52 378 222

Faks: +385 52 378 223

e-mail: opcina-krsan@pu.t-com.hr

Autori:

Željko Tufekčić, dipl.oec.

Florijan Čelić, mag.oec

prof.dr.sc. Alen Soldo

doc. dr. sc. Josip Gugić, prof. v. š.

Sadržaj

1. SAŽETAK	1
2. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA	4
2.1. Geografski položaj Istarske županije i Općine Kršan	4
2.2. Prostor i prirodna obilježja	6
2.2.1. Reljef i tlo	7
2.2.2. Klimatska obilježja	7
2.2.3. Kakvoća zraka	8
2.2.4. Vodotoci i vode	9
2.2.5. Flora i fauna	9
2.2.6. Kulturna baština	10
2.2.7. Zaštita okoliša	10
2.2.8. Prostorno uređenje	11
2.3. Infrastruktura	13
2.3.1. Prometna infrastruktura	13
2.3.2. Vodovod i odvodnja	15
2.3.3. Energetski sustav	16
2.3.4. Poštanski i telekomunikacijski sustav	17
2.3.5. Poduzetnička infrastruktura	17
2.3.6. Zbrinjavanje otpada	18
2.4. Demografija	19
2.5. Gospodarska kretanja	22
2.5.1. Makroekonomska kretanja Republike Hrvatske	22
2.5.2. Lokalna ekonomska kretanja	29
3. POLITIKE I PROPISI	38
3.1. Ribarske politike	38
3.2. Regulatorni okvir ribolova za područje obuhvata	52
4. CILJEVI PROJEKTA	59
5. ANALIZA IZVODLJIVOSTI	61
5.1. Ribarska luka - Benchmarking	61
5.2. Osnovni preduvjeti i potrebna ulaganja za osnivanje Ribarske luke Plomin	78
5.3. Mjere i aktivnosti Općine Kršan	88
5.4. Procjena troškova mjera i aktivnosti	88
6. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA	91
6.1. Pretpostavke socio-ekonomske analize	91
6.1.1. Izvori financiranja	93

6.1.2. Valuta – cijene koje su korištene u analizi	94
6.1.3. Razdoblje financijske analize.....	94
6.1.4. Procjena prihoda i rashoda	95
6.1.5. Diskontna stopa	96
6.2. Troškovi poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije	96
6.2.1. Razdoblje provedbe poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije.....	97
6.2.2. Ostatak vrijednosti projekata	98
6.3. Konverzija tržišnih u ekonomske cijene	100
6.3.1. Primijenjeni konverzijski faktori.....	100
6.3.2. Ekonomske cijene	102
6.4. Kvantifikacija društvenih koristi.....	104
6.4.1. Identifikacija društvenih koristi.....	104
6.4.2. Povećanje broja izravno zaposlenih	106
6.4.3. Povećanje investicija.....	113
6.4.4. Pozitivni multiplikativni efekti poticajnih mjera na komplementarne gospodarske djelatnosti na lokalnoj razini	118
6.5. Diskontiranje procijenjenih troškova i koristi	125
6.6. Indikatori ekonomskih učinaka (ekonomska stopa povrata ili neto sadašnja vrijednost projekta u monetarnim uvjetima)	127
7. ANALIZA OSJETLJIVOSTI I PROCJENA RIZIKA.....	128
7.1. Definiranje kritičnih varijabli primjenom analize osjetljivosti	128
7.2. Simulacija najboljeg i najgoreg scenarija	129
7.3. Procjena rizika	131
7.4. Upravljanje i smanjenje rizika.....	138
9. ZAKLJUČAK	139
10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA	140
12. LITERATURA	142

1. SAŽETAK

Kratki opis projekta

Općina Kršan zauzima područje površine 124 km², što čini 4,4% ukupne površine Istarske županije. Obuhvaća prostor središnjeg dijela istočnog priobalnog područja Istarske županije. Smještena je između Kvarnerskog i Plominskog zaljeva, Plominske uvale, doline rijeke Raše, obronaka srednje Istre i područja Učke i uvale Brestova na obali mora. U tom području dominiraju dvije morfološke jedinice, Čepićko polje i planinski masiv Učke, a među ostalim značajnijim obilježjima prostora ističe se Plominski zaljev koji se uvlači duboko u kopno. Obilje prirodnih resursa, zemljopisni položaj i blaga klima predstavljaju okosnicu budućeg razvoja Općine Kršan i čine ovo područje ugodnim za život, te obavljanje niza gospodarskih djelatnosti koje u svojoj osnovi podrazumijevaju uporabu prirodnih resursa.

Danas se Općina Kršan nalazi u nezavidnom položaju, obzirom da je prosječno 64,87% proračunskih prihoda vezano uz aktivnosti TE Plomin koja će prestati s radom u sljedećih 10 godina, kao rezultat EU politike dekarbonizacije i prelaska na niskougljičnu ekonomiju. Stoga je Općina Kršan u tekućem programskom razdoblju krenula u diverzifikaciju lokalnog gospodarstva i promjenu strukture fiskalnog kapaciteta, a prioritet je korištenje vlastitih prirodnih resursa i razvojnih potencijala među kojima su ribarstvo i pomorstvo.

Projekt „*Očuvanje tradicije i održivi razvoj lokalnog pomorstva i ribarstva Općine Kršan*“ pokrenut je kako bi se očuvanjem tradicije ribarstva i pomorstva kreirale osnove za dugoročni održivi razvoj ribarstva i ribarske industrije, koji su okosnica diverzifikacije lokalne ekonomije. Priobalno područje općine (posebice Plomin/Plomin Luka), poznato je na europskoj karti tradicije pomorstva. Lokalno stanovništvo je oduvijek vezano uz more i ribolov, a tako je ostalo do današnjih dana. Plominski pomorci i kapetani kroz povijest su plovili na brojnim mediteranskim i prekooceanskim rutama, te brojnim istraživačkim ekspedicijama. Tako ovo područje karakteriziraju snažna pomorska tradicija i ribolov kao osnova života u priobalju i na moru. Unatoč navedenom, ne postoje relevantna istraživanja i analize koje bi pokazale:

- ✓ u kojoj je mjeri očuvana ribarska i pomorska tradicija,
- ✓ koje su karakteristike i potencijali ribljeg fonda na ovom području,
- ✓ kakav je intenzitet pomorskog prometa u akvatoriju administrativnog područja općine (posebno u Plominskom zaljevu i dalje do trajektne luke Brestova),
- ✓ u kakvom je biološkom stanju Plominski zaljev obzirom na neposrednu blizinu TE Plomin,
- ✓ kolike se količine i vrste ribe pretovaruju u iskrcajnoj luci Plomin,
- ✓ koliki je broj i kapacitet plovila na području općine koji se koriste za privatne i gospodarske aktivnosti,

- ✓ koje su preferencije i kolike su potrebe lokalnih dionika (ribara, ugostitelja, turističkih djelatnika, ostalih poduzetnika i obrtnika i dr.).

Za ovu svrhu provode se dvije aktivnosti:

1. Izrada Strategije očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan,
2. Izrada Cost-benefit analize poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije na području Općine Kršan.

Iz navedenih projektnih aktivnosti proizlaze sljedeći Specifični ciljevi projekta:

- SC 1. Analizirati resurse, potencijale i ograničenja korištenja maritimnih, ribarskih i akvakulturnih resursa,
- SC 2. Definirati konkretne mjere i aktivnosti očuvanja pomorske i ribarske tradicije,
- SC 3. Definirati konkretne mjere i aktivnosti održivog korištenja ribarskih i pomorskih resursa,
- SC 4. Kvalitativno i kvantitativno analizirati optimalnost i rentabilnost preporučenih mjera i aktivnosti sa soci-ekonomskog aspekta (CBA).

Kroz Strategiju očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan, izrađena je multidisciplinarna analiza sadašnjeg stanja, definirani strateški ciljevi razvoja, mjera i aktivnosti s ciljem zaštite tradicije pomorstva i ribarstva na svom području, te održivog korištenja resursa mora i priobalja na području općine.

S obzirom na navedene ciljeve projekta, u predmetnoj analizi društvenih troškova i koristi (CBA):

- ✓ Predložen je financijski okvir razvojnih mjera,
- ✓ Dinamika provedbe poticajnih mjera,
- ✓ Kriteriji izvodljivosti,
- ✓ Kvalitativno i kvantitativno analizirani su socio-ekonomski učinci poticajnih mjera,
- ✓ Procijenjen je izravni utjecaj provedbe poticajnih mjera na proračun Općine,
- ✓ Izračunate su vrijednosti indikatori socio-ekonomski opravdanosti provedbe poticajnih mjera,
- ✓ Izrađena je analiza osjetljivosti i rizika,
- ✓ Dane su preporuke za efektivnu i efikasnu provedbu poticajnih mjera, kako bi se ostvarili očekivani pozitivni socio-ekonomski učinci.

Pozitivne vrijednosti socio-ekonomskih indikatora opravdavaju aktivnosti Općine Kršan za ulaganjem proračunskih sredstava (sredstva poreznih obveznika) u razvoj

infrastrukture na svom administrativnom području, koja će poboljšati konkurentnost lokalnih ribara i omogućiti razvoj ribarske industrije, diverzificirati strukturu gospodarstva i fiskalnog kapaciteta (amortizirati očekivani gubitak proračunskih prihoda od TE Plomin koji čini gotovo 65,0% svih proračunskih prihoda), a u konačnici poboljšati kvalitetu života ovog ruralnog područja i izravno doprinijeti smanjenju depopulacije i drugih negativnih demografskih trendova.

Ova metodologija razrade, provedbe i vrednovanja poticajnih mjera, opravdava i potrošnju bespovratnih sredstava iz EU fondova. Ističemo da je navedeni pristup poticanja održivog razvoja ribarstva i ribarske industrije u potpunosti sukladan *Rezoluciji Europskog parlamenta o stanju ribljih stokova i socioekonomskom položaju sektora ribarstva na Sredozemlju (2016/2079(INI))*, a metodološki usklađen s Vodičem za izradu cost benefit analiza Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014*).

Rezultati analize

Ukupna procijenjena financijska vrijednost svih poticajnih mjera u razdoblju od 2024. do 2032. godine iznosi 33.997.500,00 kuna, pri čemu udio troškova za ribarsku luku čini 94,53% svih troškova.

Uz pretpostavku izgradnje ribarske luke, sinergijskog učinka poticajnih mjera, te izgradnju pogona za preradu ribe na području općine (privatni investitor), konzervativno se očekuje otvaranje 55 novih radnih mjesta (5 u ribarskoj luci i 50 u privatnom sektoru – ribarstvo i prerada ribe).

Izravni prihodi Općine Kršan od izgradnje pogona za preradu ribe procjenjuju se na 2.039.780,00 kuna (zemljište, komunalni doprinos i komunalna naknada).

Prihodi Općine Kršan od povećanja broj zaposlenih procjenjuju se na 4.517.052,34 kuna (Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada).

Rezultati socio-ekonomske analize predmetnog projekta ukazuju na pozitivan B/C omjer. Naime, jedan od ključnih kriterija prihvaćanja javne politike ili društveno korisnog projekta kod primjene analize društvenih troškova i koristi jest B/C omjer čija je vrijednost veća ili jednaka 1, a kod predmetnog projekta ona iznosi 2,56. Uz navedeni kriterij i ostali su relevantni kriteriji pozitivni; ekonomska neto sadašnja vrijednost (ENPV) iznosi 45.838.724,09 kuna (pri korištenju diskontne stope od 5%), a ekonomska stopa povrata (ERR) 15,35%.

Analiza rizika i simulacija pesimističnih i optimističnih scenarija pokazuje da probabilitet $ENPV > 0$, iznosi 100,0%

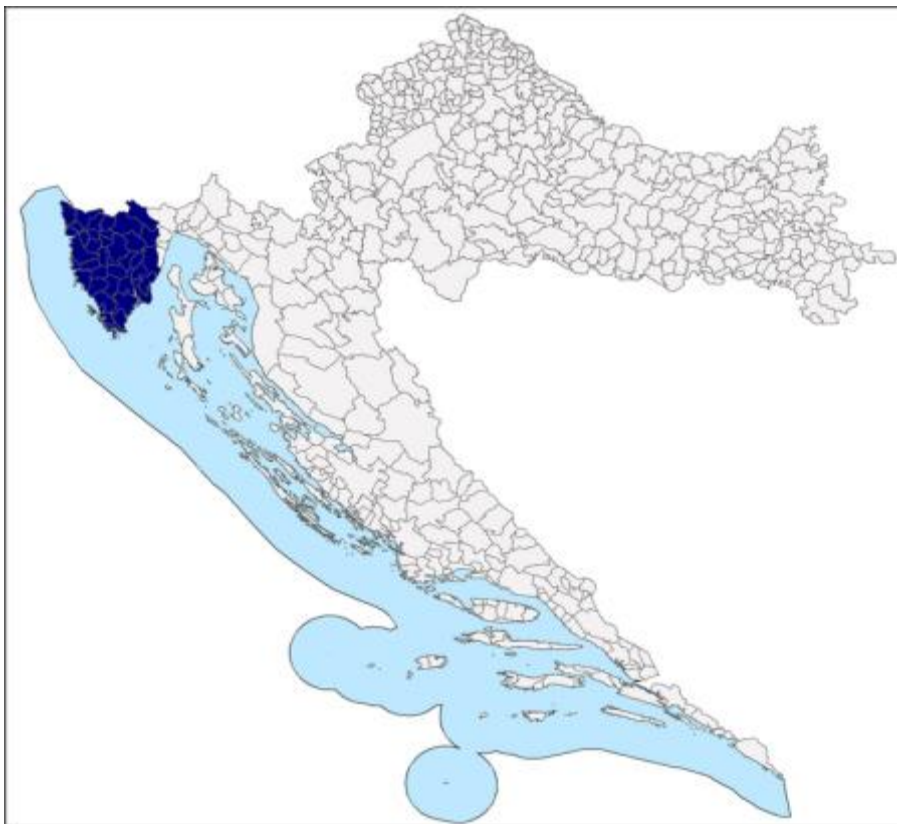
Unatoč strogo konzervativnom pristupu analizi u predmetnoj studiji, a posebice pozitivnih socio-ekonomskih učinaka, svi su relevantni indikatori pozitivni pa ovaj projekt čine ne samo prihvatljivim nego i poželjnim za društvo i gospodarstvo s lokalnog i nacionalnog aspekta.

2. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA

2.1. Geografski položaj Istarske županije i Općine Kršan

Istarska županija obuhvaća veći dio Istre - najvećeg jadranskog poluotoka. Najzapadnija točka Republike Hrvatske je u Istarskoj županiji (Bašanija, rt Lako) na 45° sjeverne zemljopisne širine. Smještena u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora, Istra je s tri strane okružena morem, a sjevernu granicu prema kopnu čini linija između Miljskog zaljeva (Muggia) u neposrednoj blizini Trsta i Prelučkog zaljeva, u neposrednoj blizini Rijeke. Tako povoljnim zemljopisnim položajem, gotovo u srcu Europe, na pola puta između ekvatora i sjevernog pola, Istra je oduvijek predstavljala most koji je povezivao srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim.

Slika 1 Geografski položaj Istarske županije

Izvor: www.istra-istria.hr/index.php?id=263

Površina - Istarski poluotok obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara. To područje dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Vrlo malen dio Istre, tek sjeverna strana Miljskoga poluotoka, pripada Republici Italiji. Slovensko primorje s Koparskim zaljevom i dijelom Piranskoga zaljeva do ušća rijeke Dragonje dio je Republike Slovenije. Najveći dio, ili 3.130 četvornih kilometara (90% površine), pripada Republici Hrvatskoj. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji, površine 2.820 četvornih kilometara, što je 4,98% ukupne površine Republike Hrvatske. Ostali dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskog županiji.¹

Administrativno je Istarska županija podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave odnosno na 10 gradova i 31 općinu.

- Gradovi : Buje-Buie, Buzet, Labin, Novigrad-Cittanova, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj-Rovigno, Umag-Umago i Vodnjan
- Općine : Bale, Barban, Brtonigla-Verteneglio, Cerovlje, Fažana, Funtana, Gračišće, Grožnjan-Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir - Labinci, Kršan, Lanišće, Ližnjan, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun, Oprtalj-Portole, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveta Nedelja, Sveti Petar u šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Vrsar i Žminj

Opći podaci o Istarskoj županiji:

- Površina Istre - 2.820 km²;
- Dužina obale - 445,1 km (razvedena obala dvostruko je duža od cestovne);
- Zapadna obala Istre duga je 242,5 km, s otocima 327,5 km;
- Istočna obala Istre duga je 202,6 km, s pripadajućim otočićima 212,4 km;
- Administrativni centar - Pazin
- Ekonomski centar – Pula-Pola

---

¹ www.istra-istria.hr/index.php?id=263

Slika 2 Administrativna podjela Istarske županije

Izvor: Prostorni plan Istarske županije; Obrada autora

Općina Kršan zauzima područje površine 124 km², što čini 4,4% ukupne površine Istarske županije. Na području općine nalaze se 23 statistička naselja i to: Kršan, Blaškovići, Veljaki, Lazarići, Boljevići, Čambarelići, Kožljak, Jesenovik, Nova Vas, Šušnjeвица, Letaj, Kostrčani, Lanišće, Zankovci, Polje Čepič, Zatka Čepič, Purgarija, Plomin, Plomin Luka, Stepčići, Vozilići, Zagorje i Potpićan.

2.2. Prostor i prirodna obilježja

Obilje prirodnih resursa, zemljopisni položaj i blaga klima predstavljaju okosnicu budućeg razvoja općine Kršan i čine ovo područje ugodnim za život, te obavljanje niza gospodarskih djelatnosti koje u svojoj osnovi podrazumijevaju uporabu prirodnih resursa.

Općina Kršan obuhvaća prostor središnjeg dijela istočnog priobalnog područja Istarske županije. Smještena je između Kvarnerskog i Plominskog zaljeva, Plominske uvale,

doline rijeke Raše, obronaka srednje Istre i područja Učke i uvale Brestova na obali mora. U tom području dominiraju dvije morfološke jedinice, Čepičko polje i planinski masiv Učke, a među ostalim značajnijim obilježjima prostora ističe se Plominski zaljev koji se uvlači duboko u kopno.

Područje općine je najvećim dijelom prekriveno makijom ili kamenjarskim pašnjacima. Vegetacija ima submediteranska obilježja koja se polako mijenjaju s porastom apsolutne visine. Prevladavaju listopadne šume, dok su viši brdski predjeli i niži dijelovi Učke pokriveni šumom medunca i drugih hrastova s crnograbom. U najvišim dijelovima može se naići na primorske šume bukve. Izuzevši Čepičko polje, kvalitetnih je poljoprivrednih površina relativno malo, te se uglavnom radi o vrtovima, livadama, neobrađenim oranicama i vinogradima koji se nalaze u blizini naselja.

Reljefnu strukturu čine prostrani valoviti ravnjaci i nešto strmija obala, kompozitna dolina Raše sa pritocima te brdski masiv Učke. Polja su većinom prekrivena sivom zemljom i zemljom crvenicom.

2.2.1. Reljef i tlo

Poljoprivredne površine zauzimaju 2.867 ha ili 23,1% ukupne površine, a karakterizira ih plodno tlo koje je posebice izraženo na području Čepičkog polja. Bonitet ovog tla je prve kategorije, no da bi ono zadovoljilo standarde suvremene poljoprivredne proizvodnje moraju se poduzimati sve potrebne agrotehničke mjere pri njegovoj pripremi i obradi. Unatoč svojim kvalitativnim obilježjima, potencijalna kvaliteta zemljišta nije iskorištena pa je Čepičko polje nedovoljno izdašno i neisplativo za uzgoj većine poljoprivrednih kultura. Upravo se zbog toga, s obzirom na klimatološke uvjete i kvalitetu tla, nameće potreba sustavnijeg pokretanja uzgoja ratarskih, krmnih i povrtlarskih kultura kao i uzgoja njihova sjemena. Osim Čepičkog polja, u predjelima pod utjecajem kontinentalne klime postoje preduvjeti za uzgoj vinove loze i voćarskih kultura karakterističnih za umjereno kontinentalni pojas.

2.2.2. Klimatska obilježja

Područje općine karakteriziraju klimatska obilježja tipična za regiju u kojoj se nalazi, a to su suha, topla ljeta te blage i kišovite zime. Klimatske prilike pod značajnim su utjecajem reljefnih obilježja prostora. U uskom priobalnom pojasu jači su maritimni utjecaji koji se djelomično osjećaju i u Čepičkom polju, dok su kontinentalni utjecaji značajnije izraženi u predjelima općine koji se nalaze na većim nadmorskim visinama.

Osnovni meteorološki podaci, prikazani su u tablici 1, te pokazuju da se prosječne mjesečne količine oborina kreću između 72,8 mm u svibnju i 136,3 mm u studenom. Varijacije u prosječnim godišnjim temperaturama su manje i kreću se između 11,5°C i

13,1°C, dok prosječna godišnja temperatura iznosi 12,4°C. Prosječne mjesečne temperature se kreću između 3,6°C u siječnju i 21,9°C u srpnju. Na području općine dominiraju tipični vjetrovi za istarski poluotok, a to su sjeveroistočnjak (bura), jugoistočnjak (jugo) te istočni vjetar. Zastupljenost pojave bez vjetera je značajna te iznosi 143 dana godišnje.

Tablica 1 Osnovni meteorološki podaci za područje općine - mjerna postaje Čepić

Mjeseci	Oborine (mm)	Srednja temperatura (°C)	Relativna vlaga (%)	Insolacija (sati sijanja sunca)
Siječanj	104	3,6	83,8	97,5
Veljača	97,2	4,6	81,7	113,5
Ožujak	93,9	8	78,4	142,3
Travanj	83,9	11	78,3	167,7
Svibanj	72,8	15,6	80,9	218,3
Lipanj	90,5	19,1	81,2	232,2
Srpanj	67	21,9	78,7	294,9
Kolovoz	94,9	21,2	79	284,1
Rujan	113,3	17,8	81,8	207,9
Listopad	119,8	14,1	82	150,7
Studeni	136,3	8	84,3	90,5
Prosinac	101,8	4,6	84,1	86
Godišnje	1.175,4	12,4	81,2	2.070,4

Izvor: PUR Općine Kršan 2018. godine

2.2.3. Kakvoća zraka

S obzirom na lokaciju značajnog energetskog subjekta (TE Plomin), te tvornice kamene vune Rockwool Adriatic d.o.o. lociranoj u susjednoj općini, na području općine Kršan relativno se rano započelo s praćenjem kakvoće zraka. Na području općine postavljene su dvije automatske mjerne postaje za praćenje onečišćenja zraka u okolici TE Plomin, nalazi se i mjerna postaja Čambarelići koja prati rad tvornice Rockwool i mjeri 3 parametra. Postaje je instalirala TE Plomin, a omogućila je da se iste povežu u županijsku mrežu praćenja kakvoće zraka. Postaje su montirane na Plominu (stari grad) i Klavaru, dok je šira okolica pokrivena postajama u Ripendi, u Sv. Katarini, Zajcima i Štrmcu. Na mjernim postajama prate se opći pokazatelji onečišćenja – SO₂, NO, NO₂, NO_x, taložna tvar i lebdeće čestice. Na postaji Sv. Katarina prati se i ozon. Uz parametre onečišćenja prate se i osnovni meteorološki pokazatelji, tako da se može kvalitetno i pravovremeno identificirati smjer eventualnog onečišćenja. Iako je u ranijim periodima bilo prisutno veće zagađenje zraka, u novije je vrijeme, uslijed

korištenja ekološki prihvatljivijih energenata i boljih mjera zaštite, kvaliteta zraka u znatnoj mjeri poboljšana, te zadovoljava uvjete prve kategorije.

2.2.4. Vodotoci i vode

Šire područje općine pripada slivu Raše, koji obuhvaća zapadni i južni dio površine između Plominskog zaljeva i lijeve obale Raše, jugoistočni dio Pazinskog bazena, jugoistočne brdske predjele Čićarije, jugozapadne padine Učke te dio Labinskog bazena. Važniji površinski tokovi su Boljunčica i Posert kao izvorišni dio rijeke Raše. Područje općine bogato je izvorima pitke vode. Najznačajniji su izvor Jaškovića koji se nalazi u Potpićanskom polju, izvor Beka u Čepićkom polju, izvor Kožljak, Bubić jama, te izvor Plomin koji se nalazi na istočnoj strani Učke.

2.2.5. Flora i fauna

Zahvaljujući navedenim okolišnim značajkama područje općine Kršan bogato je raznolikom prirodnom baštinom. Na području općine Kršan nalaze se dva zaštićena područja:

- Park prirode Učka
- Značajni krajobraz Učka Jug

Zaštićenim područjem Značajni krajobraz Učka Jug upravlja *Javna ustanova Natura Histrica*. Područje ovog značajnog krajobraza obuhvaća površinu od 9,28 km² općine Kršan. Granica južnog dijela Učke ide po južnoj granici Parka prirode Učka, od lokaliteta Stabljevac do granice općine Kršan i Mošćenička Draga, po istoj granici do državne ceste Pula-Rijeka, istom cestom do lokaliteta Načinovići te na cca udaljenosti od 350 m iznad ceste motel Plomin-Plomin-Sv.Ivan-Vozilići (obilazeći lokalitet Goričica) i spaja se na lokalitet Stabljevac. Područje ima visoku krajobraznu vrijednost. S vrha Plominske gore izvanredan je pogled na Kvarner. Obronci su staništa rijetkih i ugroženih biljnih vrsta, iz kojih se izdvaja endem Istarski zvončić (*Campanula istriaca*), simbolična biljka starog grada Plomina. Pukotine stijena, špilje i jame, staništa su većeg broja šišmiša.

Park prirode Učka obuhvaća 26,0 km² općine Kršan pa ovim područjem upravlja *Javna ustanova Park prirode Učka*. U obuhvatu Parka prirode Učka nalaze se sljedeći dijelovi statističkih naselja Općine Kršan:

- dio naselja Vozilići (zaselak Stepčići),
- dijelovi naselja Kožljak (zaselci Gorinci, Zagrad, Škalameri, Vozila, Katun),
- dijelovi naselja: Jasenovik, Nova Vas i Šušnjevića.

Vrijednosti zbog kojih je Učka proglašena parkom prirode poznate su već odavno, a leže u njenom reljefu i neposrednoj blizini mora, što je uvjetovalo razvoju specifične klime te bujne šumske vegetacije. Tome valja dodati bogata livadna i druga antropogena staništa na kojima se nalaze brojne endemske, ugrožene i zaštićene biljne i životinjske vrste. Od ukupne površine Parka, na šume otpada oko 76%, od čega je oko 3/4 u državnom, a ostatak u privatnom vlasništvu.

Od ostale prirodne baštine koja važno je istaknuti gotovo 13 km očuvane i još uvijek nedovoljno valorizirane morske obale. Morska obala odnosno priobalje općine Kršan proteže se od Plomin Luke do Brestove, a karakterizira je bogata kopnena i morska flora i fauna, te divlje plaže smještene u usjecima strme kamene obale. Od ostale resursne osnove značajan potencijal predstavljaju bogata i raznolika lovišta. Na više od 11.000 ha nalaze se tri lovišta.

2.2.6. Kulturna baština

Povijest Kršana istobitna je turbulentnoj poviješću Istre koja je determinirala bogatu kulturnu baštinu po kojoj je Kršan prepoznat u Hrvatskoj i svijetu.

Na području općine Kršan nalazi se 20 registriranih nepokretnih i pokretnih (materijalnih) kulturnih dobara. Pet dobara pripadaju kategoriji kulturno-povijesna cjelina, 4 dobra pripadaju kategoriji sakralna graditeljska baština, 4 dobra pripadaju kategoriji sakralni/religijski predmeti, 3 dobra pripadaju kategoriji profana graditeljska baština, 1 dobro pripada kategoriji arheološka baština, 1 dobro pripada kategoriji sakralno-profana graditeljska baština, 1 dobro pripada kategoriji arheološka građa, a 1 dobro pripada kategoriji glazbeni instrument.

2.2.7. Zaštita okoliša

Rastući pritisci na okoliš sve više naglašavaju potrebu njegove zaštite, budući je kvaliteta života žitelja na određenom području ovisna o samoj kvaliteti okoliša. Povećanje vrijednosti, vrsnoće i izgleda okoliša jedan je od ciljeva prostornog razvoja Istarske županije. Sukladno tome, među najrelevantnijim područjima zaštite okoliša spadaju zaštita vode, šume, zraka, tla te kulturne baštine i krajolika kao i zaštita od suvremenih oblika zagađenja, odnosno zagađenje bukom i svjetlosti. Prethodno su navedene aktivnosti praćenja kakvoće zraka na području općine Kršan. Obzirom na bogate vodne resurse pri čemu se na području općine nalaze vodozaštitna područja prve, druge i treće kategorije, nameće se potreba odgovarajuće zaštite voda s ciljem osiguranja kvalitetnih vodnih zaliha dostatnih za zadovoljenje potreba stanovništva i gospodarstva (posebno turizma i poljoprivrede) u širem okruženju.

Plominski zaljev, zbog svoje prirodne zaštićenosti od vjetrova te relativno dobre povezanosti sa unutrašnjošću, bio je pogodan za razvoj lučke djelatnosti koja je zajedno s industrijskim kapacitetima uvjetovala kakvoću morskog okoliša. Ljudski utjecaj na zaljev je negativan, a posljedica je zatrpavanja područja u dnu zaljeva koje je danas neupotrebljivo, te služi kao odlagalište šljake i pepela. Uz navedeno, negativan utjecaj na Plominski zaljev, odnosno kakvoću vode, uvjetovan je i ispuštanjem tehnološke vode s povišenom temperaturom u relativno zatvoren akvatorij. Kontinuirano se prati kvaliteta mora, koja je na tom području prve kategorije. Ipak, tehnološka voda predstavlja resurs čijom bi se valorizacijom u budućnosti moglo ojačati gospodarstvo općine Kršan. Kao posljedica fizičkih intervencija, došlo je do osiromašivanja flore i faune u unutrašnjem dijelu zaljeva iako se u novije vrijeme provodi proces odmuljivanja i čišćenja plovnog puta od nanosa kojeg u taj akvatorij donosi vodotok Boljunčice iz Čepićkog polja, te bujica Bižac s posjeda TE Plomin. Negativan utjecaj na okoliš značajno je smanjen i izgradnjom pročistača otpadnih voda.

Kvaliteta tla prema stupnju zagađenja može se ocijeniti zadovoljavajućom, s obzirom na nisku razinu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva, što svakako predstavlja temeljni čimbenik razvoja danas profitabilne ekološke poljoprivredne proizvodnje. Isto tako, odgovarajućim mjerama bilo bi neophodno sprječavati eroziju tla kao i formiranje divljih odlagališta otpada.

Moderni oblici zagađenja povezani su sa bukom i svjetlosti. Na području općine ovi oblici zagađenja ne prate se sustavno, ali može se pretpostaviti njihovo prisustvo, poglavito u blizini proizvodnih pogona i većim naseljima općine.

2.2.8. Prostorno uređenje

Prostorni plan uređenja Općine Kršan je dugoročni i koordinirajući planski dokument, koji utvrđuje uvjete za uređenje područja Općine Kršan, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša te zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode, a uzimajući u obzir planirane potrebe prostora za razdoblje do 2025. godine.

Prostornim planom uređenja Općine Kršan utvrđuju se koncepcija i organizacija prostora na području Općine Kršan, smjernice i mjere za provođenje Plana i izradu prostornih planova užeg područja, te prava i obveze subjekata u planiranju na području Općine Kršan.

Također, utvrđuju se dugoročne osnove organiziranja i uređivanja prostora u skladu s ciljevima i zadacima društveno - ekonomskog razvoja, a posebno:

- osnovna podjela prostora po namjeni,
- sustav naselja s razmještajem stanovništva i funkcijama u tim naseljima,

- prostorni raspored gospodarskih kapaciteta i društvenih djelatnosti,
- sustav infrastrukturnih koridora i građevina te njihovo povezivanje sa sustavom susjednih područja,
- mjere zaštite i očuvanja prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti.
- mjere sprečavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš.

Prostornim planom je obuhvaćeno područje Općine Kršan u površini od oko 124km², uz pretpostavku da će ga do 2025. godine naseljavati oko 3.027 stanovnika.

U konačnoj prostornoj distribuciji pojedinih namjena i aktivnosti, Plan je predvidio mjere kojima se razvitak u prostoru usmjerava u smislu ciljeva definiranih u fazi izrade nacrtu Plana:

- kvalitetnije korištenje prirodnih (posebno obala) i stvorenih (posebno spomenici kulture), vrijednosti pojedinih prostornih cjelina,
- određenje veličine, strukture, kvalitete i kapaciteta turističke ponude shodno granici dopustivosti opterećenja obale, te sukladno važećim zakonima i propisima,
- racionalizacija površine građevinskog područja,
- precizno određenje režima zaštite voda, zaštićenog obalnog područja mora (ZOP-a), šuma, ostalih osobito vrijednih dijelova prirode, poljoprivrednih tala, graditeljske baštine, te svih prirodnih i civilizacijskih vrijednosti.

Pri ispunjavanju ciljeva polazi se od opredjeljenja da se postojeći i budući razvoj mora podrediti poboljšanju kvalitete života. U daljnjem gospodarskom razvoju i korištenju prostora ne smiju biti dovedeni u pitanje prirodne i druge osnove života, a niti već djelomično dostignuti standard i kvaliteta života.

Planom se određuje sustav središnjih naselja vezan za planirane središnje funkcije i očekivani razvoj stambenih i gospodarskih djelatnosti u njima.

Osnovna namjena i korištenje površina prostora Općine Kršan, određena Prostornim planom, prema namjeni, dijeli na:

- površine naselja;
- površine izvan naselja za izdvojene namjene;
- poljoprivredne površine;
- šumske površine;
- morske površine;
- rekreacijske površine;
- vodne površine.

Za razvoj naselja Planom su predviđena građevinska područja naselja. U građevinskim područjima naselja prostor je namijenjen prvenstveno gradnji građevina stambene namjene, a zatim i svim drugim građevinama i sadržajima koji služe za zadovoljavanje potreba stanovnika za odgovarajućim standardom života, kao što su: javna i društvena namjena, gospodarska namjena (proizvodna, poslovna, ugostiteljsko-turistička i sl.), sportska namjena, javne zelene površine, površine infrastrukturnih sustava, groblja i ostalo.

Važno je istaknuti da Općina Kršan redovito ažurira prostorno planske dokumente i usklađuje ih s razvojnim potrebama i mogućnostima.

2.3. Infrastruktura

2.3.1. Prometna infrastruktura

Cestovni promet

Cestovna mreža općine Kršan dobro povezuje sva naselja. Područjem općine prolazi državna cesta D21, koja predstavlja dionicu Jadranske turističke ceste od Opatijske rivijere do Plomina, te u nastavku državne ceste D48 i D66 koje prolaze od Vozilića preko Potpićana prema Pazinu. Na državnu cestu D48 vezuje se državna cesta D500 koja vodi prema sjevernijim dijelovima općine, odnosno povezuje Vranju, Šušnjevicu i Kršan. Kroz općinu prolaze još dvije županijske ceste od kojih jedna vodi prema Plomin Luci, a druga spaja naselja na jugu općine sa Vozilićima. Povezanost ostalih naselja u pojedinim predjelima općine mrežom lokalnih cesta može se ocijeniti zadovoljavajućom.

Državne ceste na području Općine Kršan su:

- D64 - Pazin (D48) – Potpićan – Vozilići (D66)
- D66 - Pula (D400) – Labin – Opatija – Matulji (D8)
- D500 - Čvor Vranja (A8) – Šušnjevicica – Kršan (D64)
- D402 - D66 – Brestova (trajektna luka)

Županijske ceste na području Općine Kršan su:

- Ž5081 - Kršan (D64) – Nedeščina – Labin – Crni – Ravni
- Ž5172 - Vozilići (D66) – Plomin Luka

Lokalne ceste na području Općine Kršan su:

- L50180 - D500 – Šušnjevicica – Nova Vas – Kožljak – Vozilići (D66)
- L50122 - D64 – Lazarići – Boljevići – Ž5081

- L50120 - Oršanići (L50086) – Tupljak – Potpićan (D64)

Željeznički promet

Općina Kršan nema izravnu željezničku vezu s ostatkom države, nego preko Republike Slovenije, što predstavlja jedan od problema kako na razini općine tako i Istarske županije u cjelini. Sukladno Odluci o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 3/14) kroz područje obuhvata prolazi željeznička pruga za lokalni promet L213 Lupoglav-Raša. Navedena pruga dužine 52,4 km nije u funkciji.

Zračni promet

Na području općine ne planira se izgradnja zračne luke. Zračna luka Pula udaljena je 48,7 km, a Zračna luka Rijeka 77 km. Na lokaciji Kostrčani, uz državnu cestu D500 (dionica Kloštar - Šušnjeвица), Planom se osigurao obuhvat područja za istraživanje potencijalne lokacije poletišta/sletišta sportskog karaktera od županijskog značaja.

Pomorski promet

Na području Općine Kršan određene su sljedeće luke otvorene za javni promet županijskog značaja:

- luka Brestova
- luka Plomin

U sklopu luka otvorenih za javni promet Brestova i Plomin dopušteno je obavljanje sljedećih djelatnosti:

- ukrcaj i iskrcaj putnika i vozila;
- privez i odvez trajekata izvan funkcije prijevoza;
- formiranje priveza za potrebe lokalnog stanovništva–komunalni vez.

Osim navedenog, u sklopu luke otvorene za javni promet Plomin dopušteno je formiranje vezova i iskrcajnih mjesta za potrebe ribarske flote, a sukladno važećim zakonima i propisima.

Na području Općine Kršan određena je sljedeća luka posebne namjene državnog značaja:

- suha marina Plomin.

Na području Općine Kršan određena je sljedeća luka posebne namjene županijskog značaja:

- luka nautičkog turizma – sidrište – uvala Stupova.

Za potrebe ugostiteljsko-turističke namjene formirani su vezovi uz turistička naselja i to:

- na području Brestova, uz luku otvorenu za javni promet – trajektnu luku Brestova;
- na području Fratrije.

Planom se propisuju najveći dozvoljeni kapaciteti morske luke posebne namjene i vezova turističkih naselja na području Općine Kršan (tablica 2).

Tablica 2 Kapaciteti morskih luka posebne namjene i vezova turističkih naselja na području Općine Kršan

Lokacija	Broj vezova u moru	Broj vezova na kopnu
Suha marina Plomin	100	500 - 800
Sidrište – uvala Stupova	10 – 20	/
Privezište čamaca Plomin Luka	152	/
Turistički vez Brestova	20% uk. br. smještajnih jedinica	/
Turistički vez Fratrija	20% uk. br. smještajnih jedinica	/

Izvor: Prostorni plan Općine Kršan, 2018

Postojeće luke trebale bi biti revitalizirane u cilju povećanja ekonomskih aktivnosti i kvalitete života lokalnog stanovništva.

2.3.2. Vodovod i odvodnja

Na području Labinščine kojem pripada i Općina Kršan javnu vodoopskrbu i odvodnju vodi tvrtka Vodovod Labin d.o.o. Još 1937. godine izgrađen je magistralni cjevovod Kožljak-Vozilići-Štrmac-Labin s odvojkom za Svetu Nedjelju, a iz Labina je cjevovod produžen do Krapna i Raše. Za potrebe vodoopskrbe Vodovod Labin d.o.o. ima dodijeljenu koncesiju od 548 l/s na izvorima: Fonte Gaja – 80 l/s; Kokoti – 100 l/s; Kožjak – 22 l/s; Plomin – 16 l/s; Mutvica – 80 l/s; Sveti Anton – 250 l/s. Sustav vodoopskrbe se sastoji od preko 460 km vodovodne mreža, 30 vodosprema, 18 prekidnih komora, 8 crpnih stanica i 10 hidro-stanica. Vodoopskrbom je pokriveno 99,1% stanovništva što spada među sami vrh vodoopskrbe u Republici Hrvatskoj. Godišnje se isporuči oko 2.400.000 m³ vode. Prije isporuke krajnjim korisnicima voda se obrađuje tj dezinficira tehnologijama proizvodnje elektrolitskog klora, natrijevog hipoklorita i klordioksida. Redovito se kontrolira kvaliteta vode uzorkovanjem i analizom.

U krugu TE Plomin nalazi se lokalni izvor Bubić jama iz kojeg se voda crpi i prebacuje u vodospremu Sv. Matej. Ova vodosprema služi za opskrbu TE tehnološkom vodom.

Sustav javne odvodnje obuhvaća uređaje za pročišćavanje otpadnih voda: Labin, Potpićan, Pićan, Viškovići, Koromačno i Plomin Luka sa preko 105 km mreže i 8 crpnih stanica te pražnjenje septičkih jama. Pokrivenost odvodnjom je 55%, a godišnje se pročišćava oko 880.000 m³ otpadne vode s područja Labinštine. Otpadne vode s područja Općine Kršan se obrađuju na UPOV Plomin Luka. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda svojim tehnološkim rješenjem osigurava visok stupanj pročišćavanja otpadnih voda, a time i zaštitu okoliša te zahtjeve propisane iz područja zaštite voda.

U narednom razdoblju planirana je izgradnja vodoopskrbnog sustava Sv. Anton u dolini rijeke Raše koji bi osigurao dodatni kapacitet od 250 l/s te nastavak realizacije projekta javne odvodnje Labinštine za aglomeraciju Labin – Raša – Rabac.

2.3.3. Energetski sustav

Energetska infrastruktura općine Kršan obuhvaća sustav opskrbe električnom energijom i sustav plinoopskrbe. Svi potrošači napajaju se iz mreže Distributivnog područja Elektroistra Pula. Područjem Općine Kršan prelaze sljedeći prijenosni sustavi:

- DV 2x220kV Plomin - Melina i Plomin – Pehlin;
- DV 2x220 (110) kV Plomin – Tspoj (Vincent + Šijana) i Plomin - Šijana;
- DV 110 kV Plomin – Lovran,
- DV 110 kV Plomin - Pazin,
- DV 110 kV Plomin – Tupljak – Pazin,
- DV 110 kV Plomin – Dubrova - Raša1,
- DV 110 kV Plomin – Raša2.

Unutar planskog obuhvata planira se izgradnja sljedećih prijenosnih sustava:

- DV 2x400kV Plomin – Melina (Primorsko-goranska županija);
- DV 110 kV Plomin – Lupoglav (Vranja) – Buzet;
- kabelski vod DV 110kV Plomin – Cres.

Glavni izvor za napajanje električnom energijom je transformatorska stanica 110/35/10 kV Raša, odnosno TS 35/10(20) kV Starca. Promatrana sa stajališta potrošača električne energije općina Kršan zauzima malo područje na kojem nema značajnijih potrošača. S druge strane, sa stajališta proizvođača električne energije zauzima vrlo važno mjesto na kojem se nalaze glavne točke napajanja cijelog Istarskog poluotoka,

gdje se nalaze dvije termoelektre i svi važni koridori dalekovoda. Na području općine Kršan izgrađene su ukupno 43 transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV s ukupno instaliranom snagom od približno 8100 kW.

Obzirom da se u narednom razdoblju očekuje porast gospodarskih, stambenih i ostalih kapaciteta, sadašnji elektroenergetski kapaciteti morati će biti nadopunjeni novim. Prostornim planom predviđena je izgradnja 26 novih trafostanica s povećanim kapacitetom prijenosa (20kV) te stavljanje u uporabu trafostanice 110/35/10(20) Dubrova. Postepeno bi po područjima došlo do prelaska, najprije na 20 kV napon, a na kraju i na transformaciju 110/20 kV, čime sadašnje TS 35/10 (20) kV postaju TS 110/20 KV.

Osim opskrbe električnom energijom, općina Kršan ima sve preduvjete da se u skorije vrijeme priključi i na plinsku mrežu. Kroz područje općine prolazi magistralni plinovod Pula – Rijeka – Karlovac, te je izgrađena mjerno redukcijaska stanica. Magistralni plinovod prolazi kroz građevinska područja naselja Kršan i Blaškovići

Postojeći sustav opskrbe plinom odnosi se na dostavu ukapljenog naftnog plina u fiksne spremnike te dostavu istog u bocama čime se uglavnom zadovoljavaju potrebe domaćinstava.

2.3.4. Poštanski i telekomunikacijski sustav

Telekomunikacijska infrastruktura trenutačno udovoljava potrebama stanovnika općine, iako se povećavaju zahtjevi za uvođenjem novih usluga i prijenosom sve većih količina informacija. Spomenuto iziskuje izgradnju telekomunikacijske i širokopojasne mreže koja će integrirati sve usluge.

2.3.5. Poduzetnička infrastruktura

Početak tekuće godine dovršeni su radovi na izgradnji i opremanju „Proizvodno-poslovne zone Kršan“.

Lokacija „Proizvodno-poslovne zona Kršan“ nalazi se na području statističkog naselja Kršan i prostire se na cca 10,80 ha. Predmetna poslovna zona je proizvodne namjene - pretežito zanatske (I2), a namjenjuje se izgradnji i uređenju građevina i površina za proizvodnu – pretežito zanatsku, poslovnu, uslužnu, trgovačku i drugu poslovnu djelatnost, zatim ureda, skladišta te obrtničkih zona i građevina; kao i gradnji i uređenju javnih i zelenih površina, cesta, parkirališta, te objekata i uređaja komunalne infrastrukture.

Navedena proizvodno-poslovna zona trenutno je završnoj fazi pripreme za aktivacije.

Na području Općine Kršan prostorno-planskom dokumentacijom predviđena je izgradnja i drugih tipova poduzetničke infrastrukture. Unutar građevinskog područja gospodarske-proizvodne (pretežito zanatske) namjene Kršan gradit će se građevine proizvodnih ili zanatskih djelatnosti, kao i građevine trgovačke djelatnosti (skladišta, hladnjače, trgovina na veliko i sl.), uslužne i komunalno servisne građevine te potrebna infrastrukturna mreža i prateće infrastrukturne građevine. U sjevernom dijelu građevinskog područja predviđa se izgradnja sadržaja određenih proizvodnom namjenom – proizvodnja energije iz obnovljivih izvora – solarnih elektrana IE1. Postojeća građevinska područja proizvodne namjene – pretežito zanatske, uz mogućnost rekonstrukcije postojećih i gradnje novih građevina, zadržat će se u naseljima Potpićan, Polje Čepić i Kršan. Unutar građevinskih područja poljoprivredne proizvodnje grade se građevine za potrebe uzgoja i tova stoke, uzgoja divljači u zatvorenom prostoru, prerade mesa, mlijeka i dr., uzgoja i prerade voća i povrća, uljare, vinarije i sl. Građevinska područja poljoprivredne proizvodnje formirana su na već postojećim površinama istih osobitosti na područjima Letaj, Nova Vas, Polje Čepić, Kloštar. Izdvojeno građevinsko područje izvan naselja poljoprivredne proizvodnje (Ip) Čepić Polje, koje se nalazi unutar ekološke mreže HR10000 Učka i Čićarija, planira se isključivo za poljoprivrednu proizvodnju (uzgoj i tov stoke, divljači, prerada mesa i mlijeka te prerada voća i povrća), na način da se razvoj područja, razmještaj pojedinih građevina i njihove tehnološke karakteristike planiraju s ciljem očuvanja i zaštite područja ekološke mreže.

Poticajno poduzetnička infrastruktura poput poduzetnički inkubatora ili centara razvoja poduzetništva ne postoji na području općine Kršan.

2.3.6. Zbrinjavanje otpada

Sustav gospodarenja otpadom u Istarskoj županiji uspostavljen je izgradnjom i početkom rada CGO Kaštijun na kojem se nalazi MBO postrojenje, na kojem se otpad obrađuje i zbrinjava u skladu s propisima iz područja zaštite okoliša.

Na području općine nema nesaniranih odlagališta otpada koja bi predstavljala ugrozu za okoliš i vodne resurse.

Područje općine pokriveno je sustavom skupljanja otpada, kojeg obavlja komunalno poduzeće 1.MAJ iz Labina.

Posljednjih nekoliko godina Općina ulaže iznimne financijske i organizacijske napore u rješavanju problema divljih odlagališta otpada pa je vidljiv pozitivan pomak po ovom problemu.

Na području općine Kršan u 2021. godini prikupljeno je 467,42 t komunalnog otpada, što je u odnosu na 2020. godinu smanjenje prikupljene količine otpada od 13,62%. Prema podacima za 2021. godinu, miješani komunalni otpad u ukupno prikupljenom komunalnom otpadu čini 89,69%.

U tablici 3 prikazane su količine prikupljenog komunalnog otpada na području općine Kršan u razdoblju od 2017. do 2021. godine.

Tablica 3 Količine prikupljenog komunalnog otpada na području općine Kršan u razdoblju od 2017. do 2021. godine

Operater	Lokacija sakupljanja otpada	Vrsta otpada	2017	2018	2019	2020	2021
1. MAJ d. o. o.	Kršan	miješana ambalaža	2,80	5,78	10,09	15,41	11,16
1. MAJ d. o. o.	Kršan	miješani komunalni otpad	876,90	809,18	657,78	495,80	419,32
1. MAJ d. o. o.	Kršan	papir i karton	9,30	12,79	15,04	13,38	22,19
1. MAJ d. o. o.	Kršan	papirna i kartonska ambalaža	0,25	0,00	0,46	4,26	7,19
1. MAJ d. o. o.	Kršan	plastična ambalaža	0,37	0,62	0,54	1,42	0,43
1. MAJ d. o. o.	Kršan	staklena ambalaža	1,98	1,42	1,78	7,15	2,94
1. MAJ d. o. o.	Kršan	staklo	0,31	0,60	0,00	2,05	0,89
1. MAJ d. o. o.	Kršan	tekstili	0,50	0,00	0,00	1,78	3,40
1. MAJ d. o. o.	Kršan	glomazni otpad	550,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO			1.442,41	830,39	685,69	541,25	467,52

Izvor: Registar onečišćavanja okoliša, 2022.

2.4. Demografija

Aktivnosti i obilježja stanovništva na pojedinom području čine temelj njegova razvoja i središnji su element određivanja strateškog usmjerenja. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine na području Istarske županije prebiva 195.794 stanovnika, što je 6,26% stanovnika manje u odnosu na 2011. godinu.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području općine Kršan prebivalo je 2.951 stanovnika. Prema prvim rezultatima popisa stanovništva iz 2021. godine na području općine Kršan prebiva 2.829 stanovnika, što u odnosu na 2011. godinu predstavlja smanjenje broja stanovnika od 4,13%.

U tablici 4 prikazano je kretanje broja stanovnika po naseljima Općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine.

Tablica 4 Kretanje broja stanovnika po naseljima Općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Naselja	2011	2021	Promjena	Indeks promjene

Blaškovići	149	207	58	1,39
Boljevići	86	110	24	1,28
Čambarelići	154	145	-9	0,94
Jesenovik	57	43	-14	0,75
Kostrčani	30	21	-9	0,70
Kožljak	160	162	2	1,01
Kršan	238	229	-9	0,96
Lanišće	74	76	2	1,03
Lazarići	96	107	11	1,11
Letaj	43	47	4	1,09
Nova Vas	69	58	-11	0,84
Plomin	113	97	-16	0,86
Plomin Luka	173	144	-29	0,83
Polje Čepić	148	127	-21	0,86
Potpican	513	451	-62	0,88
Purgarija Čepić	228	225	-3	0,99
Stepčiči	40	36	-4	0,90
Šušnjeвица	69	72	3	1,04
Veljaki	120	116	-4	0,97
Vozilići	236	225	-11	0,95
Zagorje	116	103	-13	0,89
Zankovci	8	9	1	1,13
Zatka Čepić	31	28	-3	0,90
UKUPNO	2.951	2.838*		

Izvor: DZS, 2022. *DZS još uvijek nije uskladio podatke popisa iz 2021. godine po kategorijama pa su vidljiva minimalna odstupanja između demografskih izvješća po kategorijama.

Promatrano po naseljima, najveće povećanje broja stanovnika u međupopisnom razdoblju bilježi se u naseljima Blaškovići (+58 stanovnika) i Boljevići (+24 stanovnika) dok se najveće smanjenje broja stanovnika bilježi u naseljima Potpican (-62 stanovnika) i Plomin Luka (-29 stanovnika). Postotno, najveći povećanje broja stanovnika u međupopisnom razdoblju bilježi se u naselju Blaškovići (+39%), a najveće smanjenje u naselju Kostrčani (-30%).

U tablici 5 prikazano je kretanje broja stanovnika na području općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine.

Tablica 5 Kretanje broja stanovnika na području općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine

Starosna dob	2011		2021		Povećanje/Smanjenje	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
0-4	57	51	66	71	9	20
5-9	53	49	63	54	10	5
10-14	55	59	50	50	-5	-9
15-19	64	67	58	52	-6	-15

20-24	113	87	52	62	-61	-25
25-29	118	107	70	73	-48	-34
30-34	92	91	98	89	6	-2
35-39	90	76	112	92	22	16
40-44	88	102	101	96	13	-6
45-49	143	119	89	71	-54	-48
50-54	151	141	77	105	-74	-36
55-59	151	111	128	120	-23	9
60-64	72	87	145	142	73	55
65-69	48	76	141	107	93	31
70-74	70	70	62	78	-8	8
75-79	59	89	29	57	-30	-32
80-84	35	63	43	52	8	-11
85-89	9	26	14	36	5	10
90-94	0	11	5	15	5	4
95 i više	0	1	2	2	2	1
UKUPNO	1.468	1.483	1.405	1.424	-63	-59
SVEUKUPNO	2.951		2.829		-122	

Izvor: DZS, 2022.

Prema prikazanom u tablici 5, smanjenje broja stanovnika bilježi se kod oba spola u dobnim skupinama populacije u dobi od 15 do 29 godina (-203 stanovnika), u dobi od 45 do 54 godine (-212 stanovnika), te u dobi od 75 do 79 godina (-62 stanovnika). U međupopisnom razdoblju ističe se povećanje broja djece u dobi do 14 godina (+44 stanovnika), što je pozitivan indikator za buduća popisna razdoblja stanovništva i moguće ublažavanje negativnih demografskih obilježja.

Povećanje broja stanovnika u dobnim skupinama od +60 godina (+214 stanovnika) ukazuje na povećanje udjela starijeg stanovništva u populacije (u odnosu na 2011. godinu udio starijeg stanovništva od +60 godina povećan je sa 24,126% na 32,87%).

Iako je broj stanovnika na području općine Kršan smanjen u odnosu na druge gradove i općine u Hrvatskoj, te u odnosu na nacionalni prosjek (-9,64% stanovnika), Općina Kršan spada u skupinu gradova i općina s minimalnim gubitkom broja stanovnika.

Navedeni podaci u korelaciji su sa kretanjem prirodnog prirasta i migracija u međupopisnom razdoblju.

Tablica 6 Prirodno kretanje stanovništva Općine Kršan u razdoblju od 2012. do 2021. godine

Godine	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Živorodeni	28	22	28	22	29	24	27	33	23	29
Umrli	42	27	24	46	36	42	35	51	51	49
Razlika	-14	-5	4	-24	-7	-18	-8	-18	-28	-20

SVEUKUPNO	-138
------------------	-------------

Izvor: DZS, 2022.

Kao što je prikazano u tablici 6, u međupopisnom razdoblju po osnovi prirodnog prirasta bilježi se negativna bilanca od 138 stanovnika.

Negativni prirodni prirast u međupopisnom razdoblju pratila je pozitivna bilanca migracija stanovništva pa je migracijama stanovništva značajno ublažen negativni prirodni prirast.

U tablici 7 prikazano je kretanje migracija stanovništva na području općine Kršan u razdoblju od 2012. do 2021. godine.

Tablica 7 Kretanje migracija stanovništva na području općine Kršan u razdoblju od 2012. do 2021. godine

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Doseljeni	52	51	72	66	79	69	66	73	115	89
Odseljeni	60	76	76	81	59	48	54	74	83	63
Razlika	-8	-25	-4	-15	20	21	12	-1	32	26
UKUPNO	58									

Izvor: DZS, 2022.

Značajno smanjenje broja mladih stanovnika u dobi od 15 do 29 godina i radno aktivnog kontingenta u dobi od 45 do 54 godine, donekle amortizira pozitivni migracijski saldo.

Stanovništvo Općine Kršan broji 1.043 kućanstava, što predstavlja prosječno 2,72 stanovnika po kućanstvu.

Na području općine bilježi se 1.870 stambenih jedinica, od kojih se 1.636 stambene jedinice koriste za stalno stanovanje.

Statistički podatci popisa stanovništva iz 2021. godine još su u obradi pa nisu dostupni za detaljniju analizu demografskih kretanja i značajki Općine Kršan.

2.5. Gospodarska kretanja

2.5.1. Makroekonomska kretanja Republike Hrvatske

Hrvatska je ostvarila značajan gospodarski napredak od neovisnosti, ali globalna financijska kriza otkrila je slabosti u njezinu gospodarstvu i modelu rasta. Nakon šestogodišnje recesije (2009.-2014.) gospodarski rast nastavljen je 2015. godine.

Naime, 2015. godine, povoljnije vanjsko okruženje zajedno s učincima pristupanja EU 2013. godine, pomoglo je ponovnom pokretanju rasta. U 2015. godini snažni izvoz, kao i rast privatne potrošnje i ulaganja doveli su do rasta BDP-a od 2,4 posto, što je bila prva pozitivna stopa rasta nakon šest godina. Rast BDP-a temeljio se na širokom rasponu agregata, ubrzavši se na 3,5 posto u 2016. Rast je usporen na 2,9 posto u 2017. i daljnjih 2,6 posto u 2018. godini.

Izvoz je snažno poslovao tijekom ovog razdoblja, potpomognut rekordno visokim turističkim sezonama i oporavkom robnog izvoza, jer su se hrvatske tvrtke integrirale u europske lance vrijednosti i povećale svoj tržišni udio nakon pristupanja EU. Istodobno, rast domaće potražnje izgrađen je na solidnijim temeljima nego prije krize. Smanjenje poreza na dohodak, niske cijene energije i konverzija stambenih zajmova denominiranih u švicarskim francima u početku su potaknuli privatnu potrošnju, kasnije dodatno potkrepljeni povoljnim kretanjima na tržištu rada, dok su kućanstva nastavila s razduživanjem. Također, privatna ulaganja zabilježila su solidan rast tijekom razdoblja oporavka, popraćena značajnim razduživanjem poduzeća, čak i kad su državna ulaganja pala zbog fiskalne konsolidacije.

Veća zaposlenost, zajedno s migracijskim kretanjima, rezultirala je značajnim padom nezaposlenosti. Ekonomski oporavak doveo je do porasta zaposlenosti, naime stopa zaposlenosti skočila je s 42 posto u 2013. na 47 posto u 2018., a više od polovice povećanja činila je proizvodnja, turizam i građevinarstvo. Zajedno s negativnim migracijskim tokovima, ova su kretanja dovela do naglog pada stope nezaposlenosti, sa 17,3 posto u 2014. na blizu 8,4 posto u 2018. Osim toga, nezaposlenost mladih značajno se smanjila s 50 posto u 2013. na 26 posto u 2018, dok je udio dugotrajne nezaposlenosti također pao na 41 posto ukupne nezaposlenosti u 2018. sa 63,7 posto na vrhuncu 2012. To je rezultiralo nedostatkom radne snage u sektorima koji su svjedočili relativno snažnim oporavkom i u velikoj se mjeri oslanjali na domaće migracijske tokove (npr. turizam i građevinarstvo).

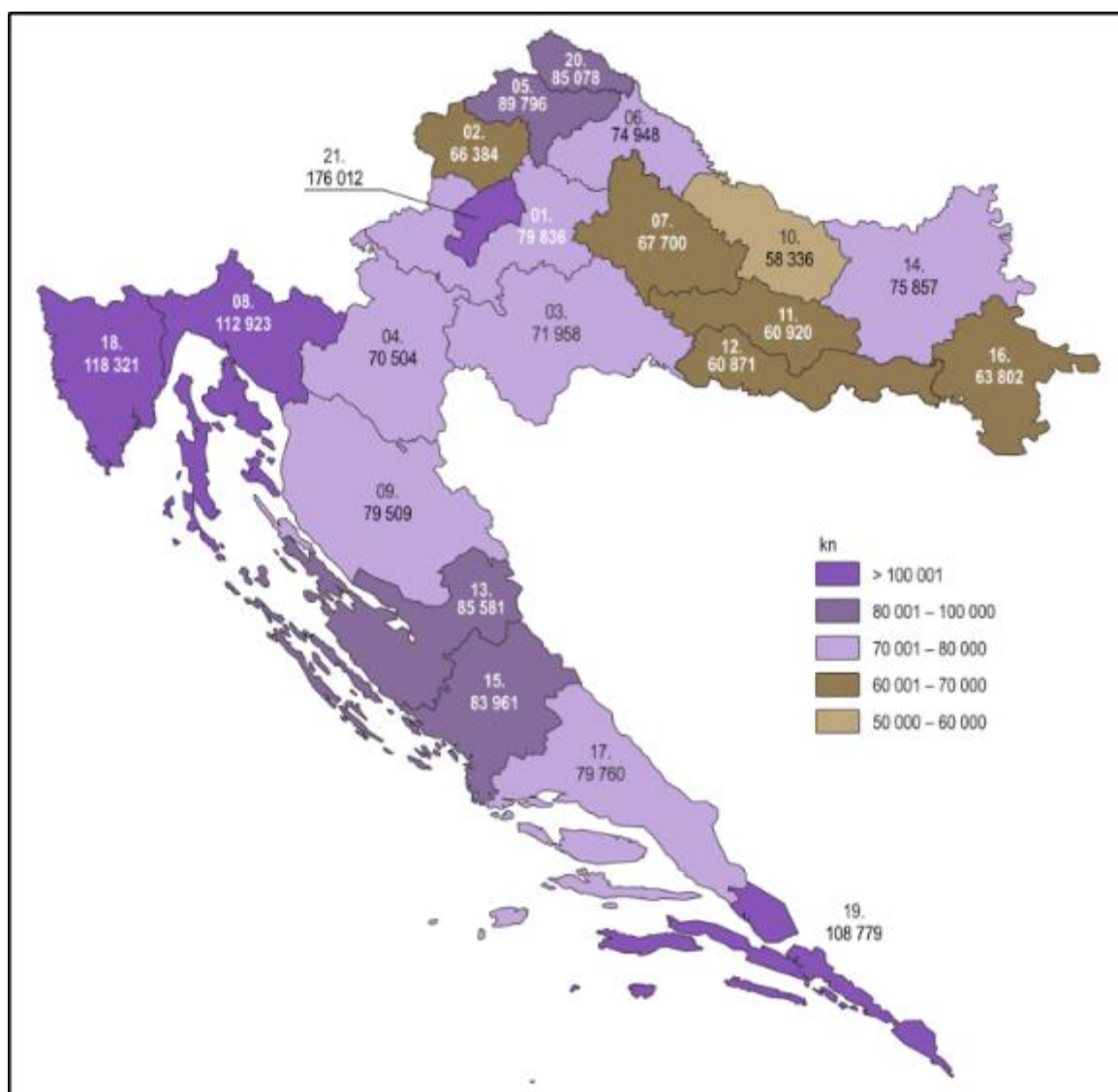
U razdoblju prije krize (2002.-2008.) fiskalna je politika bila pretežno ekspanzivna i često prociklična. Tijekom krize, dugotrajno i duboko smanjenje proizvodnje rezultiralo je velikim fiskalnim neravnotežama. Nominalni prihodi su pali, dok su rashodi ostali stabilni jer je značajan porast plaćanja kamata i socijalne potrošnje (uključujući naknade za nezaposlenost) nadoknađen naglim smanjenjem javnih investicija. Kao rezultat toga, deficit opće države pogoršao se na 6 posto BDP-a u prosjeku u razdoblju 2009.-2014. Međutim, veliki strukturni deficiti, kako ih je izračunala Europska komisija (EK) tijekom razdoblja od 2010. do 2014. godine, sugeriraju da su osnovni uzroci visokih deficita bili strukturne, a ne cikličke prirode.

Kako su se akumulirali visoki deficiti, javni se dug više nego udvostručio do kraja recesije, s 39% BDP-a na kraju 2008. na vrhunac od 84% na kraju 2014. Fiskalna konsolidacija započela je 2014. godine u okviru EU-ovog postupka prekomjernog deficita. Pozitivni ciklični učinci kako se gospodarstvo počelo oporavljati, zajedno s promjenama porezne politike, rezultirali su povećanjem ukupnih prihoda s 43% BDP-a u 2014., zadnjoj godini recesije, na 46,6% u 2018. Istodobno, rashodi su u tom

razdoblju ostali stabilni u kunama i smanjeni su s 48 posto BDP-a u 2014. na 46,4% u 2018. To je dovelo do smanjenja deficit opće države s 5,1% u 2014., na 3,4% u 2015., 0,9% u 2016., napokon dostigavši suficit od 0,8 posto, odnosno 0,2 posto BDP-a u 2017. i 2018. godini. Fiskalna konsolidacija preokrenula je rastuću putanju javnog duga te je javni dug smanjen s 84% BDP-a u 2014. na 74,6% na kraju 2018.

Tijekom 2019. godine nastavljena su kretanja ključnih makroekonomskih pokazatelja u pozitivnim trendovima kao iz prethodno opisanog razdoblja (rast BDP-a od 2,9%, suficit opće države 0,4% udio javnog duga u BDP-u smanjen na 73,2% BDP-a).

Slika 3 BDP per capita u 2019. godini po županijama

Izvor: DZS, 2022.

Najviši BDP per capita bilježi se u Gradu Zagrebu (176.012 kuna). Zatim slijedi Istarska županija sa 118.321 kuna, Primorsko-goranska županija sa 112.923 kuna i Dubrovačko-neretvanska županija sa 108.778 kuna po stanovniku.

U tablici 8 prikazano je kretanje BDV na nacionalnoj, regionalnoj i županijskoj razini u 2019. godini.

Tablica 8 Kretanje BDV na nacionalnoj, regionalnoj i županijskoj razini u 2019. godini.

Djelatnost	Republika Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Istarska županija	Udio IŽ u nacionalnoj BDV	Udio djelatnosti u BDV IŽ
A	11.826	2.211	249	2,11%	1,10%
B, C, D, E	64.062	15.916	3.680	5,74%	16,22%
od toga C	49.121	10.965	2.279	4,64%	10,05%
F	18.189	7.913	1.550	8,52%	6,83%
G, H, I	80.995	32.075	7.293	9,00%	32,15%
J	16.688	2.635	768	4,60%	3,38%
K	18.549	3.970	624	3,36%	2,75%
L	31.150	13.874	2.074	6,66%	9,14%
M, N	27.898	8.085	1.143	4,10%	5,04%
O, P, Q	56.190	16.864	2.327	4,14%	10,26%
R, S, T, U	13.854	5.104	699	5,05%	3,08%
UKUPNO	388.521	119.612	22.687	5,84%	100,00%

Izvor: DZS, 2022.

Prema prikazanom u tablici 8, Istarska županija generira 5,84% nacionalne BDV, pri čemu djelatnosti G, H, I generiraju 9,00% u nacionalnoj strukturi BDV, a djelatnost F 8,52%.

Najveći udio čine djelatnosti G, H, I, koje generiraju čak 32,15% županijske BDV. Zatim slijedi djelatnost C sa 10,05%, djelatnost L sa 9,14% i djelatnost F sa 6,83%.

Kao posljedica COVID-19 pandemije i restriktivnih epidemioloških mjera uvedenih za njeno suzbijanje, tijekom 2020. godine zaustavljena su pozitivna kretanja ekonomske aktivnosti bilježena tijekom prethodnih pet godina. U 2020. je zabilježen najveći realni pad hrvatskog BDP-a u povijesti od 8,0%. Pritom su i domaća i inozemna potražnja snažno negativno doprinijele kretanju BDP-a, dok je izražen pozitivan doprinos kretanju BDP-a došao od kategorije promjene zaliha. Promatrajući tromjesečnu dinamiku, neznan gospodarski rast ostvaren je u prvom tromjesečju 2020., dok je u narednom tromjesečju zabilježen najizraženiji pad u 2020. godini, koji je zatim u drugoj polovici godine postupno usporavao.

Povoljna epidemiološka situacija tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2021. godine i znatno blaže restriktivne mjere za suzbijanje pandemije u odnosu na konkurentne zemlje pridonijele su iznimno dobrim gospodarskim ostvarenjima. Tekuća su kretanja pozitivno iznenadila, posebice kada je riječ o izvozu usluga i osobnoj potrošnji. Tako se realni gospodarski rast intenzivirao na tromjesečnoj razini te se realni BDP u odnosu na treće tromjesečje 2020. povećao za 15,8%. Dostupni podaci za listopad upućuju da

bi se u četvrtom tromjesečju realan rast mogao nastaviti iako nešto slabijim intenzitetom nego u trećem tromjesečju. Stoga se očekuje da će realni BDP, nakon snažne kontrakcije u 2020., u 2021. porasti za čak 10,8%² i time nadmašiti predkriznu razinu.

Takva bi kretanja trebala rezultirati i zatvaranjem negativnog jaza domaćeg proizvoda. Kada je riječ o pojedinim sastavnicama, glavni bi pokretač gospodarskog rasta u 2021. godini trebala biti inozemna potražnja, no i ostale bi komponente potražnje trebale snažno pridonijeti rastu. Budući da bi rast ukupnog izvoza mogao znatno nadmašiti rast uvoza, ocjenjuje se da je neto inozemna potražnja dala izražen pozitivan doprinos ukupnom gospodarskom rastu.

Ocjenjuje se da je inozemna potražnja glavni pokretač gospodarskog rasta u cijeloj 2021., pri čemu se očekuje rast i izvoza robe i izvoza usluga. Od sastavnica domaće potražnje, gospodarskom bi rastu najsnažnije mogao pridonijeti rast osobne potrošnje, pri čemu rast potrošnje kućanstava uvelike odražava povoljnu epidemiološku situaciju tijekom ljeta, a vjerojatno i trošenje dijela akumulirane prisilne štednje. Bruto investicije u fiksni kapital također bi mogle dati snažan pozitivan doprinos ukupnom realnom rastu. Rast ukupnog uvoza, iako snažan, mogao bi biti manji od rasta izvoza, pa bi doprinos neto inozemne potražnje rastu ukupnoga realnog BDP-a mogao biti naglašeno pozitivan.

Nakon relativno blagog smanjenja u 2020. godini zaposlenost se u 2021. oporavila, pri čemu su mjere Vlade Republike Hrvatske podržale očuvanje zaposlenosti u krizom pogođenim djelatnostima. Na razini cijele 2021. očekuje se rast zaposlenosti od 2,2%, pri čemu će broj zaposlenih nadmašiti ostvarenja iz 2019. godine. Međutim, promatrano po djelatnostima, oporavak zaposlenosti izrazito je heterogen. Rastu ukupne zaposlenosti zamjetno pridonosi i zapošljavanje radnika iz trećih zemalja.

Rast plaća u 2021. ubrzao se reflektirajući povećanje osnovice u javnom sektoru, ali i rast plaća u ostatku gospodarstva, pa bi prosječna nominalna bruto plaća mogla porasti za 4% (2,5% u 2020.). Nakon što je početkom 2021. smanjeno porezno opterećenje u sustavu poreza na dohodak, očekuje se izraženiji rast prosječne nominalne neto plaće po stopi od 5,3%, no njezina bi kupovna moć mogla rasti slabije (2,7%) zbog očekivanog porasta potrošačkih cijena.

Prosječna godišnja inflacija potrošačkih cijena mogla bi se ubrzati na 2,4% u 2021. (s 0,1% u 2020.). Najveći doprinos ubrzavanju inflacije u 2021. dalo je snažno povećanje godišnje stope promjene cijena energije, kao posljedica rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu i pozitivnog učinka baznog razdoblja, zbog čega bi doprinos energije mogao dosegnuti polovinu ukupne inflacije u 2021. godini.

Kada je riječ o fiskalnoj politici, prema posljednjim izmjenama i dopunama proračuna za 2021. godinu, nakon manjka u proračunu opće države u 2020. od 7,4% BDP-a, u 2021. bi, pod utjecajem gospodarskog oporavka i postupnog ukidanja protukriznih

---

² Procjena HNB-a, Makroekonomska kretanja i prognoze, HNB, prosinac 2021.

mjera, mogao biti ostvaren manjak opće države u iznosu od 4,5% BDP-a. Manjak bi se prema prijedlogu proračuna za 2022. trebao spustiti ispod 3% BDP-a te se nastaviti postupno smanjivati prema projekcijama za 2023. i 2024. Jesenske projekcije Europske komisije iz studenoga 2021. predviđaju sličnu putanju proračunskog manjka. Kada je riječ o kretanju javnog duga, nakon izraženog povećanja udjela duga opće države u BDP-u u 2020., očekuje se da će navedeni u 2021. i kasnijim godinama biti ponovno na silaznoj putanji.

Makroekonomski okvir Republike Hrvatske u srednjoročnom razdoblju 2022. – 2024.³

U srednjoročnom razdoblju očekuje se snažan oporavak gospodarske aktivnosti na koji će utjecati i pozitivni učinci Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. (dalje u tekstu: NPOO). U 2022. očekuje se realni rast BDP-a od 6,6%, koji će pratiti rast od 4,1% u 2023. te 3,4% u 2024. godini. Gospodarski rast će se prvenstveno temeljiti na doprinosu domaće potražnje, dok će doprinos inozemne potražnje biti negativan i relativno stabilan u cijelom projekcijskom razdoblju. Također, osobna će potrošnja dati svoj snažan doprinos gospodarskom rastu. U narednom srednjoročnom razdoblju očekuje se i pojačana investicijska aktivnost potpomognuta postojećim kapitalnim priljevima iz fondova EU, kao i novim instrumentima financiranim ponajprije sredstvima iz Mehanizma oporavka i otpornosti. U 2022. godini očekuje se inflacija na razini od 1,7%, dok se u ostatku projekcijskog razdoblja očekuje postupno ubrzanje inflacije na razine od 2,0% u 2023. i 2,3% u 2024. godini. Snažan gospodarski rast u idućim godinama dovest će i do oporavka broja zaposlenih, koji će se kretati po stopi od 1,6% u 2022. i 2023., dok će u 2024. godini stopa rasta zaposlenih iznositi 1,4%.

Prihodna strana proračuna određena je očekivanim oporavkom gospodarske aktivnosti, uzimajući u obzir fiskalne učinke provedenih poreznih izmjena u okviru sustava poreza na dobit i poreza na dohodak. Značajan učinak na prihode proračuna imat će i povlačenje sredstva iz EU fondova, ponajprije iz tekućeg Višegodišnjeg financijskog okvira 2014. – 2020., ali se predviđaju i nova sredstva iz Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027. Nadalje, u fiskalne projekcije uključeno je i korištenje sredstava iz novog instrumenta EU Nove generacije, koja će jačati oporavak i otpornost gospodarstva kroz razvojne, strateške i reformske projekte, a za što je predviđeno 6,3 milijardi eura bespovratnih sredstava do kraja 2026. godine. Uz to, u proračunu su projicirana i sredstva iz Fonda solidarnosti EU-a za financiranje dijela obnove javne infrastrukture oštećene u potresu.

Rashodna strana proračuna usmjerena je na provođenje aktivnosti u svrhu oporavka i jačanja konkurentnosti i otpornosti gospodarstva uz osiguravanje primjerene zaštite svih slojeva stanovništva. Za sanaciju šteta uzrokovanih potresom i nadalje se predviđaju značajna sredstva, kako iz nacionalnih izvora financiranja, tako i iz Fonda solidarnosti EU-a. Vodeći računa o fiskalnoj stabilnosti, ali i osiguranju odgovarajućeg životnog standarda za građane Republike Hrvatske, osigurana su dodatna sredstva za

---

³ Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2022. - 2024., Ministarstvo financija RH

adekvatniji sustav socijalnih naknada, ponajprije za provedbu novog zakona o socijalnoj skrbi.

Opisani smjer fiskalnih kretanja i na prihodnoj i na rashodnoj strani proračuna rezultirat će manjkom općeg proračuna prema metodologiji ESA 2010 u iznosu od 2,6% BDP-a u 2022. godini. U 2023. predviđa se manjak od 1,9% BDP-a, dok će manjak u 2024. iznositi 1,5% BDP-a. Planira se i daljnje smanjenje udjela javnog duga u BDP-u i to za prosječno 2,9 postotna boda te će iznositi 82,5% u 2022., 79,5% u 2023., dok će u 2024. godini udio javnog duga u BDP-u iznositi 76,8%.

Tablica 9 Osnovni gospodarski pokazatelji za RH 2022. – 2024., realne stope rasta,

	ESA kod	2020. (razina)	2020. (stopa promjene)	2021. (stopa promjene)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)
1. Realni BDP	B1*g	370.030	-8,0	5,2	6,6	4,1	3,4
2. Nominalni BDP	B1*g	371.517	-7,7	7,3	8,4	6,3	5,8
Komponente realnog BDP-a							
3. Izdaci za potrošnju kućanstava¹	P.3	218.270	-6,2	5,1	4,0	3,7	3,6
4. Izdaci za potrošnju države	P.3	82.191	3,4	2,7	2,2	2,2	2,3
5. Bruto investicije u fiksni kapital	P.51	82.087	-2,9	9,9	18,0	8,5	4,5
6. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti (% BDP-a)	P.52 + P.53	11.666	3,2	3,4	3,3	3,3	3,3
7. Izvoz dobara i usluga	P.6	156.893	-25,0	12,5	15,8	6,1	3,9
- od čega: dobra	P.61	94.622	-0,8	4,3	4,9	4,0	3,6
- od čega: usluge	P.62	62.270	-45,2	24,3	29,0	8,1	4,2
8. Uvoz dobara i usluga	P.7	181.078	-13,8	12,3	14,7	6,7	4,2
- od čega: dobra	P.71	155.499	-10,1	11,2	14,0	6,6	4,3
- od čega: usluge	P.72	25.579	-31,2	19,0	18,8	7,2	3,9
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		382.548	-3,5	5,8	7,0	4,8	3,8
10. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti	P.52 + P.53	11.666	1,3	0,1	0,2	0,1	0,0
11. Vanjski saldo dobara i usluga	B.11	-24.185	-5,8	-0,8	-0,7	-0,8	-0,5

Izvor: DZS, 2022.

Napomena: BDP i njegove komponente izražene u realnim iznosima su u stalnim cijenama, u cijenama prethodne godine, u milijunima kuna.

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima. Napomena: Podaci za 2020. su preliminarni.

Tablica 10 Kretanje cijena u RH za 2022. – 2024

	2020. (razina)	2020. (stopa promjene)	2021. (stopa promjene)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)
1. Deflator BDP-a	105,1	0,4	2,0	1,8	2,1	2,3
2. Deflator potrošnje kućanstava¹	102,2	0,2	1,9	1,7	2,0	2,3
3. Indeks potrošačkih cijena²	102,4	0,2	2,0	1,7	2,0	2,3
4. Deflator državne potrošnje	109,6	2,5	3,3	1,8	2,0	2,1
5. Deflator investicija	100,6	0,7	1,5	1,5	1,8	2,0
6. Deflator izvoznih cijena (dobra i usluge)	103,0	-1,7	2,3	1,8	1,9	2,1
- od čega: dobra	95,2	-4,1	2,8	1,7	1,8	2,0
- od čega: usluge	112,1	1,9	1,7	1,9	2,0	2,2
7. Deflator uvoznih cijena (dobra i usluge)	101,5	-0,1	2,5	1,6	1,7	1,9
- od čega: dobra	101,1	-0,3	2,7	1,5	1,6	1,8
- od čega: usluge	103,4	1,3	1,3	1,8	2,0	2,1

Izvor: DZS, 2022. 1

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima.

² Inflacija je mjerena indeksom potrošačkih cijena. Napomena: Razine iskazane su kao indeks 2015.=100.

2.5.2. Lokalna ekonomska kretanja

Prema recentnom izvješću FINA-e na području općine Kršan posluju 104 poduzetnika koja zapošljavaju 565 zaposlenih. U tablici 11 prikazani poduzetnici po djelatnostima i prema ostvarenom rezultatu poslovanja

Tablica 11 Poduzetnici na području općine Kršan prema djelatnostima i rezultatima poslovanja u razdoblju od 2016. do 2021. godine poduzeća

DJELATNOST / GODINE	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Dobitaši	Gubitaši	Dobitaši	Gubitaši	Dobitaši	Gubitaši	Dobitaši	Gubitaši	Dobitaši	Gubitaši	Dobitaši	Gubitaši
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	1	8	1	6	4	6	2	7	2	6	1
B. Rudarstvo i vađenje												
C. Prerađivačka industrija	8	2	7	3	10	6	13	5	9	7	8	7
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	0					1	0	1	0	1	0
E. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša												
F. Građevinarstvo	7	2	7	0	8	1	8	0	7	4	7	5

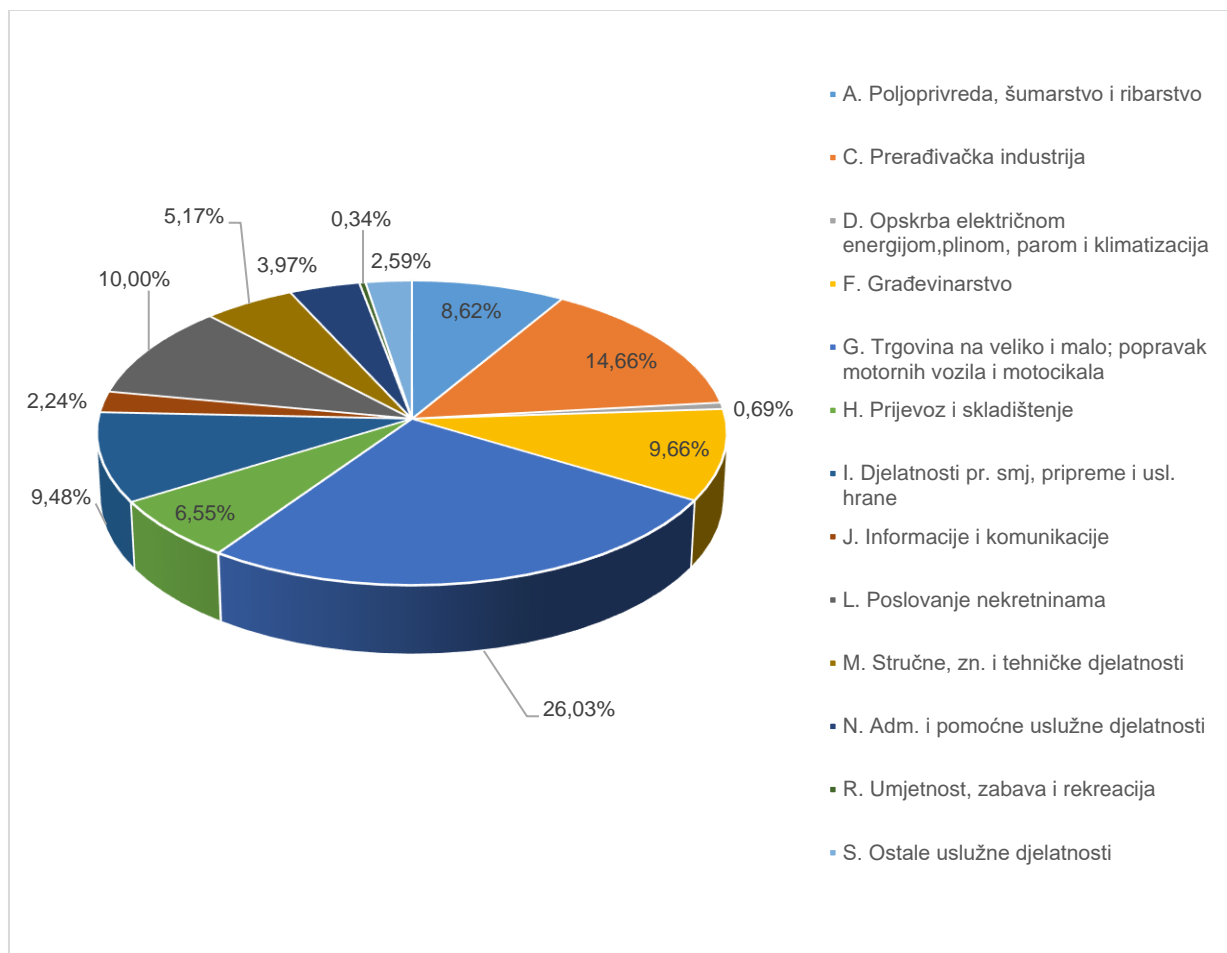
G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	20	5	20	4	21	3	19	5	17	9	19	9
H. Prijevoz i skladištenje	6	3	2	1	5	1	4	2	5	2	5	2
I. Djelatnosti pr. smj, pripreme i usl. hrane	8	1	8	2	7	2	7	2	6	3	6	3
J. Informacije i komunikacije	1	1	1	0	1	1	1	1	1	2	2	1
K. Financijsko djel. i djel. osiguranja												
L. Poslovanje nekretninama	4	4	6	4	4	8	3	6	3	7	3	6
M. Stručne, zn. i tehničke djelatnosti	2	0	3	1	5	0	6	0	5	1	6	1
N. Adm. i pomoćne uslužne djelatnosti	3	3	1	2	3	0	2	1	3	1	2	2
Q. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb												
P. Obrazovanje												
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	1	0	1	0								
S. Ostale uslužne djelatnosti	0	4	0	3	0	2	0	2	0	2	0	2
UKUPNO	67	26	64	21	70	28	70	26	64	40	65	39
SVEUKUPNO	93		85		98		96		104		104	

Izvor: FINA, 2022.

Prema prikazanom u tablici 11 u odnosu na 2016. godinu broj poduzetnika povećan je za 11,83%. U 2021. godini 62,50% poduzetnika poslovalo je s dobiti, što je u odnosu na prosjek promatranog razdoblja smanjenje od 6,46%. Najveći broj dobitaša bilježi se u 2019. godini (72,92% poduzetnika) pa ukoliko kroz prizmu pandemije COVID-19 i kauzalnog smanjenja ekonomskih aktivnosti usporedimo s rezultatima poslovanja poduzetnika u 2020. i 2021. godini, razvidno je značajno povećanje udjela poduzetnika koji su poslovali s poslovnim gubitkom.

Prosječno najveći udio prema djelatnostima čini G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (25,17%). Zatim slijedi djelatnost C. Prerađivačka industrija sa 14,17%, djelatnost L. Poslovanje nekretninama sa 9,67%, djelatnost F. Građevinarstvo sa 9,33%, djelatnost I. Djelatnosti pr. smj, pripreme i usl. hrane sa 9,17%, djelatnost A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa 8,33%. Ostale djelatnosti čine 24,17% lokalne ekonomije.

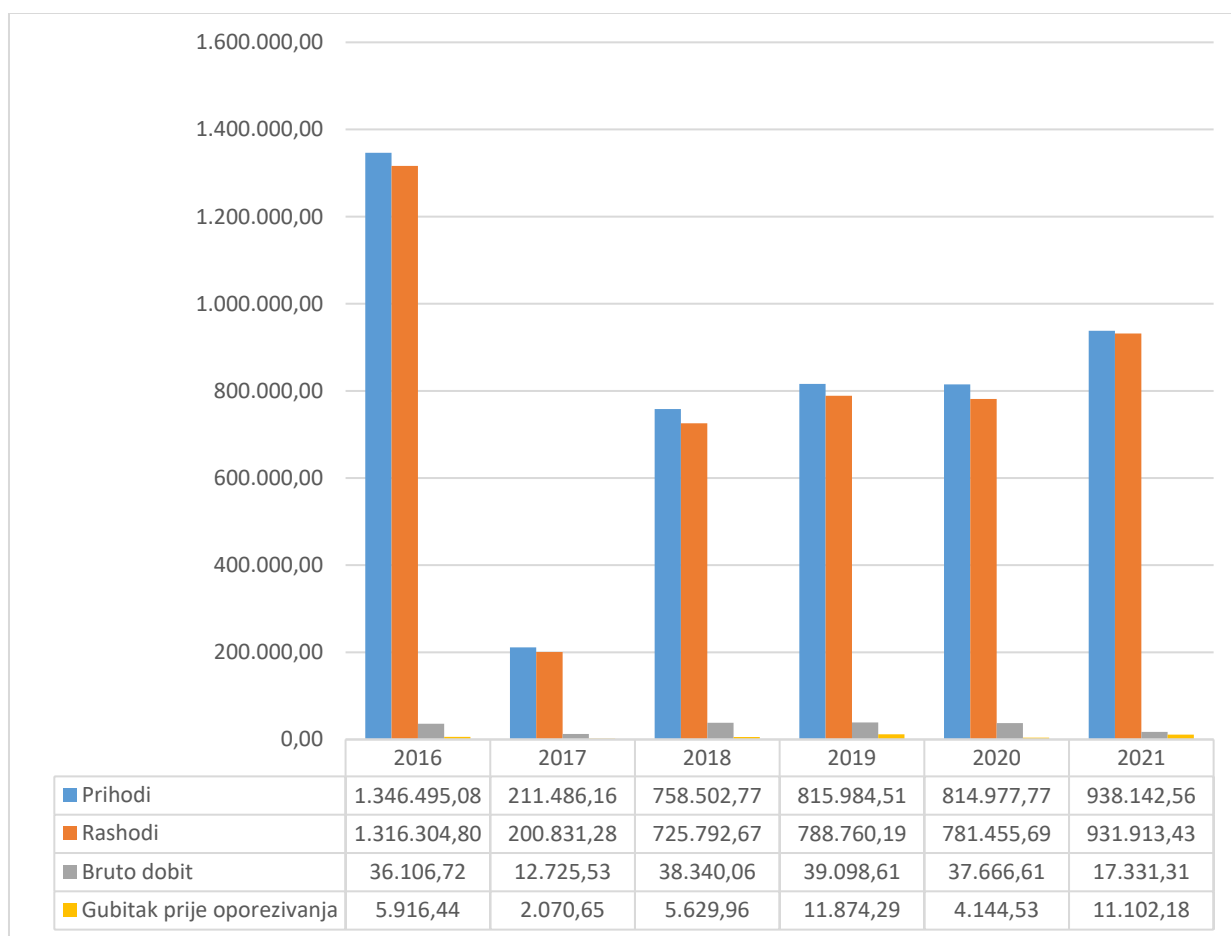
Grafikon 1 Udio poduzeća prema djelatnostima na području općine Kršan

Izvor: FINA, 2022.

Poduzetnici općine Kršan u 2021. godini ostvarili su 938,142 milijuna kuna poslovnih prihoda, 931,913 milijuna poslovnih rashoda, 17,331 milijuna kuna bruto dobiti, te 11,102 milijuna kuna gubitka prije oporezivanja. U odnosu na prosjek promatranog razdoblja riječ je o povećanju prihoda od 0,35%, povećanju rashoda od 2,54%, povećanju gubitka od 43,56% i smanjenju bruto dobiti od 48,59% smanjenju 1,346 milijardi kuna poslovnih prihoda,

Grafikon 2 Osnovni pokazatelji poslovanja poduzetnika na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2021. godine

Izvor: FINA, 2022.

Obrtništvo

Specifičan model poslovanja kod kojeg fizičke osobe samostalno i trajno obavljaju dopuštene gospodarske djelatnosti sa svrhom postizanja dohotka ili dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu naziva se obrt, pri čemu su prava i obveze, te ostale važne pojedinosti definirane Zakonom o obrtu (NN 143/13, 127/19, 41/20).

Na području općine Kršan registriran je 81 aktivni obrt (stanje na dan 01.09.2022. godine). Obrtnici s područja općine Kršan obavljaju različite proizvodne, prerađivačke i uslužne djelatnosti. Najveći broj obrta (11 obrta) bavi se proizvodnim zanatstvom (uglavnom proizvodnja i montaža drvene, aluminijske i PVC stolarije). Zatim slijede obrtnici koji pružaju usluge prijevoza (10 obrtnika), ugostitelji (10 obrtnika) i trgovci (9 obrtnika). Građevinske usluge i usluge održavanja i uređenja/popravaka (električari, vodoinstalateri i sl.) pruža ukupno 13 obrtnika dok usluge popravka i održavanja motornih vozila pruža 6 obrtnika. Od ostalih djelatnosti najzastupljenije su intelektualne usluge (knjigovodstvene, računovodstvene i savjetodavne), a pruža ih 7 obrtnika.

Ostali obrtnici prema vrsti gospodarske djelatnosti i usluga koje pružaju prikazani su u tablici 12.

Tablica 12 Broj i struktura obrtnika s područja općine Kršan (stanje na 01.09.2022. godine)

Obrt (prema primarnoj djelatnosti)	Broj obrta
Vađenje ruda	1
Poljoprivreda i ribarstvo	6
Proizvodno zanatstvo	11
Građevinarstvo	7
Popravak i održavanje	6
Popravak i održavanje motornih vozila	6
Prijevoz	10
Trgovina	9
Ugostiteljstvo	10
Čišćenje i uređenje	2
Njega kose i tijela	4
Intelektualne usluge	7
Uslužne (ostalo)	2
UKUPNO	81

Izvor: Općina Kršan, 2022. godina

Poljoprivreda

Prema službeno dostavljenim podacima Državne geodetske uprave ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske na području Općine Kršan, koje je u katastarskom operatu nadležnog Područnog ureda za katastar Pula, upisana kao poljoprivredno zemljište, iznosi 1.712,1083 ha, od čega je 1.200,3260 ha zakupljena površina pod ugovorima. Bonitet ovog tla je prve kategorije, no da bi ono zadovoljilo standarde suvremene poljoprivredne proizvodnje moraju se poduzimati sve potrebne agrotehničke mjere pri njegovoj pripremi i obradi. Unatoč svojim kvalitativnim obilježjima, potencijalna kvaliteta zemljišta nije iskorištena pa je Čepičko polje nedovoljno izdašno i neisplativo za uzgoj većine poljoprivrednih kultura. Upravo se zbog toga, s obzirom na klimatološke uvjete i kvalitetu tla, nameće potreba sustavnijeg pokretanja uzgoja ratarskih, krmnih i povrtlarskih kultura kao i uzgoja njihova sjemena. Osim Čepičkog polja, u predjelima pod utjecajem kontinentalne klime postoje preduvjeti za uzgoj vinove loze i voćarskih kultura karakterističnih za umjereno kontinentalni pojas.

Na prostoru općine Kršan najveći ekonomski značaj imaju poljoprivreda i stočarstvo. Na području općine Kršan na dan 31.12. 2015. godine zabilježeno je 99 poljoprivrednih gospodarstava od čega 91 OPG, 4 obrta, 3 trgovačka društva i 1 zadruga, a djeluju na 1.148,16 ha. Stočarstvom se bavilo 58 poljoprivrednih gospodarstava sa 1.961 grlom (85,8% čine goveda, 12,7% ovce, ostalo 1,5%). Najveći udio poljoprivrednih površina zasijan je ratarskim kulturama (kukuruz i ječam) i travolikom stočnom hranom (lucerna, djetelina, trava i sl.). Maslinici se prostiru na 6,58 ha, a voćnjaci na 12,3 ha (kruške i jabuke). Ostala raspoloživa poljoprivredna površina većinom se koristi za različite povrtlarske kulture (jagode, lubenice, dinje, češnjak, krumpir, salata, bundeva i dr.

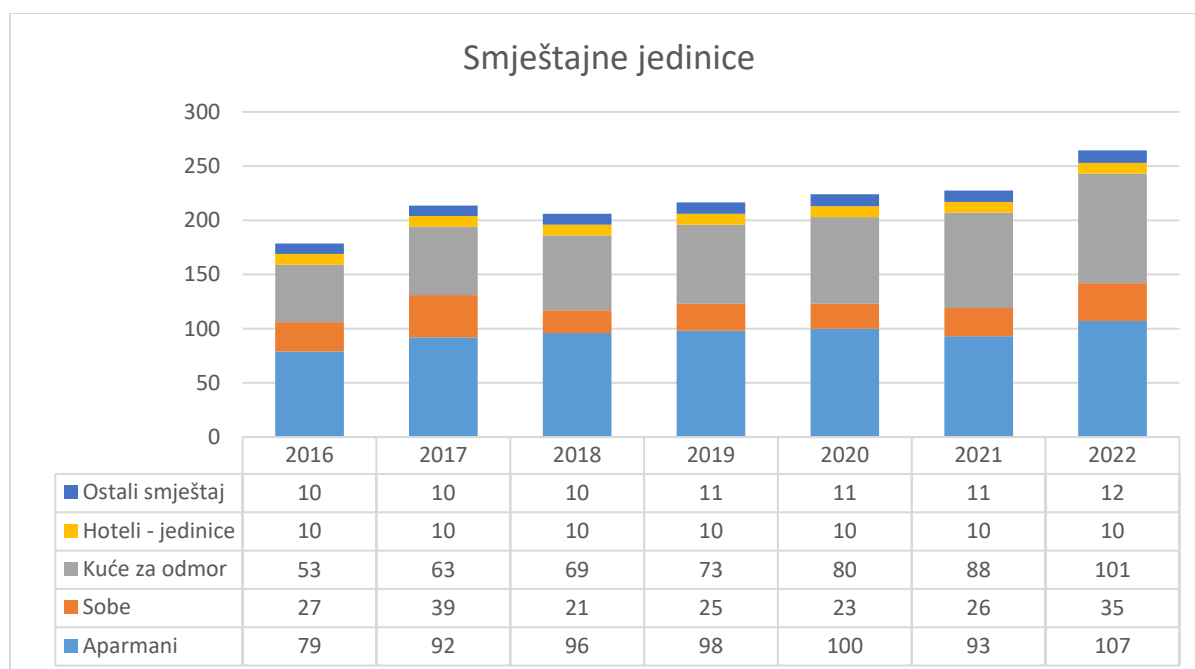
Od ostalih poljoprivrednih djelatnosti važno je istaknuti 6 poljoprivrednih gospodarstava koji raspolažu sa 342 košnice.

Turizam

Jedan od najvažnijih indikatora razvijenosti turizma jesu smještajni kapaciteti odnosno smještajna ponuda. Smještajnu ponudu na području općine Kršan karakterizira snažan rast i razvoj koji se ogleda u povećanju broja iznajmljivača, broja postelja i kvalitete smještajne ponude. Prevladavaju smještajne jedinice u apartmanima, sobama i kućama za odmor. Potrebno je naglasiti da je u posljednjih nekoliko godina u funkciju stavljeno više od 50 luksuznih kuća za odmor, koje su značajno utjecale na povećanje ukupnog smještajnog kapaciteta, ali i njegove kvalitete. Sredinom 2022. godine na području općine Kršan bilježi se 265 smještajnih jedinica. Najveći udio čine apartmani 40,45% i kuće za odmor sa 38,18% udjela u broju smještajnih jedinica. Hotelski smještaj u ukupnom broju smještajnih jedinica čini tek 3,78% udjela (1 hotel sa 10 smještajnih jedinica).

Na grafikonu 3 prikazano je kretanje smještajnih jedinica u razdoblju od 2016. do 2022. godine.

Grafikon 3 Kretanje broja smještajnih jedinica u razdoblju od 2016. do 2022. godine

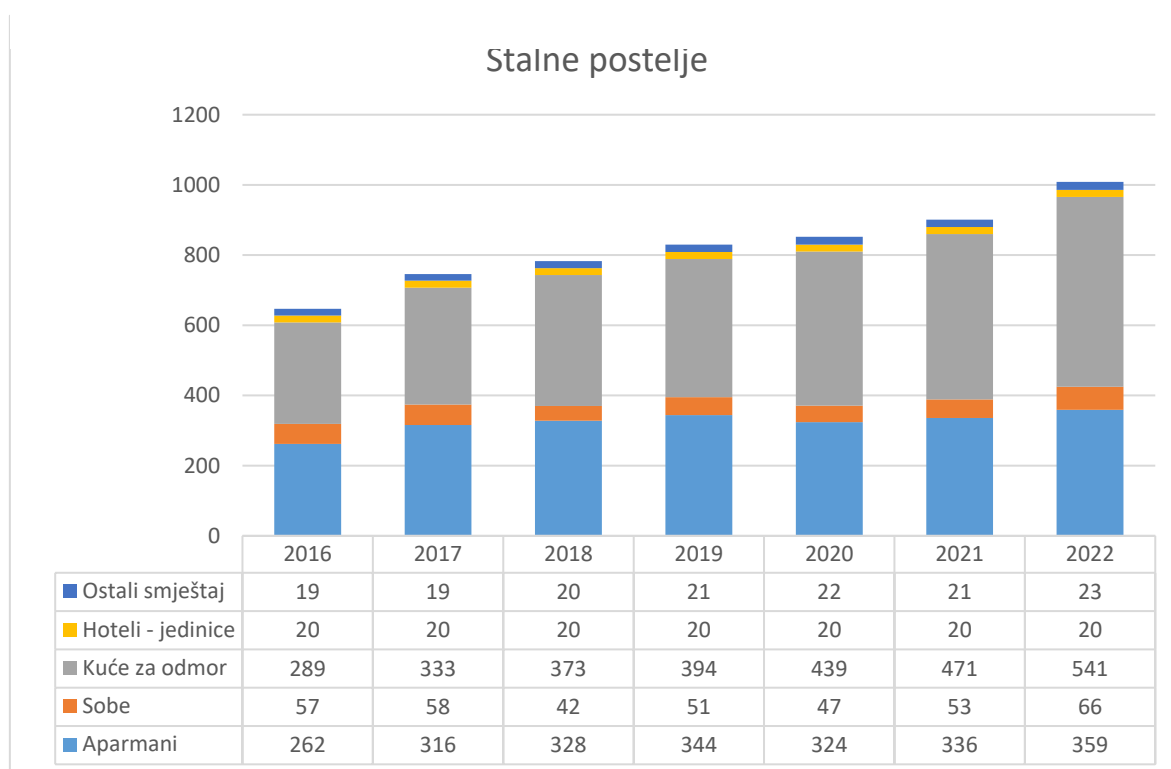
Izvor: TZ Općine Kršan; 2022.

Povećanje broja smještajnih jedinica u promatranom razdoblju pratilo je i povećanje broja stalnih postelja. U 2022. godini na području općine Kršan broj stalnih postelja prešao je granicu od 1.000 pa se bilježi 1.009 stalnih postelja. U odnosu na 2016. godinu riječ je o povećanju smještajnog kapaciteta za 55,89% (+362 stalne postelje).

U grafikonu 4 prikazano je kretanje broja stalnih postelja u razdoblju od 2016. do 2021. godine.

Grafikon 4 Kretanje broja stalnih postelja u razdoblju od 2016. do 2022. godine

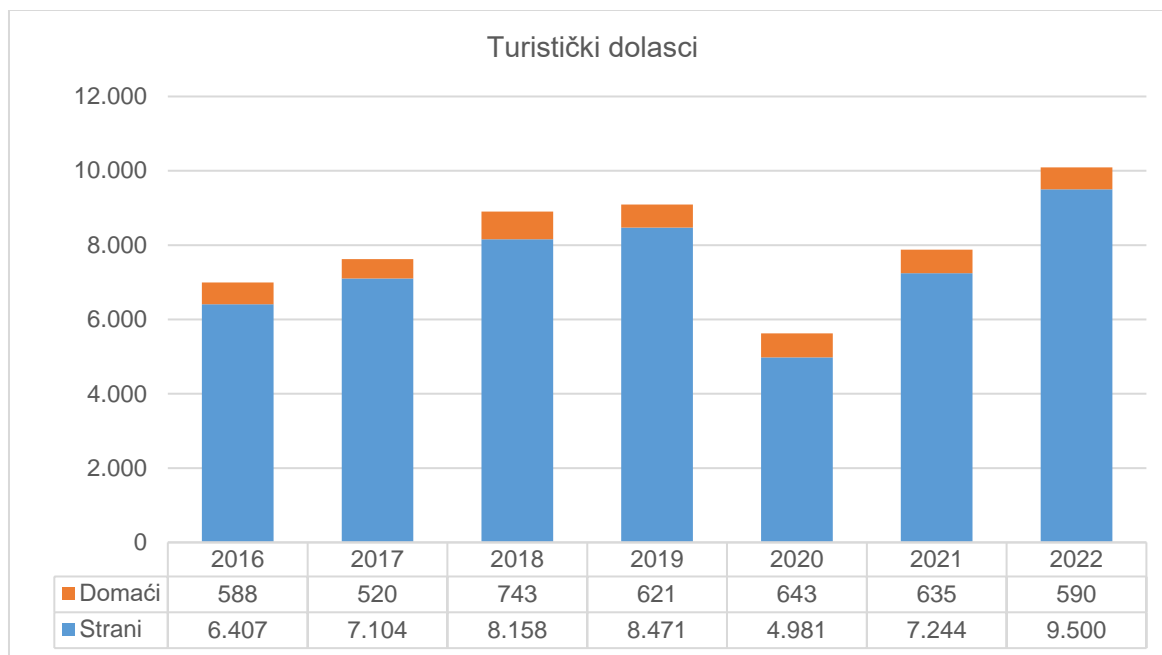
Izvor: TZ Općine Kršan; 2022.

U budućem razdoblju očekuje se povećanje broja postelja i privatnih iznajmljivača, ali i unaprjeđenje kvalitete smještajne ponude. Poseban razvojni potencijal predstavljaju dvije turističke zone (Brestova i Fratrija) sa ukupnim smještajnim kapacitetom od 1.980 postelja i brojnim dodatnim sadržajima, koji predstavljaju potencijal snažnog dugoročnog rasta i razvoja turizma na području općine Kršan u budućem razdoblju.

Jasno postavljene osnove i aktivnosti razvoja turizma na području općine Kršan, inicijativa lokalnih poduzetnika i građana, te rad i potpora lokalne samouprave i turističke zajednice rezultirali su povećanjem kapaciteta i kvalitete manifestacija, smještajne ponude, te ostale prateće ponude. Tako je u razdoblju od 2016. do 2019. godine došlo do povećanja turističkog prometa. Turistički dolasci do kraja 2019. godine povećani su za čak 29,98%. U prvom tromjesečju dolazi do globalne pandemije COVID-19 i implementacije restriktivnih epidemioloških mjera kojima su ograničena kretanja i smanjene ekonomske aktivnosti u sektoru turizma i komplementarnim djelatnostima. U ovim okolnostima na području općine Kršan bilježi se smanjenje turističkih dolazaka za 38,14%.

U grafikonu 5 prikazano je kretanje broja turističkih dolazaka na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2022. godine.

Grafikon 5 Kretanje broja turističkih dolazaka na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2022. godine

Izvor: TZ Općine Kršan; 2022.

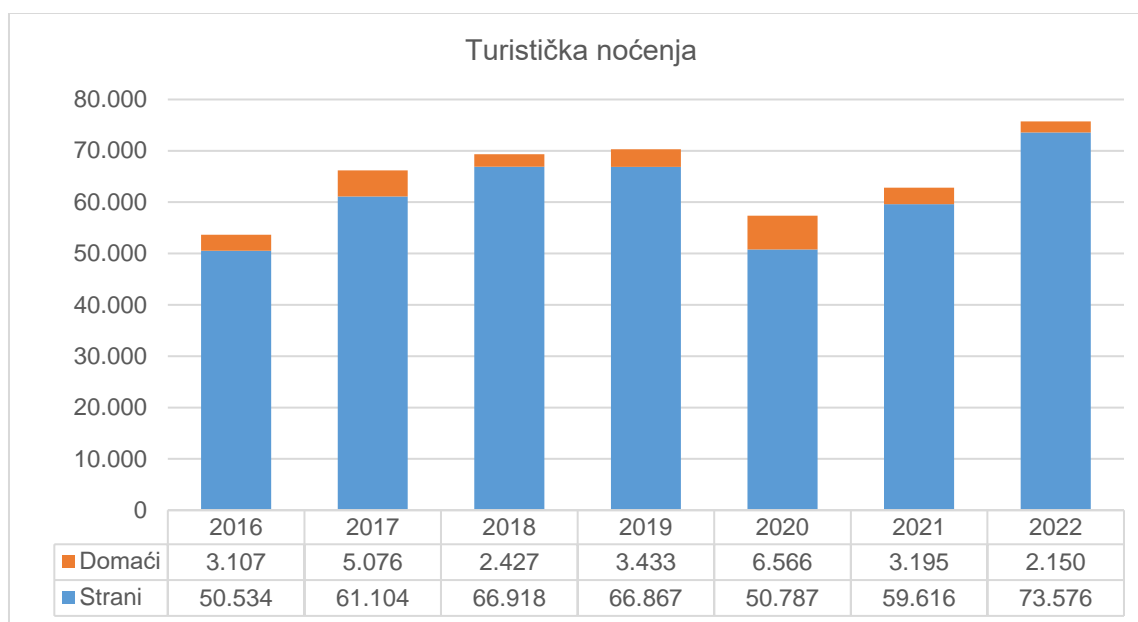
Iz grafikon 5 vidljivo je da se unatoč nastavku pandemije i epidemioloških mjera u 2021. godini bilježi snažno povećanje turističkih dolazaka pa se na području općine Kršan bilježi 7.879 turističkih dolazaka odnosno povećanje od 40,10% u odnosu na 2020. godinu.

Do kraja rujna tekuće 2022. godine na području općine bilježi se 10.090 turističkih noćenja, što ukazuje na snažan oporavak turističkog sektora. Svakako vrijedi istaknuti da i pandemije COVID-19 još uvijek nije službeno završena pa ostvarenje rekordnog broja turističkih dolazaka pod navedenim okolnostima djeluje zaista impresivno.

U strukturi turističkih dolazaka prevladavaju strani turisti koji prosječno čine 92,28% turističkih dolazaka.

Kretanje turističkih noćenja u uvjetima pandemije COVID-19 i restriktivnih epidemioloških mjera pratilo je trendove kretanja turističkih dolazaka (grafikon X).

Grafikon 6 Kretanje broja turističkih noćenja na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2022. godine

Izvor: TZ Općine Kršan; 2022.

Kao što je vidljivo u grafikonu 6, u prvih devet mjeseci 2022. godine sa 75.726 noćenja ostvaren je turistički rekord promatranog razdoblja. U odnosu na 2016. godinu broj turističkih noćenja povećan je za 41,17%, u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu za 7,72%, a u odnosu na pandemijsku 2020. godinu za 32,03 odnosno, a u odnosu na 2021. godinu za 20,56%.

Kao i kod dolazaka, najveći broj turističkih noćenja ostvaruju strani turisti i ostvaruju prosječno 94,30% noćenja.

Promatrano prema rezidentnoj zemlji turista, najvažnija emitivna tržišta su:

- ✓ Njemačka,
- ✓ Italija,
- ✓ Austrija,
- ✓ Belgija,
- ✓ Nizozemska
- ✓ Poljska.

3. POLITIKE I PROPISI

3.1. Ribarske politike

Zajednička ribarstvena politika (engl. *CFP - Common Fisheries Policy*) EU (ZRP) instrument je EU za upravljanje ribarstvom (i akvakulturom). ZRP čini skup propisa kojima se uređuju pitanja ribarstva na razini EU. Mjere se odnose na pitanja pristupa

resursima, iskorištavanja i zaštite bogatstava mora, uređenje tržišta, strukturne mjere i pitanja odnosa s trećim zemljama. Prvi put je formulirana u Ugovoru iz Rima i na početku je bila povezana sa zajedničkom poljoprivrednom politikom, no s vremenom je postajala sve neovisnija. Ribarstvo je zajednička politika EU što znači da se na razini EU usvajaju zajednička pravila koja se primjenjuju u svim državama članicama. ZRP regulira upravljanje europskom ribarskom flotom radi zaštite resursa. Stokovi su obnovljivi, ali nisu beskonačni te je dužnost i obveza država članica osigurati održivi razvoj ribarstva koji neće dugoročno ugroziti riblju populaciju i produktivnost.

ZRP je postupno dobivala zasebni identitet kako se razvijala EU, i to počevši od 1970. kada su države članice uvele isključive gospodarske pojaseve te nakon što su joj pristupile nove države sa značajnim ribarskim flotama. Te promjene značile su da je EU (tadašnja EEZ) trebala rješavati posebne probleme povezane s ribarstvom, kao što su pristup zajedničkim resursima, očuvanje ribljih stokova, strukturne mjere za ribarske flote i međunarodni odnosi u ribarstvu. Vijeće je tek 1970. usvojilo zakonodavstvo o uspostavi zajedničkog uređenja tržišta proizvodima ribarstva i uvelo strukturnu politiku u području ribarstva.

Ribarstvo je imalo važnu ulogu u pregovorima o pristupanju Ujedinjene Kraljevine, Irske i Danske Europskoj ekonomskoj zajednici 1972. godine. Tada se dogodio odmak od temeljnog načela slobode pristupa: nacionalna prava na isključiv priobalni ribolov u teritorijalnim vodama, odnosno unutar 12 nautičkih milja od obale, proširena su na isključive gospodarske pojaseve, odnosno na područje i do 200 nautičkih milja od obale. Države članice dogovorile su se da će upravljanje ribolovnim resursima prepustiti Europskoj zajednici.

Prve mjere donesene su 1970. godine, proširene su šest godina kasnije, a ZRP je formalno uspostavljena 1983. godine.

Mjerama ZRP-a u 70-tim godinama prošlog stoljeća se utvrđuje:

- pravo ribara na pristup zajedničkom moru 200 milja od obale država članica EU (sukladno međunarodnim sporazumima),
- mjere koje reguliraju zajedničko tržište proizvodima ribarstva,
- strukturne mjere modernizacije ribarske flote i obalnih postrojenja.

Nakon višegodišnjih pregovora Vijeće je 1983. usvojilo Uredbu (EEZ) br. 170/83 kojom je uspostavilo ZRP nove generacije u kojoj je sadržana obveza poštivanja isključivih gospodarskih pojaseva, uveden koncept relativne stabilnosti te predviđene mjere očuvanja i upravljanja utemeljene na ukupnom dozvoljenom ulovu i kvotama (SL L 24, 27. 01. 1983). Nakon 1983. ZRP se morala prilagoditi u nekoliko navrata: 1985. nakon istupanja Grenlanda iz Zajednice, 1986. nakon pristupanja Španjolske i Portugala te 1990. nakon ponovnog ujedinjenja Njemačke. Ta tri događaja utjecala su na veličinu i strukturu ribarske flote Zajednice te na njezin ribolovni potencijal.

Prvobitni ciljevi ZRP-a bili su:

- riješiti konflikte država članica na morima,
- osigurati stabilnost sektora ribarstva (osiguranje ekonomske održivosti ribarskih flota država članica),
- spriječiti potpuno uništenje ribljih stokova (očuvanje ribljih stokova i zaštita morskog okoliša),
- osigurati ribarima bolju kvalitetu života,
- opskrbiti potrošače kvalitetnom hranom (proizvodima ribarstva i akvakulture).

ZRP je redovito na meti kritika zbog nedovoljne primjene okolišnih mjera i znanstvenih sugestija kao i zbog nedostatka zajedničkog dijaloga između institucija EU i lokalnih dionika razvoja.

ZRP se mijenjala tijekom godina i svakih 10 godina prolazi reformu kako bi se njeni ciljevi uskladili sa novim saznanjima, znanstvenim pokazateljima, politikama i interesima te kako bi na najbolji mogući način očuvali riblji fond i morski okoliš uz osiguranje ekonomske održivosti dionika u ribarstvu.

Uredbom (EEZ) br. 3760/92 iz 1992. godine, koja je uređivala ribarstvenu politiku do 2002., nastojala se ispraviti velika neravnoteža između kapaciteta flote i ribolovnog potencijala (SL L 389, 31. 12. 1992). Kao rješenje predloženo je smanjenje ribarske flote Zajednice, uz strukturne mjere kojima su se nastojale ublažiti socijalne posljedice. Ovom uredbom uveden je pojam „ribolovni napor” u cilju ponovne uspostave i održanja ravnoteže između raspoloživih resursa i ribolovnih aktivnosti. Uredbom br. 3760/92 je predviđen i učinkovit sustav izdavanja dozvola kojim je uređen pristup resursima.

Mjere uvedene Uredbom (EEZ) br. 3760/92 nisu se, međutim, pokazale dovoljno uspješnima u zaustavljanju prekomjernog ulova. Naprotiv, mnogi riblji stokovi počeli su se iscrpljivati još brže. Ta kritična situacija dovela je do reforme iz 2002. godine čiji je glavni cilj bio osigurati održivu budućnost sektora ribarstva tako što će se ribarima zajamčiti sigurni prihodi i radna mjesta, a potrošačima opskrba uz istodobno očuvanje krhke ravnoteže morskih ekosustava. Naglasak je također stavljen na usklađivanje s drugim politikama EU, poput politike zaštite okoliša i razvojne politike.

Reformom iz 2002. godine uveden je dugoročni pristup upravljanju ribarstvom koji je obuhvaćao i izradu hitnih mjera, uključujući višegodišnje planove obnove za stokove koji se nalaze izvan sigurnih bioloških granica i višegodišnje planove upravljanja za ostale stokove (SL L 358, 31. 12. 2002). U cilju postizanja djelotvornijih, transparentnijih i pravednijih kontrola, osnovana je Agencija za kontrolu ribarstva (EFCA) sa sjedištem u Vigú (Španjolska). U okviru reforme iz 2002. osnovana su regionalna savjetodavna vijeća koja se sastoje od ribara, znanstvenih stručnjaka, predstavnika sektora povezanih s ribarstvom i akvakulturom, regionalnih i nacionalnih tijela te ekoloških skupina i potrošača što je ribarima omogućilo veći utjecaj na donošenje odluka koje ih se tiču. Prioritetnim ciljevima reforme iz 2002. godine htjelo se osigurati održivo ribarenje i zaštita morskih resursa, te na minimum smanjiti učinak

na morski ekosustav. Reforma iz 2002. godine, međutim, kratkoročno nije ispunila očekivanja jer se stanje nekih stokova nastavilo pogoršavati. Istodobno su u okviru reforme na vidjelo izašli neki problemi koji do tada nisu bili zabilježeni, poput problema odbačenog ulova.

Komisija je 2009. pokrenula javno savjetovanje o reformi ZRP-a s ciljem uključivanja novih načela na temelju kojih bi se upravljalo ribarstvom EU-a u 21. stoljeću.

Nakon duge rasprave u Vijeću i – prvi put – u Parlamentu 1. 05. 2013. godine postignut je sporazum o novom režimu ribarstva koji se temelji na tri glavna stupa:

- novom ZRP-u (Uredba EU br. 1380/2013, SL L 354, 28. 12. 2013),
- zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture (Uredba EU br. 1379/2013, SL L 354, 28. 12. 2013),
- novom Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) (Uredba EU br. 508/2014, SL L 149, 20. 05. 2014).

Ciljevi „nove” ZRP (definirana za razdoblje 2014.– 2020. godine) su osigurati da su ribolov i akvakultura okolišno, ekonomski i socijalno održivi kako bi građanima EU osigurali izvor zdravstveno ispravne hrane, na način sukladan ciljevima gospodarske i društvene koristi te koristi u svrhu zapošljavanja. Prioritet ZRP-a je postići ravnotežu između osiguravanja konkurentnoga ribarstva s jedne i održivih ribljih stokova te održivog ekosustava s druge strane.

Sama ZRP utvrđuje ciljeve, načela, mjere, mogućnosti, način upravljanja, uključenost znanosti, vanjsku politiku, daje ciljeve za uređenje trženja, definira provođenje kontrole i nadzora te mogućnosti financijskih instrumenata, a definirana je Uredbom Vijeća i Parlamenta br. 1380/2013.

Najvažniji elementi „nove” ZRP su:

- višegodišnje upravljanje utemeljeno na ekosustavu radi jačanja uloge koju su u prethodnoj reformi imali višegodišnji planovi, ali ovaj put s većim naglaskom na ekosustavu te s pomoću planova za više ribljih vrsta i ribarstava u regionalnom okviru europskih geografskih područja;
- najveći održivi prinos: s obzirom na međunarodne obveze poput onih preuzetih na samitu o održivom razvoju u Johannesburgu 2002., u „novoj” je ZRP najveći održivi prinos (engl. *Maximum Sustainable Yield* - MSY) postavljen kao glavni cilj za sva ribarstva; po mogućnosti do 2015., a najkasnije do 2020., ribolovna smrtnost bit će na tzv. FMSY razini, odnosno onoj razini izlova određenog stoka koja omogućava najveći održivi prinos;
- zabrana odbacivanja ulova: novom reformom okončat će se jedna od najneprihvatljivijih praksi u ribarstvu EU-a; predviđeno je postupno ukidanje odbacivanja ulova reguliranih vrsta i, u kombinaciji s tim, uvođenje popratnih

mjera za provedbu zabrane; do 2019. u svim će se ribarstvima EU-a primjenjivati nova politika o odbacivanju ulova;

- u pogledu kapaciteta flota, nova ZRP obvezuje države članice da s pomoću nacionalnih planova prilagode svoje ribolovne kapacitete tako da budu u skladu s njihovim ribolovnim mogućnostima; mali ribolov imat će posebnu ulogu u novoj ZRP; zona zabrane od 12 nautičkih milja za tradicionalne flote treba se primjenjivati sve do 2022.;
- pravila kojima se uređuju aktivnosti ribolovnih flota EU u trećim zemljama i u međunarodnim vodama treba utvrditi u kontekstu vanjskih odnosa EU i pobrinuti se pritom da budu u skladu s načelima politike EU; dogovore o ribolovu u takvim vodama treba povezati sa sporazumima o partnerstvu u održivom ribarstvu i sudjelovanjem EU u regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom;
- održiva akvakultura, povećanje prinosa za opskrbu ribljeg tržišta EU i jačanje rasta u priobalnim i ruralnim područjima pomoću nacionalnih planova;
- nove obveze kojima se od država članica zahtijeva da ojačaju ulogu znanstvenog sektora intenzivnijim prikupljanjem podataka i razmjenom informacija o stokovima, flotama i učinku ribolovnih aktivnosti;
- decentralizirano upravljanje približavanjem postupaka odlučivanja ribarima; zakonodavci EU utvrđuju opći okvir, a države članice izrađuju provedbene mjere i međusobno surađuju na regionalnoj razini;
- postojeći skup tehničkih mjera iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 850/98 (SL L 125, 27. 04. 1998) složen je i heterogen sustav odredbi koji se revidira kako bi nova ZRP dobila novi skup takvih mjera.

Druga važna okosnica je uređenje tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture čiji su glavni ciljevi ojačati konkurentnost ribarske industrije EU i povećati transparentnost na tržištu modernizacijom i pojednostavljenjem postojećih uredbi. Vodeća uloga daje se organizacijama proizvođača, posebice u odnosu na kolektivno upravljanje, nadzor i kontrolu. Usvojena su nova pravila o obveznim informacijama koje će kupcu pružiti jasnije i preciznije podatke prilikom kupnje proizvoda ribarstva. Uređenje tržišta definirano je Uredbom Vijeća i Parlamenta br. 1379/2013.

Treći stup određuje financijske mehanizme i način njihove provedbe za ispunjavanje ciljeva ZRP i Zajedničkog uređenja tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture, što je obuhvaćeno kroz Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, odnosno Uredbom Vijeća i Parlamenta br. 508/2014.

Uredbom (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 2019/2006, (EZ) br. 1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br.

894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005. (SL L 198, 25. 07. 2019) utvrđuju se tehničke mjere u vezi s lovom i iskrcavanjem morskih bioloških resursa, uporabom ribolovnog alata i međudjelovanjem između ribolovnih aktivnosti i morskih ekosustava.

Tehničkim se mjerama posebno doprinosi ostvarivanju sljedećih ciljeva:

- optimiziranju modela iskorištavanja radi zaštite nedoraslih morskih bioloških resursa i agregacija morskih bioloških resursa u mrijestu;
- osiguravanju toga da se slučajni ulov osjetljivih morskih vrsta, uključujući one navedene u direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ, koji proizlazi iz ribolova svede na najmanju moguću mjeru i, ako je to moguće, ukloni tako da ne predstavlja prijetnju stanju očuvanosti tih vrsta;
- osiguravanju toga da se negativni okolišni učinci ribarstva na morska staništa svedu na najmanju moguću mjeru, među ostalim pomoću odgovarajućih poticaja;
- uvođenju mjera upravljanja ribarstvom u svrhe usklađenosti s direktivama 92/43/EEZ, 2000/60/EZ i 2008/56/EZ, posebno s ciljem postizanja dobrog stanja okoliša u skladu s člankom 9. stavkom 1 Direktive 2008/56/EZ, i s Direktivom 2009/147/EZ.

Tehničkim mjerama želi se osigurati:

- da se ulov morskih vrsta koje su manje od minimalne referentne veličine za očuvanje smanji što je više moguće u skladu s člankom 2. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1380/2013 (ZRP primjenjuje predostrožni pristup upravljanju ribarstvom i nastoji osigurati da iskorištavanje živih morskih bioloških resursa obnavlja i održava populacije izlovljivanih vrsta iznad razina koje mogu osigurati najviši održivi prinos);
- da slučajni ulov morskih sisavaca, morskih gmazova, morskih ptica i drugih vrsta koje se ne iskorištavaju u komercijalne svrhe ne prelazi razine predviđene u zakonodavstvu EU i međunarodnim sporazumima koji su obvezujući za EU;
- da su okolišni učinci koje ribolovne aktivnosti imaju na staništa na morskom dnu u skladu s člankom 2. stavkom 5. točkom (j) Uredbe (EU) br. 1380/2013 (ZRP je posebno usklađena sa zakonodavstvom EU u području okoliša, posebno s ciljem postizanja dobrog stanja okoliša do 2020. godine kako je određeno u članku 1. stavku 1. Direktive 2008/56/EZ, kao i u drugim politikama EU).

Uredba Vijeća (EZ) br. 1967/2006 (SL L 409, 30. 12. 2006; SL L 347, 30. 12. 2011; SL L 188, 12. 07. 2019), tzv. Mediteranska uredba definira tehničke mjere koje se primjenjuju u Sredozemnom moru. Sredozemno more je specifično more EU, u kojemu države članice iskorištavaju živa bogatstva mora skupa s državama nečlanicama, u kojima ne vrijede nužno ista pravila. Također, Sredozemno more je more u kojemu je gotovo nemoguće uvesti sustav upravljanja kvotama ili reguliranjem ukupnog ulova,

što se primjenjuje na sjeveru. U nedostatku drugačijih mehanizama „Mediteranska uredba” uvela je sustave ograničenja ribolovnih alata i opreme u smislu njihovih dimenzija i područja korištenja. „Mediteranska uredba” se primjenjuje na cijelom Sredozemlju, a za plovila EU ona vrijedi i izvan voda EU i na otvorenom moru. Upravo ova uredba ima najviše izravnog utjecaja na obavljanje ribolova u RH u pogledu tehničkih mjera regulacije.

U skladu s člankom 19. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 Republika Hrvatska donijela je Plan upravljanja za ribolov okružujućim mrežama plivaricama na području unutarnjeg i teritorijalnog mora RH, osim mreža plivarica „srdelare“ i „tunolovke“ (Ministarstvo poljoprivrede-Uprava ribarstva, 2017). Ribolov definiran planom upravljanja može se provoditi u skladu s traženim odstupanjima, vezano uz najmanju potrebnu udaljenost ili dubinu mora za okružujuće ribolovne alate, u skladu člankom 13. stavkom 3., 5. i 9. Uredbe Vijeća (EZ) 1967/2006. Plan upravljanja se primjenjuje tijekom razdoblja od tri godine nakon čega se revidira. Na podlozi nacionalnog plana upravljanja Europska komisija donijela je Provedbenu Uredbu Komisije (EU) 2018/1585 od 22. listopada 2018. o utvrđivanju odstupanja od Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 u pogledu najmanje udaljenosti od obale i najmanje dubine mora za okružujuće mreže plivarice kojima se ribari u teritorijalnim vodama Hrvatske (SL L 264, 23. 10. 2018).

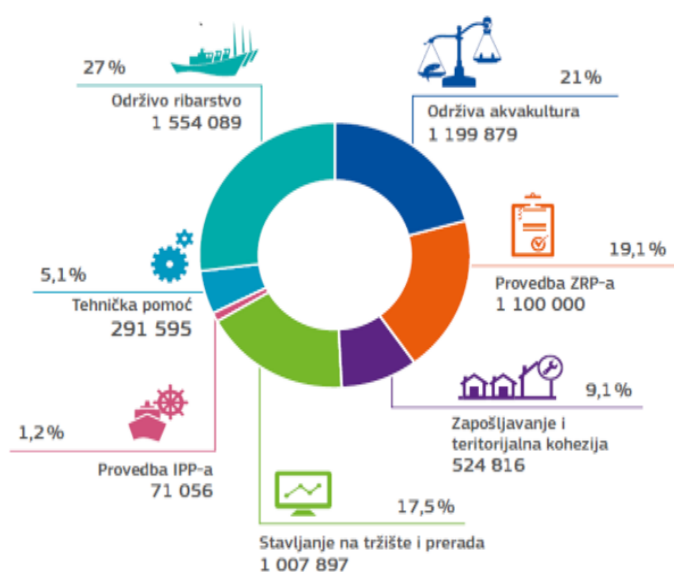
U navedenoj Provedbenoj Uredbi određuje se odstupanje (derogacija) od zabrane uporabe okružujućih mreža plivarica unutar 300 metara od obale ili unutar izobate od 50 m ako se ta dubina dosegne na kraćoj udaljenosti od obale za uporabu tradicionalne okružujuće mreže plivarice „ciparice” kojom se love cipli (*Mugilidae*), tradicionalne okružujuće mreže plivarice „palamidare” kojom se love palamida (*Sarda sarda*), trup (*Auxis rochei*), luc (*Euthynnus alletteratus*) i gof (*Seriola dumerili*), tradicionalne okružujuće mreže plivarice „oližnice” kojom se love gavuni (*Atherina boyeri*) i tradicionalne okružujuće mreže plivarice „igličare” kojom se love iglice (*Belone belone*) unutar hrvatskih teritorijalnih voda. Komisija drži da je odstupanje osobito opravdano zemljopisnim ograničenjima s obzirom na osebujnu morfološku strukturu Hrvatske, koja obuhvaća dugu obalu s brojnim otocima i prostornim rasporedom ciljnih vrsta, koji je ograničen isključivo na određene dijelove obalnih područja na dubinama manjima od 50 m. Stoga su ribolovna područja ograničena. Ribolov se ne može obavljati drugim alatima jer samo okružujuće mreže plivarice imaju tehnička obilježja potrebna za obavljanje ove vrste ribolova. Nadalje, ribolov nema znatan utjecaj na morski okoliš jer su okružujuće mreže plivarice vrlo selektivan alat, ne dodiruju morsko dno i ne mogu djelovati iznad dna pokrivenog morskom cvjetnicom *Posidonia oceanica*. Odstupanje se odnosi na ograničen broj plovila (52) koja sudjeluju u predmetnom ribolovu više od pet godina i ne dovode do budućeg povećanja ribolovnog napora te imaju odobrenje za ribolov i love prema hrvatskom planu upravljanja.

U skladu s člankom 19. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 Republika Hrvatska donijela je Plan upravljanja za ribolov obalnim mrežama potegačama (Ministarstvo poljoprivrede-Uprava ribarstva, 2017). Plan upravljanja predviđa okvir za ribolov

mrežama potegačama te sadrži odstupanja od pojedinih odredbi „Mediterranske uredbe” koja se odnose na ribolov mrežama potegačama na područjima prekrivenima morskim cvjetnicama (uglavnom *Posidonia*), najmanju veličinu oka mrežnog tega i najmanju potrebnu udaljenost od obale ili dubinu mora. Primjenjuje se na sva ribarska plovila koja koriste obalne mreže potegače na istočnoj obali Jadrana RH u unutarnjim i teritorijalnim vodama u pojasu mora u širini od oko 500 metara od obale. Primjenjuje se tijekom razdoblja od tri godine, a može biti revidiran svake godine. Na podlozi nacionalnog plana upravljanja Europska komisija donijela je Provedbenu Uredbu Komisije (EU) 2018/1586 od 22. listopada 2018. o utvrđivanju odstupanja od Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 u pogledu najmanje udaljenosti od obale, najmanje dubine mora i zabrane ribolova iznad zaštićenih staništa za ribolov obalnim mrežama potegačama u teritorijalnim vodama Hrvatske (SL L 264, 23. 10. 2018). U navedenoj Provedbenoj Uredbi određuje se odstupanje od zabrane ribolova povlačnim mrežama kočama, dredžama, okružujućim mrežama plivaricama, potegačama otvorenog mora, obalnim mrežama potegačama ili sličnim mrežama iznad dna pokrivenih morskim cvjetnicama, posebno vrstom *Posidonia oceanica* ili drugim morskim cvjetnicama za uporabu tradicionalnih obalnih mreža potegača „girarice” i „migavice”, kojima se love gire oblice (*Spicara smaris*). Također, određuje se odstupanje od zabrane uporabe povlačnih alata unutar 3 morske milje od obale ili unutar izobate od 50 m ako se ta dubina dosegne na kraćoj udaljenosti od obale za uporabu tradicionalne obalne mreže potegače velike veličine oka „šabakun”, kojom se lovi gof (*Seriola dumerili*), tradicionalne obalne mreže potegače „oližnice”, kojom se love gavuni (*Atherina boyeri*) i tradicionalnih obalnih mreža potegača „girarice” i „migavice”, kojima se love gire oblice (*Spicara smaris*) unutar hrvatskih teritorijalnih voda. Odstupanje se odnosi na ograničen broj plovila (87) koja sudjeluju u predmetnom ribolovu više od pet godina i ne dovode do budućeg povećanja ribolovnog napora te imaju odobrenje za ribolov i love prema hrvatskom planu upravljanja.

Strukturna politika u sektoru ribarstva pridonosi ciljevima ZRP te jačanju gospodarske i socijalne kohezije. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) s proračunom od oko 5,749 milijardi € za programsko razdoblje od 2014.-2020. godine, financijski je instrument te politike (Slika 4 i Tablica 13).

Slika 4 Sredstva koja su države članice dodijelile prioritetima EFPR iz svoga udjela u proračunu EFPR (u 000 €)

Izvor: Europska komisija, 2018.

Tablica 13 Doprinos EFPR u programskom razdoblju 2014.-2020., po prioritetima (u 000 €)

	Održivo ribarstvo	Održiva akvakultura	Provedba ZRP-a	Zapošljavanje i teritorijalna kohezija	Stavljanje na tržište i prerada	Provedba IPP-a	Tehnička pomoć	Ukupno po državi članici	% po državi članici
BE	14 375	6 725	14 245	0	4 101	1 000	1 300	41 746	0,73%
BG	18 921	27 161	10 477	15 180	9 703	2 500	4 125	88 067	1,53%
CZ	0	20 772	2 653	0	5 976	0	1 707	31 108	0,54%
DK	74 150	25 750	70 546	7 518	19 868	2 500	8 022	208 355	3,62%
DE	42 645	63 582	59 695	20 910	22 281	2 500	7 983	219 596	3,82%
EE	19 325	13 402	11 655	23 600	24 664	2 500	5 824	100 970	1,76%
IE	33 500	14 900	69 791	6 000	17 282	5 335	795	147 602	2,57%
EL	128 025	67 319	70 433	46 000	59 777	4 446	12 778	388 778	6,76%
ES	352 491	205 906	155 955	107 674	274 410	5 335	59 851	1161 621	20,20%
FR	150 941	88 790	122 279	22 581	163 236	5 335	34 818	587 980	10,23%
HR	80 961	55 261	34 824	24 821	40 618	1 000	15 159	252 643	4,39%
IT	180 516	100 965	102 429	42 426	74 235	4 446	32 247	537 263	9,34%
CY	12 928	9 450	8 692	5 250	1 246	1 400	750	39 715	0,69%
LV	35 700	34 700	11 148	12 750	35 536	2 500	7 500	139 834	2,43%
LT	10 404	21 219	7 440	10 396	9 302	1 000	3 672	63 432	1,10%
HU	2 541	25 768	2 451	0	7 984	0	352	39 096	0,68%
MT	8 548	2 480	8 692	0	407	1 200	1 300	22 627	0,39%
NL	36 240	4 920	49 460	0	3 424	2 500	4 980	101 523	1,77%
AT	45	3 604	1 400	0	1 690	0	227	6 965	0,12%
PL	130 176	201 740	23 627	79 700	61 603	2 500	31 873	531 219	9,24%
PT	103 625	59 000	55 447	35 000	111 229	5 335	22 850	392 485	6,83%
RO	13 204	84 258	12 943	33 684	11 766	2 500	10 067	168 421	2,93%
SI	3 000	6 000	4 266	5 000	3 558	1 000	1 985	24 809	0,43%
SK	0	9 407	1 400	0	4 041	0	937	15 785	0,27%
FI	12 300	15 600	30 018	4 400	5 530	4 446	2 100	74 393	1,29%
SE	22 042	11 871	60 401	8 343	7 189	4 446	5 864	120 156	2,09%
UK	67 487	19 327	97 634	13 584	27 244	5 335	12 528	243 139	4,23%
Ukupno po prioritetu	1 554 089	1 199 879	1 100 000	524 816	1 007 897	71 056	291 595	5 749 332	100,00%

Izvor: Europska komisija, 2018. 1

EFPR je financijski instrument EU za postizanje ciljeva nove, reformirane ZRP i poticanje provedbe Integrirane pomorske politike (IPP) EU. Ovaj fond je jedan od pet Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi-uz EFPR su Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) koji se međusobno nadopunjuju i nastoje promicati oporavak Europe temeljen na rastu i zapošljavanju. Osim što je glavni izvor financiranja provedbe reformirane ZRP, sredstva EFPR su na raspolaganju i za partnerske sporazume s trećim zemljama te doprinose regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom. EFPR je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast tijekom razdoblje 2014.-2020. godine. EFPR promiče konkurentno, okolišno i gospodarski održivo i društveno odgovorno ribarstvo i akvakulturu, potiče provedbu ZRP, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i ZRP. Među promjenama iz prethodne regulative, EFPR podržava obnovu ribljih stokova i postupno ukidanje nepotrebnog odbacivanja ulova. Poboljšanje prikupljanja podataka o ribarstvu, kako bi se omogućilo da se odluke temelje na čvrstim dokazima, i smanjenje utjecaja ribarstva na morski okoliš prioritet je ovoga fonda. EFPR je fokusiran na programe kontrole ribarstva radi osiguranja poštovanja i pridržavanja pravila o odgovornom i održivom ribolovu. Također, usredotočen je na integriranu pomorsku politiku ulaganjem u utvrđivanje i rješavanje prepreka koje koče rast priobalnih zajednica i novih pomorskih sektora. EFPR uključuje i popratne mjere tehničke pomoći te potporu regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom.

Prioritetne osi EFPR su:

- poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva;
- poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture;
- poticanje provedbe ZRP putem prikupljanja i upravljanja podacima u svrhu poboljšanja znanstvenih spoznaja kao i pružanjem potpore za praćenje, kontrolu i provedbu, jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave bez dodatnog administrativnog opterećenja;
- povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije putem sljedećeg posebnog cilja: promicanja gospodarskog rasta, društvene uključenosti, stvaranja radnih mjesta i pružanja podrške upošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim i kontinentalnim zajednicama koje ovise o ribolovu i akvakulturi, uključujući diversifikaciju aktivnosti u ribarstvu te prema ostalim sektorima pomorskog gospodarstva;
- poticanje stavljanja na tržište i prerade kroz poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture i kroz poticanje ulaganja u sektore prerade i stavljanja na tržište;

- poticanje provedbe Integrirane pomorske politike.

Uredbom (EU) 2021/1139 uspostavlja se Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA) za razdoblje od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2027. godine (SL L 247, 13. 07. 2021). Trajanje EFPRA usklađeno je s trajanjem višegodišnjeg financijskog okvira EU (VFO) za razdoblje 2021.–2027. godine.

Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu doprinosi provedbi ZRP-a i pomorske politike EU, a njegovi prioriteti u razdoblju 2021.–2027. godine su:

- poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa;
- poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, čime se doprinosi sigurnosti opskrbe hranom u EU;
- omogućivanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica;
- jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i omogućivanje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja.

Potporom u okviru EFPRA doprinosi se postizanju okolišnih ciljeva EU i ciljeva povezanih s ublažavanjem klimatskih promjena i prilagodbom njima.

Proračun EFPRA (financijska omotnica) trebao bi iznositi 6.108.000.000 €, u tekućim cijenama. Sredstva EFPRA trebala bi se dijeliti u okviru podijeljenog, izravnog i neizravnog upravljanja. Za potporu u okviru podijeljenog upravljanja trebalo bi dodijeliti 5.311.000.000 €, a za potporu u okviru izravnog i neizravnog upravljanja 797.000.000 €. Kako bi se osigurala stabilnost, osobito u pogledu ostvarivanja ciljeva ZRP-a, utvrđivanje raspodjele sredstava među državama članicama u okviru podijeljenog upravljanja za programsko razdoblje 2021.–2027. godine trebalo bi se temeljiti na udjelima za razdoblje 2014.–2020. na temelju Uredbe (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo. Posebne iznose trebalo bi namijeniti za najudaljenije regije, za kontrolu i izvršenje te za prikupljanje i obradu podataka u svrhu upravljanja ribarstvom i u znanstvene svrhe, a iznose za određena ulaganja u ribarska plovila te za trajni i privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti trebalo bi ograničiti.

Odražavajući važnost borbe protiv klimatskih promjena u skladu s obvezama EU u pogledu provedbe Pariškog sporazuma i obvezama u pogledu ciljeva održivog razvoja UN, djelovanjima na temelju EFPRA trebalo bi se doprinijeti postizanju cilja od 30% svih rashoda u okviru VFO za razdoblje 2021.–2027. godine utrošenih na uključivanje klimatskih ciljeva i doprinijeti ostvarivanju ambicije da se u 2024. godini osigura 7,5% godišnje potrošnje u okviru VFO za razdoblje 2021.–2027. godine za ciljeve u području bioraznolikosti te u 2026. i 2027. osigura 10% godišnje potrošnje u okviru VFO za razdoblje 2021.–2027. godine za ciljeve bioraznolikosti, imajući pritom u vidu postojeća preklapanja između klimatskih ciljeva i ciljeva u području bioraznolikosti.

Na temelju Uredbe (EU) 2021/1139 izrađen je prijedlog Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027. (Ministarstvo poljoprivrede, 2022).

Unutar prioriteta poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa određeni su sljedeći specifični ciljevi:

- jačanje gospodarski, socijalno i okolišno održivih ribolovnih aktivnosti;
- povećanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija CO₂ zamjenom ili osuvremenjivanjem motora ribarskih plovila;
- promicanje prilagodbe ribolovnog kapaciteta ribolovnim mogućnostima u slučajevima trajnog prestanka ribolovnih aktivnosti i doprinos primjerenom životnom standardu u slučajevima privremenog prestanka ribolovnih aktivnosti;
- poticanje učinkovite kontrole i izvršenja u ribarstvu, uključujući borbu protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (NNN), kao i pouzdanosti podataka za donošenje odluka na temelju znanja;
- doprinos zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava.

Unutar prioriteta poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, čime se doprinosi sigurnosti opskrbe hranom u EU određeni su sljedeći specifični ciljevi:

- promicanje održivih aktivnosti akvakulture, osobito jačanje konkurentnosti akvakulturne proizvodnje, uz istodobno osiguravanje dugoročne okolišne održivosti aktivnosti;
- promicanje stavljanja na tržište, kvalitete i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture te prerada tih proizvoda.

Unutar prioriteta jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i omogućivanje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja određen je specifični cilj doprinos jačanju održivog upravljanja morima i oceanima promicanjem znanja o moru, pomorskog nadzora ili suradnje obalnih straža.

Na prijedlog programa su upućene ekspertne primjedbe koje ističu da on ne odražava specifične ciljeve i posebitosti hrvatskoga ribarstva.

Ukupna financijska omotnica EFPPA za RH u programskom razdoblju 2021.-2027. godine trebala bi iznositi 243.687.047,00 €.

Normativni okvir ribarstva RH obuhvaća sljedeće ključne zakonske propise:

- Zakon o morskom ribarstvu (NN br. 62/17, 130/17 i 14/19),
- Zakon o akvakulturi (NN br. 130/17 i 111/18),
- Pomorski zakonik (NN br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19).

Zakonom o morskom ribarstvu (ZMR) se uređuje provedba Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) EU te se utvrđuju nadležna tijela i njihove zadaće, nadzor i kontrola, načini postupanja i izvješćivanja Europske komisije te prekršajne odredbe. Na nacionalnoj razini se utvrđuju ciljevi ribarstvene politike, način gospodarenja i zaštite obnovljivih bioloških bogatstava mora, način i uvjeti obavljanja ribolova, prikupljanje podataka i postupanje s njima, upravljanje ribarskom flotom, nadležna tijela za provedbu potpore u ribarstvu i uređenje tržišta, kao i druga pitanja bitna za morsko ribarstvo. Zakonom o morskom ribarstvu propisuju se i odredbe vezane uz sudjelovanje u radu međunarodnih organizacija u ribarstvu i/ili međunarodnih projekata kojima se doprinosi postizanju ciljeva ribarstvene politike na nacionalnoj razini. Primjenjuje se na sva ribarska plovila pod zastavom RH kada ona obavljaju ribolov u ribolovnom moru RH i izvan njega. Ribarstvo je strateška grana gospodarstva u RH te je kao takva sastavni dio ostalih razvojnih strategija.

Za ostvarivanje održivog razvoja ribarstva te njegove gospodarske, ekološke i društvene uloge, ciljevi ribarstvene politike u RH su:

- unaprjeđenje konkurentnosti ribarstva te njegove održivosti u društveno-gospodarskom smislu,
- osiguravanje održivog upravljanja prirodnim resursima.

Zakon o morskom ribarstvu obuhvaća (dijelovi zakona): opće odredbe, nadležna tijela, mjere upravljanja biološkim bogatstvima mora, mjere upravljanja ribarskom flotom, mjere praćenja ulova, potpore u ribarstvu, uređenje tržišta u ribarstvu, posebne odredbe, međunarodnu suradnju, upravni i inspekcijski nadzor te prijelazne i završne odredbe.

U nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o morskom ribarstvu (Vlada RH, 2022) kao glavni razlozi donošenja istaknuti su usklađivanje Zakona o morskom ribarstvu s trenutno važećom pravnom stečevinom EU kroz ažuriranje popisa propisa EU koji su na snazi u dijelu koji se odnosi na potpore u ribarstvu te u dijelu koji se odnosi na upravljanje resursima i flotom, kao i brisanje onih koji su u međuvremenu stavljeni izvan snage, te pružanje dodatne jasnoće u pripremi i donošenju programskih dokumenata temeljem kojih su državama članicama na raspolaganju sredstva iz strukturnih fondova namijenjenih ribarstvu.

Analizom sadašnjeg normativnog okvira ocijenjena je potreba daljnjeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnim aktima EU. U tom kontekstu, potrebno je izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu osigurati pretpostavke za primjenu Uredbe (EU) 2019/473 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2019. o Europskoj agenciji za kontrolu ribarstva (SL L 83, 25. 03. 2019) u dijelu koji se odnosi na Europsku agenciju za kontrolu ribarstva kao i Uredbe (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 2019/2006, (EZ) br.

1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005 (SL L 198, 25. 07. 2019), Uredbe (EU) 2019/1154 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o višegodišnjem planu oporavka sredozemnog igluna i izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 i Uredbe (EU) 2017/2107 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 188, 12. 07. 2019), Uredbe (EZ) br. 1343/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o određenim odredbama za ribolov u području Sporazuma o GFCM-u (Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja) i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru (SL L 347, 30. 12. 2011) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2019/982 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1343/2011 o određenim odredbama za ribolov u području Sporazuma o GFCM-u (Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja) (SL L 164, 20. 06. 2019) i Uredbe (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1004 (SL L 247, 13. 07. 2021).

Zakonom o akvakulturi uređuje se provedba Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) EU u dijelu koji se odnosi na akvakulturu, utvrđuju se nacionalni ciljevi razvoja akvakulture, način i uvjeti obavljanja djelatnosti akvakulture, nadležna tijela za provedbu potpore u akvakulturi i uređenje tržišta, nadzor i kontrola, kao i druga pitanja bitna za akvakulturu. Primjenjuje se na sve fizičke i pravne osobe koje obavljaju djelatnost akvakulture na području RH. Akvakultura je strateška grana gospodarstva u RH, te je kao takva sastavni dio ostalih razvojnih strategija.

Za ostvarivanje održivog razvoja akvakulture te njezine gospodarske, ekološke i društvene uloge, ciljevi razvoja akvakulture u RH su:

- unaprjeđenje konkurentnosti akvakulture te njezine održivosti u društveno-gospodarskom smislu,
- povećanje ukupne proizvodnje u akvakulturi uz poštivanje načela ekonomske, socijalne i ekološke održivosti.

Zakon o akvakulturi obuhvaća: uvodne odredbe, nadležna tijela i institucionalnu podršku, mjere upravljanja u akvakulturi, upravni i inspekcijski nadzor u akvakulturi, prekršajne odredbe te prijelazne i završne odredbe.

Pomorskim zakonikom utvrđuju se morski i podmorski prostori RH i uređuju pravni odnosi u njima, sigurnost plovidbe u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru RH, zaštita i očuvanje prirodnih morskih bogatstava i morskog okoliša, osnovni materijalno-pravni odnosi u pogledu plovni objekata, ugovorni i drugi obvezni odnosi koji se odnose na brodove, upise plovni objekata, ograničenje brodareve odgovornosti, ovrha i osiguranja na brodovima. Ako njime nije drugačije određeno, njegove se odredbe primjenjuju na plovne objekte koji se nalaze ili plove unutarnjim morskim vodama, teritorijalnim morem RH.

3.2. Regulatorni okvir ribolova za područje obuhvata

Što se tiče reguliranja ribolova u širem okruženju Plominskog zaljeva prvenstvena regulativa zasniva se na općim propisima ZRP-a koji vrijede za sve članice EU i to sljedećim:

- Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28. 12. 2013), kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2015/812 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2187/2005, (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 2347/2002 i (EZ) br. 1224/2009 te uredaba (EU) br. 1379/2013 i (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu obveze iskrcavanja i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1434/98;
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1967/2006 od 21. prosinca 2006. o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 2847/93 te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1626/94 (SL L 409, 30. 12. 2006), kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2015/812 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2187/2005, (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 2347/2002 i (EZ) br. 1224/2009 te uredaba (EU) br. 1379/2013 i (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu obveze iskrcavanja i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1434/98;
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, o izmjeni uredbi (EZ) br. 847/96, (EZ) br. 2371/2002, (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 768/2005, (EZ) br. 2115/2005, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007, (EZ) br. 676/2007, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 1300/2008, (EZ) br. 1342/2008 i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94 i (EZ) br. 1966/2006 (SL L 343, 22. 12. 2009), kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2015/812 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2187/2005, (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 2347/2002 i (EZ) br. 1224/2009 te uredaba (EU) br. 1379/2013 i (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu obveze iskrcavanja i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1434/98;
- Uredba (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 2328/2003, (EZ) br. 861/2006, (EZ) br. 1198/2006, (EZ) br.

791/2007 i Uredbe (EU) br. 1255/2011 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 149, 20. 05. 2014);

- Uredba (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1004 (SL L 247, 13. 07. 2021);
- Uredba (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000 (SL L 354, 28. 12. 2013), kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2015/812 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2187/2005, (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 2347/2002 i (EZ) br. 1224/2009 te uredaba (EU) br. 1379/2013 i (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu obveze iskrcavanja i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1434/98;
- Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 404/2011 od 8. travnja 2011. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike (SL L 112, 30. 04. 2011) kako je posljednji put izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2015/1962 od 28. listopada 2015. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 404/2011 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike;
- Uredba (EU) 2016/1627 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o višegodišnjem planu oporavka plavoperajne tune u istočnom Atlantiku i Sredozemnom moru te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 302/2009 (SL L 252, 16. 09. 2016);
- Uredba (EU) br. 640/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o uspostavi programa za dokumentaciju o ulovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1984/2003 (SL L 194, 24. 07. 2010);
- Uredba (EU) 2017/1004 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o uspostavi okvira Unije za prikupljanje i upotrebu podataka u sektoru ribarstva te upravljanje njima i potporu za znanstveno savjetovanje u vezi sa zajedničkom ribarstvenom politikom, i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 199/2008. (SL L 157, 20. 06. 2017);
- Uredba Komisije (EZ) br. 26/2004 od 30. prosinca 2003. o registru ribarske flote Zajednice (SL L 5, 09. 01. 2004) koju 1. veljače 2018. zamjenjuje Provedbena Uredba Komisije (EU) 2017/218, od 6. veljače 2017. o registru flote Unije;
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1005/2008 od 29. rujna 2008. o uspostavi sustava Zajednice za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog,

neprijavljenog i nereguliranog ribolova, o izmjeni uredaba (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1936/2001 i (EZ) br. 601/2004 i o stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 1093/94 i (EZ) br. 1447/1999 (SL L 286, 29. 10. 2008);

- Uredba Komisije (EZ) br. 1010/2009 od 22. listopada 2009. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1005/2008 o uspostavi sustava Zajednice za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (SL L 280, 27. 10. 2009);
- Uredba Vijeća (EZ) br. 768/2005 od 26. travnja 2005. o osnivanju Agencije za kontrolu ribarstva Zajednice i o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 2847/93 o uspostavi sustava kontrole koji se primjenjuje na zajedničku ribarstvenu politiku (SL L 128, 21. 05. 2005);
- Uredba Komisije (EU) br. 1388/2014 od 16. prosinca 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora poduzetnicima koji se bave proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 369, 24. 12. 2014);
- Uredba Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. lipnja 2014. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na de minimis potpore u sektoru ribarstva i akvakulture (SL L 190, 28. 06. 2014).

Na osnovu prethodno navedenih propisa ZRP-a donesen je i već spomenuti nacionalni Zakon o morskom ribarstvu iz kojega proizlaze podzakonski propisi koji detaljno uređuju pojedina pitanja vezana za morski ribolov i to prema pojedinim područjima koja su navedena u nastavku teksta.

Povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova:

- ✓ Pravilnik o povlastici za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i Registru povlastica (NN br. 116/17, 29/18, 75/18, 38/19);
- ✓ Pravilnik o povlasticama za obavljanje gospodarskog ribolova na moru u državnom vlasništvu (NN br. 34/19).

Registar flote:

- ✓ Pravilnik o registru flote Republike Hrvatske (NN br. 5/19).

Iskrcajna mjesta:

- ✓ Naredba o popisu iskrcajnih mjesta za iskrcaj ulova s ribarskih plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru (NN br. 53/22, 112/22).

Gospodarski ribolov na moru okružujućom mrežom plivaricom palamidarom, plivaricom ciplaricom, plivaricom lokardarom, plivaricom igličarom i plivaricom oližnicom:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru okružujućim mrežama plivaricom palamidarom, plivaricom ciplaricom, plivaricom lokardarom, plivaricom igličarom i plivaricom oližnicom (NN br. 30/18, 49/18, 62/18, 78/18, 87/18, 27/21, 110/21, 53/22).

Gospodarski ribolov na moru obalnim mrežama potegačama:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru obalnim mrežama potegačama (NN br. 30/18, 9/18, 78/18, 54/19, 27/21, 100/21, 55/22).

Gospodarski ribolov na moru pridnenom povlačnom mrežom – kočom:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru pridnenom povlačnom mrežom – kočom (NN br. 102/17, 74/18, 20/19);
- ✓ Pravilnik o izdavanju odobrenja za obavljanje gospodarskog ribolova na moru pridnenom povlačnom mrežom – kočom (NN br. 69/22);
- ✓ Pravilnik o prostornom i vremenskom ograničenju obavljanja gospodarskog ribolova na moru pridnenom povlačnom mrežom - kočom u 2022. godini (NN br. 104/22).

Obavljanje gospodarskog ribolova na moru pelagijskom kočom:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru pelagijskom kočom (NN br. 104/15, 89/16).

Obavljanje gospodarskog ribolova na moru okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom (NN br. 105/17, 37/18, 20/19);
- ✓ Pravilnik o ribolovnim mogućnostima u gospodarskom ribolovu na moru okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom (NN br. 23/22, 123/22);
- ✓ Pravilnik o izdavanju odobrenja za obavljanje gospodarskog ribolova na moru okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom (NN br. 69/22).

Obavljanje gospodarskog ribolova na moru dredžama:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru dredžama (NN br. 48/15, 55/15, 12/16).

Obavljanje gospodarskog ribolova na moru mrežama stajaćicama, klopkastim, udičarskim i probodnim ribolovnim alatima te posebnim načinima ribolova:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru mrežama stajaćicama, klopkastim, udičarskim i probodnim ribolovnim alatima te posebnim načinima ribolova (NN br. 84/15, 94/15, 107/15, 61/17, 64/17).

Ribolov ronjenjem:

- ✓ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru ronjenjem (NN br. 30/21, 72/21, 53/22, 99/22).

Sakupljanje crvenog koralja:

- ✓ Odluka o autorizaciji plovila za sakupljanje crvenog koralja (*Corallium rubrum*) s rokom važenja do 31. prosinca 2023. godine (NN br. 100/22, 115/22).

Ulov, uzgoj i promet tuna:

- ✓ Pravilnik o ulovu, uzgoju i prometu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) (NN br. 4/17, 15/17);
- ✓ Pravilnik o ribolovnim mogućnostima i raspodjeli državne kvote u 2022. godini za ribolov plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) (NN br. 16/22, 117/22);
- ✓ Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) udičarskim alatima i uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne udičarske kvote (NN br. 20/19, 77/19, 147/20, 116/21, 53/22);
- ✓ Pravilnik o Programu dokumentacije koja prati plavoperajnu tunu (*Thunnus thynnus*), igluna (*Xiphias gladius*) i velikooku tunu (*Thunnus obesus*) na tržištu (NN br. 13/15);
- ✓ Pravilnik o rekreacijskom ribolovu trofejnih primjeraka tune (*Thunnus thynnus*) (NN br. 53/22);
- ✓ Odluka o upisu ulovnih ribarskih plovila koja obavljaju ribolov plivaričkom tunolovkom u registar ulovnih brodova ICCAT-a (ICCAT RECORD OF BFT CATCHING VESSELS) u 2021. godini (NN br. 53/21);
- ✓ Odluka o upisu ulovnih ribarskih plovila udičarskim alatima u Registar ICCAT-a (ICCAT RECORD OF BFT CATCHING VESSELS) u 2021. godini (NN br. 12/21, 42/21, 74/21, 123/21);
- ✓ Pravilnik o ribolovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) plivaričkom tunolovkom, njenom uzgoju te uvjetima i kriterijima za ostvarivanje prava na dodjelu individualne plivaričarske kvote (NN br. 46/19, 41/20, 94/20, 48/21, 37/22);
- ✓ Pravilnik o lovostaju tunja dugokrilca (*Thunnus alalunga*) (NN br. 37/22).

*Ulov i promet igluna (*Xiphias gladius*):*

- ✓ Pravilnik o ulovu i prometu igluna (*Xiphias gladius*) (NN br. 04/17);
- ✓ Pravilnik o ribolovnim mogućnostima i ribolovu igluna (*Xiphias gladius*) (NN br. 39/18, 35/19, 30/21, 57/21, 46/22);
- ✓ Pravilnik o lovostaju igluna (*Xiphias gladius*) (NN br. 03/18);
- ✓ Odluka o autorizaciji plovila za ribolov igluna (*Xiphias gladius*) u 2022. godini (NN br. 53/22, 61/22, 81/22, 107/2022).

Dostava podataka o ulovu u gospodarskom ribolovu na moru:

- ✓ Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja i dostave podataka o ulovu u gospodarskom ribolovu na moru (NN br. 38/18, 48/18);
- ✓ Pravilnik o dopuni Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja i dostave podataka o ulovu u gospodarskom ribolovu na moru (NN br. 64/18).

Evidencija sljedivosti za proizvode ribarstva i žive školjkaše:

- ✓ Pravilnik o evidenciji sljedivosti za proizvode ribarstva i žive školjkaše (NN br. 68/18).

Transportni dokument:

- ✓ Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu dostave transportnog dokumenta (NN br. 140/15).

Uvjeti i načini stavljanja u promet riba i drugih morskih organizama:

- ✓ Pravilnik o uvjetima i načinu stavljanja u promet riba i drugih morskih organizama (NN br. 154/08).

Vaganje proizvoda ribarstva:

- ✓ Pravilnik o postupku vaganja proizvoda ribarstva, evidencije vaganja te postupku i uvjetima odobravanja vaganja na ribarskim plovilima i u odobrenim objektima (NN br. 50/19, 47/20).

Plavi dizel:

- ✓ Pravilnik o primjeni Zakona o trošarinama koji se odnosi na plavi dizel za namjene u poljoprivredi, ribolovu, akvakulturi te na povrat plaćene trošarine na bezolovni motorni benzin za namjene u ribolovu (NN br. 01/19, 80/20, 125/22).

Športski i rekreacijski ribolov:

- ✓ Pravilnik o športskom i rekreacijskom ribolovu na moru (NN br. 122/17, 12/18, 54/18, 69/20, 125/20, 87/21).

Mali obalni ribolov:

- ✓ Pravilnik o malom obalnom ribolovu (NN br. 17/18);
- ✓ Odluka o rang listi sudionika u malom obalnom ribolovu (NN br. 10/22).

Lovostaj trpova:

- ✓ Pravilnik o lovostaju trpova (*Holothuroidea*) (NN br. 29/18).

Zaštita riba i drugih morskih organizama:

- ✓ Pravilnik o zaštiti riba i drugih morskih organizama (NN br. 42/16).

Kriteriji za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima:

- ✓ Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima (NN br. 101/02, 96/05, 30/07, 131/09).

Posebna staništa riba i drugih morskih organizama i regulacija:

- ✓ Pravilnik o posebnim staništima riba i drugih morskih organizama i regulacije ribolova u Velebitskom kanalu, Novigradskom i Karinskom moru, Prokljanskom jezeru, Marinskom zaljevu i Neretvanskom kanalu (NN br. 148/04, 152/04, 55/05, 96/06, 123/09, 130/09);

- ✓ Pravilnik o obavljanju ribolova u zaštićenim područjima, posebnim staništima i područjima s posebnom regulacijom ribolova (NN br. 125/20).

Ribolovni turizam:

- ✓ Pravilnik o ovlaštenju za obavljanje ribolovnog turizma i Registru o izdanim ovlaštenjima (NN br. 59/11).

Granice ribolovnog mora:

- ✓ Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN br. 5/11).

Inspekcijski nadzor:

- ✓ Pravilnik o službenoj iskaznici, znački i odori ribarskog inspektora (NN br. 142/12);
- ✓ Pravilnik o sustavu dodjeljivanja, prijenosu i evidenciji kaznenih bodova za teške prekršaje u morskom ribarstvu (NN br. 112/14);
- ✓ Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja evidencije postupanja ribarskih inspektora (NN br. 59/15);
- ✓ Pravilnik o stručnom osposobljavanju ovlaštenih osoba (NN br. 70/19);
- ✓ Pravilnik o službenoj iskaznici ribarskog inspektora i ovlaštenih osoba, znački i odori ribarskog inspektora, voditelja brodice i mornara (NN br. 46/19);
- ✓ Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja evidencije postupanja ribarskih inspektora i ovlaštenih osoba (NN br. 46/19).

Oduzeti proizvodi ribarstva:

- ✓ Pravilnik o postupku plombiranja i postupanju s privremeno oduzetim proizvodima ribarstva, ribolovnim alatima i opremom te drugim predmetima kojima je počinjen prekršaj (NN br. 93/21).

Popis hrvatskih trgovačkih i znanstvenih naziva pojedinih vrsta proizvoda ribarstva:

- ✓ Popis hrvatskih trgovačkih i znanstvenih naziva pojedinih vrsta proizvoda ribarstva (NN br. 147/14, 137/15, 35/17).

Stručno osposobljavanje za obavljanje gospodarskog ribolova:

- ✓ Pravilnik o stručnom osposobljavanju za obavljanje gospodarskog ribolova (NN br. 113/19, 23/22).

Ribarske zadruge:

- ✓ Pravilnik o priznavanju ribarskih zadruga (NN br. 115/22).

Organizacije proizvođača:

- ✓ Pravilnik o priznavanju organizacija proizvođača u ribarstvu i akvakulturi, udruženja organizacija i međustrukovnih organizacija (NN br. 137/21, 6/22).

Također, osim ribarskih propisa na određene dijelove morskog ribolova odnose se i propisi vezani za zaštitu prirode i to:

- ✓ Zakon o zaštiti prirode (NN br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19);
- ✓ Pravilnik o sakupljanju zavičajnih divljih vrsta (NN br. 114/17).

4. CILJEVI PROJEKTA

Općina Kršan nalazi u nezavidnom razvojnom i fiskalnom položaju, obzirom da je prosječno 64,87% proračunskih prihoda vezano uz aktivnosti TE Plomin koja će prestati s radom u sljedećih 5-10 godina, kao rezultat EU politike dekarbonizacije i prelaska na nisko-ugljičnu ekonomiju. Stoga je Općina Kršan u tekućem programskom razdoblju krenula u diverzifikaciju lokalnog gospodarstva i promjenu strukture fiskalnog kapaciteta, a prioritet je korištenje vlastitih prirodnih resursa i razvojnih potencijala među kojima su ribarstvo i pomorstvo. Naime, zahvaljujući prvenstveno prirodnim karakteristikama Plominskog zaljeva i prometnom položaju, ribari su već prepoznali postojeću Plominsku luku kao optimalnu lokaciju iskrcaja i pretovara ulova ribe i drugih morskih plodova iz ribolovnih zona E1 i E2. Primjerice, u 2021. godini u Plominskoj luci iskrcano je 4,47% ukupnog ulova Republike Hrvatske odnosno 6,53% ukupnog ulova srdele. S obzirom na navedene količine izlove koje se i bez potrebne infrastrukture iskrcavaju u Plominskoj luci, postoji snažna resursna osnova za opravdanost profiliranja Plominske luke kao centralne ribarske luke Kvarnera i obale istočne Istre, te izgradnju skladišnih i prerađivačkih kapaciteta.

Općina Kršan je izradila Strategiju očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan, u kojoj su definirane mjere poticanja razvoja ribarstva i ribarske industrije. U strategiji su definirana dva strateška cilja s pripadajućim mjerama poticanja razvoja ribarstva i pomorstva.

Tablica 14 Ciljevi i mjere Strategije očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan

Strateški cilj 1.	Strateški cilj 2.
Razvoj održivog ribarstva	Razvoj pomorstva i očuvanje pomorske baštine
Mjera	Mjera
Mjera 1.1. Osnivanje i izgradnja ribarske luke Plomin	Mjera 2.1. Povećanje kapaciteta privezišta brodica i unaprjeđenje modela upravljanjem postojećim kapacitetima
Mjera 1.2. Poticati razvoj sportsko-rekreacijskog ribolova kao turističke ponude	Mjera 2.2. Izgradnja i opremanje interpretacijskih centara koji promiču pomorsku baštinu i održivo ribarstvo

Mjera 1.3. Uvesti sustav nadzora s ciljem očuvanja mora i ribljeg fonda na području akvatorija Općine Kršan	Mjera 2.3 Izgradnja i opremanje tematskih šetnica i drugih društvenih sadržaja kojima se promiče pomorska baština i održivo ribarstvo
Mjera 1.4. Poticati jačanje konkurentnosti i održivosti ribarstva kroz poticanje ulaganja u preradu ribe i ostalih morskih organizama	Mjera 2.4. Manifestacije i događanja usmjerene promociji pomorske baštine i održivog ribarstva
Mjera 1.5. Poticanje osnivanja i razvoja organizacije proizvođača u ribarstvu	Mjera 2.5. Potaknuti i promovirati pomorstvo i pomorske djelatnosti
Mjera 1.6. Potaknuti ulazak mladih u djelatnost ribarstva te trajno razvijati sposobnosti i vještine zaposlenih u ribarstvu	

Za provedbu navedenih mjera predviđena je financijska, organizacijska i administrativna participacija više društvenih dionika, ovisno o njihovim mogućim relevantnim ulogama u provedbi mjera i ostvarenju strateških ciljeva (Općina Kršan, Istarska županija, LAGUR Alba, LU Rabac, Lučka kapetanija – Ispostava Rabac, TZ Općine Kršan, SRD Plomin, Poduzetnici, OCD-i, Građani i dr.).

Svaki od predviđenih dionika za provedbu aktivnosti mora predvidjeti određena novčana sredstva. Od Općine Kršan očekuje se najveći financijski angažman, bez obzira hoće li provedbu predviđenih mjera financirati vlastitim sredstvima, bespovratnim sredstvima iz EU fondova ili će participirati u provedbi mjera kao institucionalno tijelo lokalne javne vlasti u smislu organizacijske i administrativne podrške. Riječ je o značajnim financijskim sredstvima, koji se procjenjuju na više desetaka milijuna kuna, ovisno u kojoj ulozi i s koji izvorom financiranja Općina participira. Proračun Općine Kršan u posljednjih nekoliko godina iznosi cca 30 milijuna kuna, pa je već na prvi pogleda razvidno da provedba bilo koje od predviđenih mjera predstavlja značajno proračunsko opterećenje Općine, a posebno ukoliko se uzmu u obzir tekuće proračunske obveze financiranja javnih dobara i usluga, te razvojni projekti koje Općina planira i provodi.

S obzirom na navedeno, opći cilj predmetnog projekta je:

- **Kvalitativno i kvantitativno analizirati optimalnost i rentabilnost preporučenih mjera i aktivnosti sa socio-ekonomskog aspekta.**

Kvalitativni, a posebno kvantitativni pristup analize socio-ekonomske rentabilnosti i opravdanosti potrošnje proračunskih sredstava na poticanje razvoja ribarstva i ribarske industrije, Općini Kršan omogućuje donošenje odluke u kojem je financijskom, organizacijskom i administrativnom opsegu opravdano započeti s realizacijom mjera usmjerenih na razvoj ribarstva i ribarske industrije.

Kroz identifikaciju izvodljivosti projekta u nastavku se daje pregled deriviranih mjera i aktivnosti koje će se kvalitativni i kvantitativno analizirati sa socio-ekonomskog aspekta.

5. ANALIZA IZVODLJIVOSTI

5.1. Ribarska luka - Benchmarking

Primjeri centara ribarske industrije iz dobre prakse u Republici Hrvatskoj i EU

Brižine, Hrvatska

U Republici Hrvatskoj postoji 119 iskrcajnih mjesta od kojih niti jedno ne udovoljava definiciji ribarske luke jer im nedostaju određeni sadržaji koje mora imati svaka ribarska luka. Među njima postoje velike razlike pa je većina iskrcajnih mjesta zapravo samo gat unutar neke luke bez ikakvih dodatnih sadržaja potrebnih ribarskoj industriji, dok neka iskrcajna mjesta imaju dio infrastrukture koju inače imaju prave ribarske luke. Primjer jednog takvog iskrcajnog mjesta je gat Brižine koji je smješten unutar luke otvorene za javni promet na rubnom zapadnom dijelu lučkog područja „Kaštelanski bazen C“, u predjelu Brižine, kojim upravlja Lučka uprava Split. Smatra se lukom posebne namjene od značaja za Republiku Hrvatsku, sukladno članku 11. Uredbe o razvrstaju luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene (NN br. 110/04 i 82/07). Područje Brižine svojim prirodnim smještajem zaštićeno je od utjecaja valova generiranih puhanjem vjetrova iz svih smjerova otvorenog mora, dok je nezaštićeno od valova 2. i 3. kvadranta nastalih na dužini privjetrišta unutar ovog dijela Kaštelanskog zaljeva, a koji ne mogu razviti val značajne visine.

Područje gata Brižine i okolnog prostora, više od dva desetljeća bio je zapušteni lučki prostor bivšeg rezališta brodova, koji je stajao neiskorišten, bez namjene i devastiran. Brižine kao iskrcajno mjesto koristilo je prije provedbe projekta izgradnje dodatnih sadržaja i uređenja luke 20-tak velikih ribarskih plovila od 18-40 m kako plivaričara tako i kočara iz Splitsko-dalmatinske županije. Također, vršio se iskrcaj ribe i koristio povremeni vez od strane brodova iz drugih županija tijekom sezonskog ribolova. U luci Brižine u 2017. godini iskrcano je preko 1000 t ribe, što je činilo gotovo 10% iskrcaja na području Splitsko dalmatinske županije. Najveći udio iskrcanog ulova se odnosio na srdelu (oko 870 t) te incuna (oko 90 t). Tijekom 2017. godine 48 brodova je koristilo Brižine za iskrcaj ribe.

U razdoblju 2019.-2021. godine obavljeni su radovi na izgradnji dodatnih sadržaja i uređenju gata Brižine koji su sufinancirani iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. godine u okviru mjere „Ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze riba i zakloništa“ Ministarstva poljoprivrede u najvećem propisanom iznosu nešto većem od 37 milijuna kn. Sredstva Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo 2014.-

2020. godine iznosila su 28 milijuna kn, sredstva Državnog proračuna nešto više od 9 milijuna kn, dok ostatak čine vlastita sredstva Lučke uprave Split. Hrvatska banka za obnovu i i razvitak financirala je projektnu dokumentaciju s oko 700 tisuća kn. Vrijednost radova s opremom iznosila je 36 milijuna kn bez PDV-a, odnosno 45 milijuna kn s uključenim PDV-om, a ukupna vrijednost projekta je oko 47 milijuna kn.

Radovi u luci Brižine izvođeni su na središnjem prostoru gata i na kontaktu s obalnom linijom. Izvedena je građevina sabirno-distribucijskog centra, proširena je postojeća obala, sanirana je postojeća obala i uređena kopnena prometna površina. Izvedeni su i radovi vezani za priključke na komunalnu infrastrukturu.

Izgrađen je objekt ukupne bruto površine 1.292,61 m², smješten u središnjem dijelu platoa gata. Zgrada je izduženog oblika tlocrtne dimenzije 119×15 m.

Izgradnjom objekta osigurali su se sljedeći sadržaji:

- ✓ prostorija za prihvrat svježih morskih organizama;
- ✓ prostorija za uskladištenje i proizvodnju leda;
- ✓ hladnjača za privremeno kratkotrajno uskladištenje svježe ribe;
- ✓ hladnjača za odbačeni ulov (*discard*) - prostorija za otpremu;
- ✓ prostorija za sanitaciju opreme;
- ✓ ograđeni, natkriveni prostor za uskladištenje ribarskih kašeta;
- ✓ skladište sredstava za sanitaciju;
- ✓ skladište ambalaže;
- ✓ pogonski ured;
- ✓ garderobno/sanitarne prostorije za potrebe muških djelatnika;
- ✓ prostorija za punjenje viličara;
- ✓ prostorija za smještaj rashladne opreme (kompresori, priprema tople vode, itd.).

Riječ je o multifunkcionalnoj luci, poboljšane infrastrukture i povećanog kapaciteta priveza brodova s ciljem postizanja povećanja kvalitete ulova na samom iskrcajnom mjestu i sljedivosti proizvoda ribarstva. Također, u luci Brižine osigurano je unaprjeđenje opskrbe brodova energentima s racionalnijim korištenjem energije i smanjenjem emisije plinova u okoliš, prihvrat odbačenog ulova i njegovo zbrinjavanje, sakupljanje i zbrinjavanje otpada te poboljšanje higijenskih, radnih i sigurnosnih uvjeta ribara, kao i zaposlenih u ribarskoj luci.

Ribarska luka Brižine namijenjena je za privez 12 brodova od 15 do 25 m:

- ✓ zona zapad, privez za ribarske brodove duljine od 15-25 m, 5 brodova;
- ✓ zona jug, privez za ribarske brodove duljine od 20-25 m, 3 broda;
- ✓ zona istok, privez za ribarske brodove duljine od 15-25 m 4 broda.

Svaki vez ima svoj ormar za opskrbu električnom energijom i vodom.

Ribarska luka Brižine nudi cjelovitu uslugu luke posebne namjene koja služi za prihvrat i smještaj ribarskih plovila te je ujedno i iskrcajno mjesto za ribarska plovila. Korisnici imaju na raspolaganju i druge mogućnosti korištenja infrastrukture ribarske luke.

Osnovna pravila u ribarskoj luci Brižine su:

- ✓ operativna obala (jug i zapad) uvijek mora biti dostupna za iskrcaj i ukrcaj;

- ✓ plovila koja su duži period na vezu zbog kvara i slično trebaju osloboditi operativnu obalu;
- ✓ potrebno je najaviti iskrcaj ribe;
- ✓ nakon iskrcaja ribe očistiti operativnu obalu;
- ✓ najaviti utovar nafte, tražiti pisanu suglasnost i to putem e-mail adrese xxxxxxxx@gmail.com s podacima o firmi i vozilu koje dostavlja naftu.

U luci je postavljen kontejner za glomazni otpad, te 8 manjih kontejnera za miješani komunalni otpad, zatim postoje posebni spremnici za odlaganje motornih ulja i dodatne bačve u koje se odlažu predmeti koji su onečišćeni motornim uljem. U svrhu očuvanja sigurnosti i zaštite imovine, u cijeloj ribarskoj luci su postavljene nadzorne kamere.

Ribarska zadruga Friška riba je 01. lipnja 2021. godine potpisala Ugovor o koncesiji za ribarsku luku Brižine sa Lučkom upravom Split. U prethodnom razdoblju, ribarska zadruga Friška riba 2014. godine potpisala je petogodišnji ugovor o koncesiji s Lučkom upravom Split o obavljanju usluga davanja vode i struje u luci Brižine.

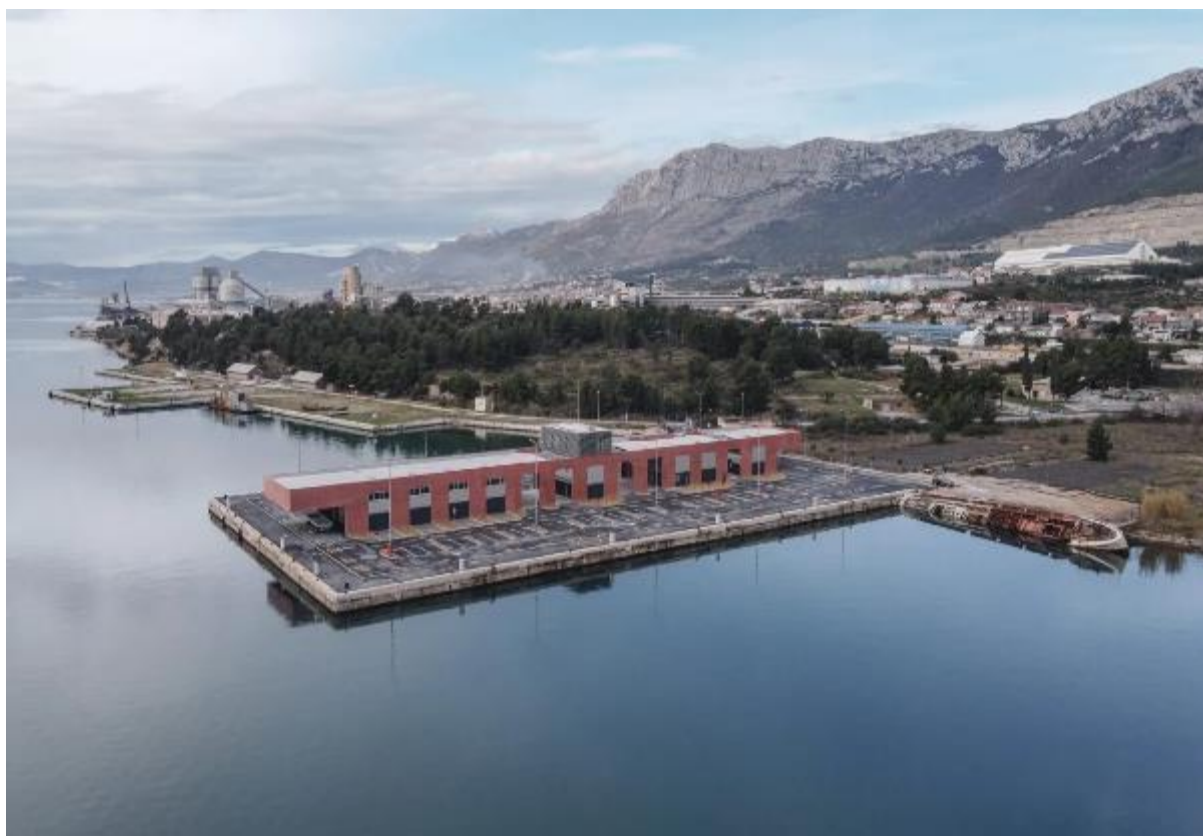
Ribarska zadruga Friška riba osnovana je 2007. godine na inicijativu profesionalnih ribara iz Splita i okolice (Vinišće, Trogir, Kaštela, Vranjic, Mali rat, Dugi Rat, Sumpetar i Omiš), a potom su se u zadrugu uključili i ribari s otoka Hvara i Brača, te iz Gradaca i Dubrovnika. Zadruga danas okuplja 22 profesionalna ribara koji svojim brodovima i ribolovnim alatima osiguravaju cjelokupni asortiman proizvoda, od male plave ribe, školjaka do svih vrsta bijele ribe. U veljači 2020. godine ribarska zadruga Friška riba je dobila Rješenje o priznavanju ribarske zadruge Friška riba kao organizacije proizvođača u ribarstvu za područje RH za ukupne količine iskrcanih i prodanih proizvoda ribarstva od svojih članova. Ribarska zadruga Friška riba u okviru svoje djelatnosti obavlja otkup i prodaju ribe, trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu, nabavu opreme i alata, računovodstvene i knjigovodstvene poslove, informiranje o zakonskim i drugim promjenama vezanim za ribarski sektor, savjetovanje i stručna pomoć prilikom prijave na natječaje te štiti i promiče interese svojih članova. Poslovni cilj zadruge je u budućem razdoblju osigurati vlastitu infrastrukturu s pogonom za preradu ribe koja će omogućiti povećanje profitabilnosti ribara kroz dodanu vrijednost proizvoda ribarstva.

Tablica 15 Cjenik usluga u ribarskoj luci Brižine, 01. listopada 2022. godine

USLUGE	R.B.		CIJENA	PDV	UKUPNO	EUR
DNEVNO SKLADIŠTENJE RIBE	1	Komora za smrznuto (do -20°C)	100,00 kn	25,00 kn	125,00 kn	16,59 €
	2	Komora za svježe (od 0°C do 4°C)	100,00 kn	25,00 kn	125,00 kn	16,59 €
LED	3	Led (1 kg)	1,20 kn	0,30 kn	1,50 kn	0,20 €
VOŽNJA	4	Dnevni najam vozila hladnjače (najmoprimac snosi trošak goriva i cestarine)	350,00 kn	87,50 kn	437,50 kn	58,07 €
	5	Labudica (po operaciji)	150,00 kn	37,50 kn	187,50 kn	24,89 €
	6	Viličar (1 sat)	250,00 kn	62,50 kn	312,50 kn	41,48 €
DNEVNI NAJAM SKLADIŠTA	7	Plivarica	300,00 kn	75,00 kn	375,00 kn	49,77 €
	8	Koča	100,00 kn	25,00 kn	125,00 kn	16,59 €
	9	Korištenje regala	5,00 kn	1,25 kn	6,25 kn	0,83 €
	10	Čuvanje mreže plivarice	50,00 kn	12,50 kn	62,50 kn	8,30 €
	11	Čuvanje mreže kočice	10,00 kn	2,50 kn	12,50 kn	1,66 €
STRUJA	12	Po kW	2,00 kn	0,26 kn	2,26 kn	0,30 €
VODA	13	Po m3	25,00 kn	3,25 kn	28,25 kn	3,75 €
KAŠETA STIROPOR	14	Komad	6,40 kn	1,60 kn	8,00 kn	1,06 €
ODVOZ SMEĆA	15	Dnevno	8,00 kn	2,00 kn	10,00 kn	1,33 €
PRANJE I SUŠENJE RUBLJA	16	Po pranju	56,00 kn	14,00 kn	70,00 kn	9,29 €
IZDAVANJE NOVE KARTICE	17	Komad	80,00 kn	20,00 kn	100,00 kn	13,27 €
OBAVLJANE NEOVLAŠTENIH RADOVA U KRUGU LUKE	18	Komad	800,00 kn	200,00 kn	1.000,00 kn	132,72 €

Izvor: <https://www.friska-riba.hr/cjenik-usluga-u-ribarskoj-luci-brizine/>

Slika 5 Ribarska luka Brižine

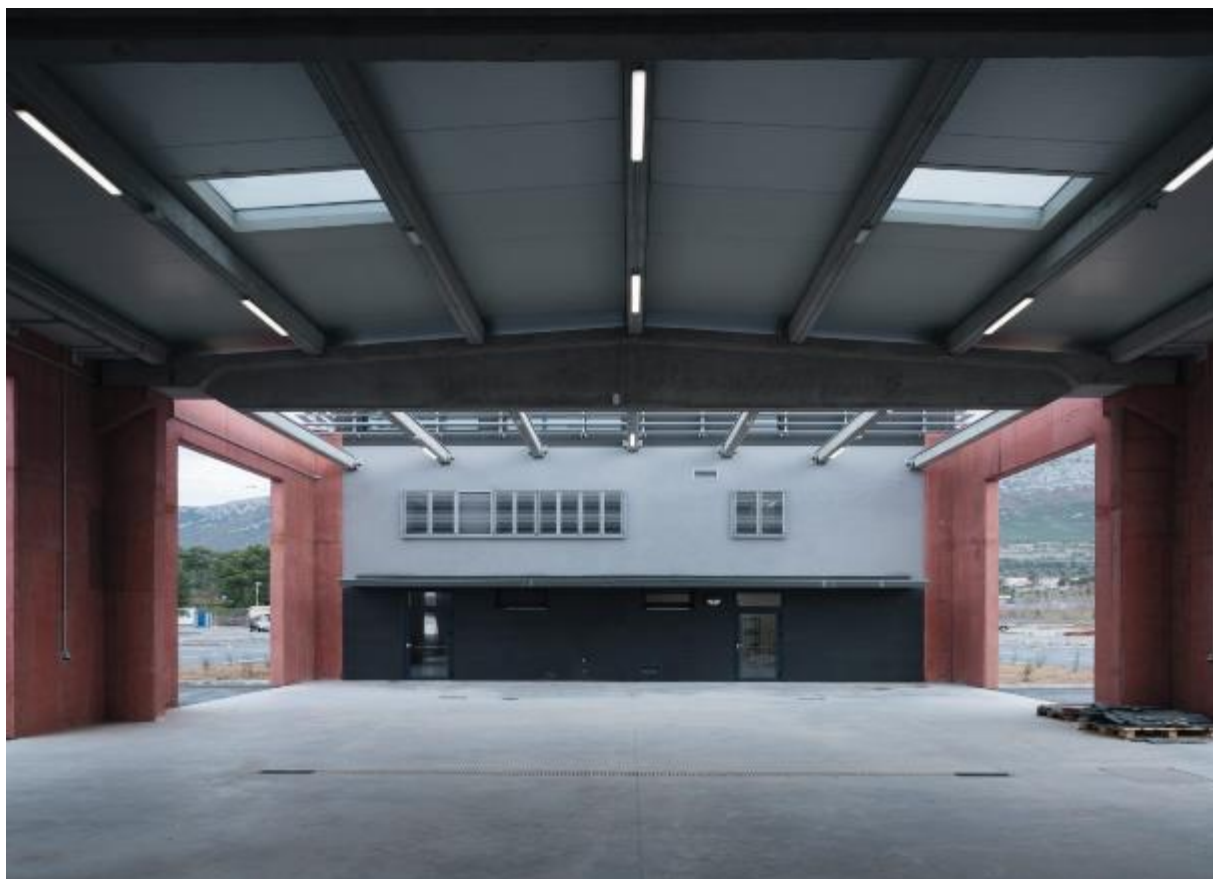
Slika 6 Objekt za prihvat i skladištenje ribe u luci Brižine

Slika 7 Mrežara - skladište i hangar, gdje se nalazi mosna dizalica i dva vinča

Slika 8 Dio objekta sabirno-distributivnog centra

Slika 9 Dio objekta za uskladištenje svježih proizvoda ribarstva

Ribarska luka Dieppe, Francuska

Dieppe je kanalska ribarska luka koja se nalazi unutar šireg područja Luke Dieppe. Namijenjena je uglavnom plovilima koja se bave priobalnim ribolovom jer opslužuje oko 80 manjih ribarskih plovila fokusiranih na ribolov školjaka, kočarenje i ribolov mrežama stajačicama. Godišnje se u toj luci iskrca oko 5000 tona ribe i drugih morskih organizama ukupne vrijednosti oko 13 milijuna eura. U iskrčanom ulovu najdominantniji su lubini, ljuskavke (orade, arbuni, pagri, itd.) trlji, plosnatice, kokoti, kovači, bakalar, skuša, haringa, lignja, sipe, rakovi, a najveći ulov čine kapice te se Dieppe smatra ne samo normandijskom već i najvažnijom francuskom lukom upravo za ove školjke. Riba se odmah u luci prodaje veletrgovcima i to putem kompjuterizirane aukcije, ali također i malim trgovcima te se riba od strane građanstva odmah može kupiti unutar luke u ribarnicama ili konzumirati u specijaliziranim restoranima.

Ribarska luka Dieppe uz aukcijsku dvoranu i prostore za prihvatanje ulova, njegovo sortiranje i konfekcioniranje, nudi rashladno skladište površine 870 m² sa 5 jedinica za smrznutu robu, opremu za iskrcaj i ukrcaj, dizalicu za brodove maksimalne težine 280 tona, operativnu i iskrcajnu obalu s priključcima za vodu i električnu energiju, opskrbu brodova ribarskim sanducima i potrepštinama kao i sustavom za prikupljanje svih vrsta otpada uključujući naftne preparate te mreže i konope. Unutar luke nalazi se i postrojenje za proizvodnju leda, stanica za opskrbu gorivom te remontno brodogradilište.

Također, ribarska luka Dieppe nudi turističke ture za posjetitelje, a unutar luke se nalaze i riblji restorani čija je glavna intencija promoviranje lokalnih morskih proizvoda.

Slika 10 Ribarska luka Dieppe kanalskog oblika

Slika 11 Iskrcajna obala sa prostorom za prihvat, sortiranje i konfekcioniranje ulova te skladištenje

Slika 12 Prostor za sortiranje i konfekcioniranje kapica za daljnu prodaju

Slika 13 Postrojenje za proizvodnju leda

Slika 14 Iskrcajna obala s priključcima za vodu i električnu energiju

Slika 15 Prodaja ribe na malo za građanstvo

Slika 16 Parkirališni prostor za građanstvo iza ribarnice

Slika 17 Kompjuterizirana aukcija ribe i drugih morskih organizama unutar ribarske luke Dieppe

Ribarska luka Skagen, Danska

Ribarska luka Skagen se nalazi na sjeveru Danske u tradicionalnom ribolovnom području koje obuhvaća Sjeverno more, ali i Baltičko more. Skagen pripada većim svjetskim ribarskim lukama i danas je najveća danska ribarska luka sa preko 5000 iskrcaja godišnje koja može primiti i ribarske brodove do 130 m dužine. Ukupna količina iskrcaje ribe i drugih morskih organizama je u 2020. godini iznosila 290.000 tona, čija je financijska vrijednost bila oko jedne milijarde HRK. Ukupna površina koju zauzima luka je 1.015.000 m², a kompletna dužina dostupne obale i privezišta je 5,5 km. Trenutačno se završava proširenje luke sa tzv. platformom 3 koja je planirana isključivo za potrebe ribarske flote.

Platforma 3 uključuje:

- ✓ 190.000 m² nove površine za ribarsku infrastrukturu, od čega 60.000 m² za skladišta različite namjene i 38.000 m² za potrebe riboprerađivačke industrije;
- ✓ 1050 m nove ribarske operativne obale;
- ✓ dubinu gaza 10-13 m.

Ribarska luka Skagen od otvaranja novog ribarskog terminala 2008. godine je postala moderan centar za prijem, sortiranje i prodaju ulovljenih riba i drugih morskih organizama. Ribarska infrastruktura pruža optimalne uvjete za iskrcaj ulova pri čemu se ulov iskrcava, prerađuje i transportira daljnjim kupcima u neprekinutom lancu. Čim se ribarsko plovilo zaustavi na iskrcajnoj obali, ulov se iskrcava, sortira i odvozi prema prostoru aukcije ribe ili u kamione hladnjače za daljnji transport. Glavni ribarski terminal na iskrcajnoj obali pruža slijedeće mogućnosti: odvojeno skladište za čiste ribarske sanduke, aukciju i sortiranje ulova pod istim krovom te najmodernije rashladno skladište sa nizom posebnih odjeljaka za kamione hladnjače.

Osim sve ostale ribarske infrastrukture, ribarska luka Skagen nudi posebne aranžmane za turističko razgledavanje luke, a riblji restorani su također unutar same luke.

Slika 18 Ribarska luka Skagen

Slika 19 Ribarska luka Skagen: dio lučkog bazena

Slika 20 Iskrcajna obala

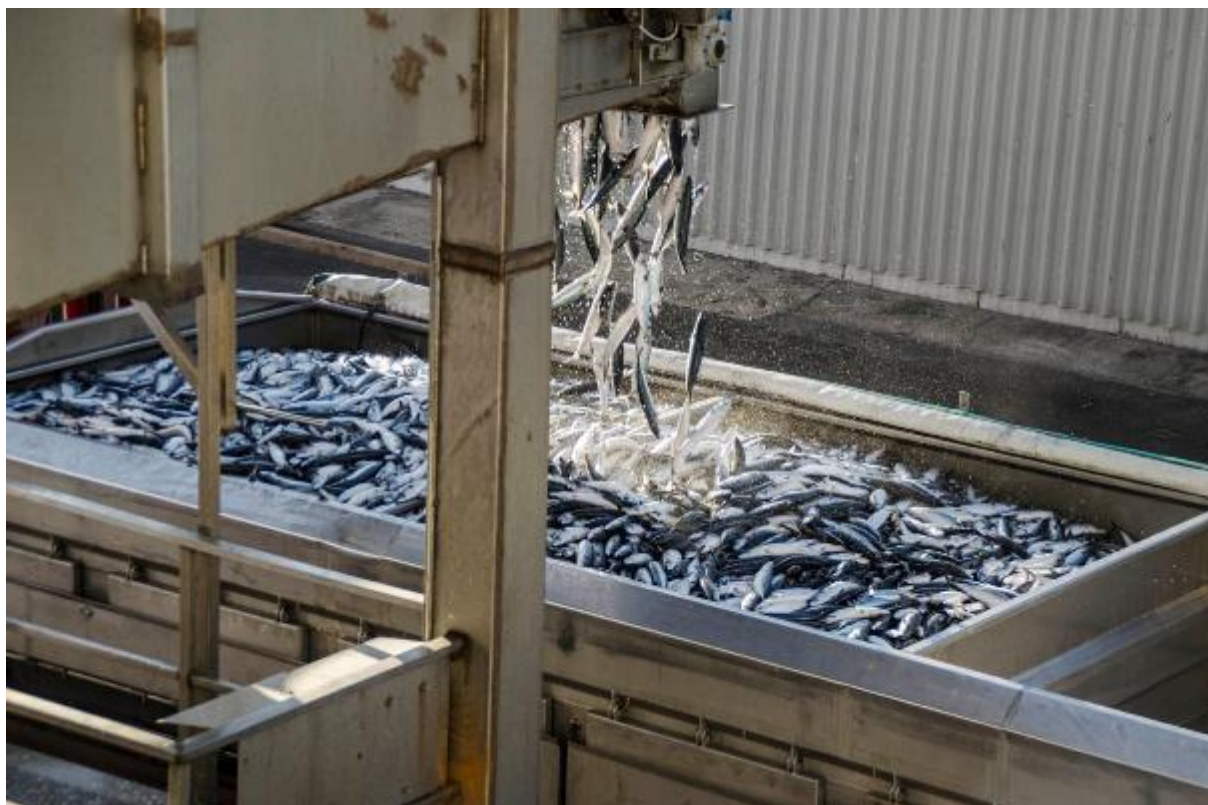
Slika 21 Privezišna obala

Slika 22 Lučka suprastruktura: kamioni za rukovanje i transport ribolovnih alata

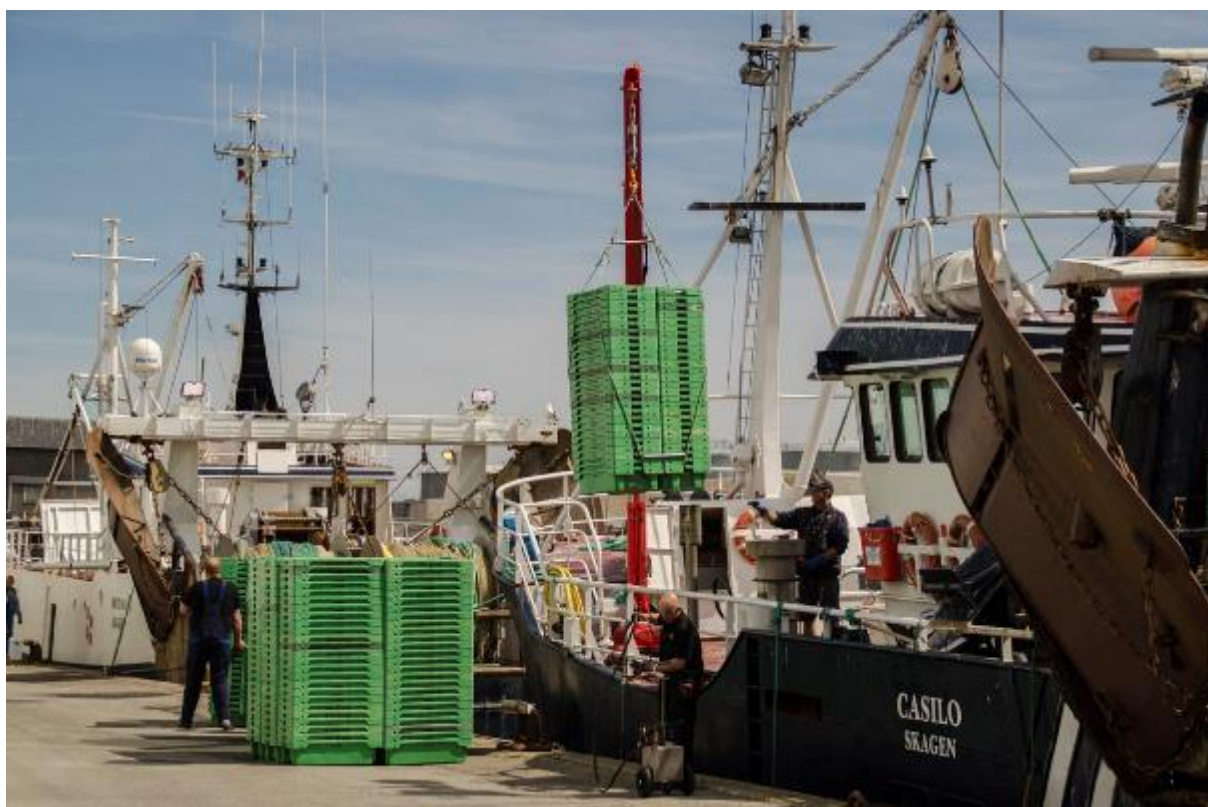

Slika 23 Lučka suprastruktura: uređaji za iskrcavanje/prekrcaj i sortiranje ulova

Slika 24 Operativna obala

Slika 25 Energetska infrastruktura

Slika 26 Dio ribarske luke namijenjen turističkoj ponudi

Ulaganja u ribarske luke/infrastrukturu u Istarskoj županiji

U posljednjih nekoliko godina Iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo - Mjera I.23/I.24. „Ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze ribe i zakloništa“, odobrena su tri projekta na području Istarske županije, ukupne vrijednosti cca 50 milijuna. Riječ je o ulaganjima u:

- proširenje kapaciteta Luke Santa Marina odnosno uređenje ribarske infrastrukture u luci Santa Marina,
- dogradnju postojećeg ribarskog gata u luci Vrsar,
- rekonstrukciju postojećeg gata u luci Savudrija.

Projekt proširenja kapaciteta Luke Santa Marina je najznačajniji i predviđa sljedeće aktivnosti:

- ✓ izgradnju lukobrana u ukupnoj dužini od $L=176,0$ m,
- ✓ izgradnju obalnog zida u dužini od $L=79,40$ m,
- ✓ uređenje 37 vezova za brodove različitih duljina,
- ✓ formiranje manipulativne površine (platoa) na kopnenom dijelu,

- ✓ produbljenje lučkog akvatorija na potrebnu dubinu kako bi se omogućilo sigurno uplovljavanje/isplovljavanje plovila,
- ✓ uređenje opskrbe ribarskih plovila vodom i energijom (15 ormarića),
- ✓ uređenje zaštite od požara sa 2 nadzemna hidranta na kopnenom dijelu luke i 4 hidrantska ormarića na lukobranu,
- ✓ uređenje opreme za skladištenja ulova (hladnjača, ledomat,...)
- ✓ uređenje rasvjete, video nadzora područja, ekološkog otoka za odvojeno prikupljanje otpada, postavljanje lučkog svijetla, mornarskih ljestva i urbane opreme (klupe, korita,...).

Građevinski radovi započeli su u veljači 2022. godine, a njihov završetak očekuje se u veljači 2023. godine.

Izgradnja navedene ribarske infrastrukture u značajnoj će mjeri poboljšati uvjete i povećati konkurentnost ribara na zapadnoj obali Istre.

Sukladno prethodno prikazanim primjerima dobre prakse u Hrvatskoj i Europi, a uzimajući u obzir:

- ✓ prostorne specifičnosti Plominske luke i područja obuhvata,
- ✓ postojeće stanja lučke infrastrukture,
- ✓ količine izlova koji se trenutno pretovara u Plominskoj luci,
- ✓ količine izlova koji gravitira Plominskoj luci, a pretovara se na drugim lokacijama na Kvarneru i Istri,
- ✓ iskazane potrebe istarskih i primorskih ribara,

u nastavku su detaljno opisani elementi ulaganja koji omogućuju transformaciju Plominske luke u ribarsku luku i njeno profiliranje u glavnu ribarsku luku na Kvarneru i istočnoj obali Istre.

5.2. Osnovni preduvjeti i potrebna ulaganja za osnivanje Ribarske luke Plomin

Jedan od proizvodnih ciklusa ribarskog broda njegov je boravak u ribarskoj luci. Riba i drugi morski organizmi koje u ribarsku luku dopremaju ribarski brodovi posebna je vrsta tereta koji je podložan brzom kvarenju i zato zahtijeva drugačiji i složeniji postupak u luci nego bilo koji drugi teret koji nije podložan brzom kvarenju. Osim što se u ribarskoj luci prekrca iz ribarskih plovila, riba se također podvrgava daljnjim proizvodnim procesima. Osim uslužnih djelatnosti koje pruža ribarskim plovilima, u ribarskoj se luci odvijaju i proizvodni procesi, ali i neproizvodne djelatnosti.

Uslužne djelatnosti koje pruža ribarska luka ribarskim brodovima odnose se na:

- ✓ prekrcajne radnje,
- ✓ distribuciju tereta ribarskih brodova i njegovu raspodjelu na različite korisnike,
- ✓ opskrbljivanje ribarskih plovila odgovarajućim materijalima,

- ✓ usluge koje se odnose na uklanjanje kvarova, koji nastaju na ribarskim plovilima za vrijeme obavljanja ribolova i njihova boravka na moru,
- ✓ pružanje usluga posadama ribarskih brodova.

Proizvodni procesi koji se odvijaju u ribarskoj luci odnose se na tretman ribe i drugih morskih organizama nakon što su iskrčani iz ribarskog broda, a neproizvodne se djelatnosti odnose na liječničku njegu, socijalno-stambene usluge i slične djelatnosti koje ribarska luka pruža posadama ribarskih plovila.

Pored prije navedenih djelatnosti koje se odvijaju u ribarskoj luci, a prozlaže iz njezinih karakteristika, može se također primijeniti i podjela djelatnosti koje se odvijaju u ribarskoj luci na:

- ✓ temeljnu proizvodnju,
- ✓ pomoćnu proizvodnju,
- ✓ sporednu proizvodnju.

U temeljnu proizvodnju ubrajaju se djelatnosti koje se odnose na prekrcajne radnje, obradu ribe i njezino stavljanje u promet. Da bi se, naime, mogla razvijati temeljna proizvodnja, treba postojati i pomoćna proizvodnja, kao što je, na primjer, proizvodnja ribolovnih alata ili ambalaže. Sporedna proizvodnja obično prati temeljnu proizvodnju i s njom je povezana. Primjer sporedne proizvodnje može biti proizvodnja ribljeg brašna i ulja od sirovine dobivene od temeljne proizvodnje.

Treba napomenuti, posebice na ograničeni prostor same luke Plomin, da je prvenstveni zadatak ribarske luke posluživanje ribarske flote i njihova ulova, a manipuliranje, prerada i dorada ulova nakon njegova iskrcaja i eventualnog uskladištenja može se, ali i ne mora obavljati na prostoru ribarske luke.

Dakle, manipuliranje, prerada i dorada ulova nije prvenstveni zadatak ribarske luke, već ribarske baze kao sabirno-distributivnoga ribarskog centra koji sačinjava prostor s odgovarajućim sadržajima na kopnu koji se može nalaziti u ribarskoj luci, u neposrednoj blizini ribarske luke ili u njezinu daljnjem zaleđu. To znači da se ribarska baza može definirati kao sabirno-distributivni ribarski centar s odgovarajućim tehničkim sadržajima na kopnu, prvenstveno namijenjen manipuliranju, preradi i doradi ulova ribarske flote, ali može pružati i druge usluge ribarskoj floti i njezinim posadama.

U takvom je slučaju ribarska luka vezana za posluživanje ribarske flote, što je njezina temeljna funkcija, a ribarska je baza vezana za posluživanje i manipuliranje ulovom, što nadopunjuje i proširuje funkciju ribarske luke. Ovakvo moguće razgraničenje između ribarske luke i ribarske baze kao sabirno-distributivnog centra opravdano je iz sljedećih razloga:

- posluživanje ribarske flote neposredno je povezano s izgrađenom lučkom obalom, bazenima, njezinim uređajima, postrojenjima i drugim objektima

namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu brodova i brodica, iskrcaj, ukrcaj i uskladištenje ulova nakon povratka s ribolova,

- manipuliranje ulovom ribarske flote i eventualno pružanje drugih usluga ribarskoj floti i njezinim posadama ne mora se uvijek nalaziti na prostoru ribarske luke, već to može biti djelatnost ribarske baze kao sabirno-distributivnoga ribarskog centra koji je povezan s ribarskom lukom i proširuje obujam njezina djelovanja. To se prvenstveno može odnositi na neke sporedne funkcije ribarske luke, kao što su prerada i dorada ulova, proizvodnja ribljeg brašna i ulja, proizvodnja ribarskih mreža, ambalaže, organizacija transporta, smještaj posada nakon povratka s ribolova, zdravstvene usluge posadama ribarskih brodova i brodica itd., ali i obavljanje godišnjeg i klasifikacijskog remonta ribarske flote koji se ne mora obavljati u ribarskoj luci, nego u remontnim brodogradilištima.

Ribarska luka, kao i svaka druga luka, bez obzira radi li se o trgovačkoj ili ribarskoj luci, treba ispunjavati neke temeljne zahtjeve zajedničke svim lukama. Pored tih temeljnih zahtjeva ribarska luka treba ispunjavati i neke posebne zahtjeve značajne samo za ribarske luke.

Temeljne su funkcije svake ribarske luke:

- ✓ osiguranje sigurnog i lako vidljivog pristupa s otvorenog mora i odgovarajućih dubina mora,
- ✓ osiguranje sigurnog prilaza i ulaza u luku i odgovarajućih dubina mora, što će omogućiti sigurnu plovidbu,
- ✓ osiguranje odgovarajuće velikoga, dubokoga i zaštićenoga lučkog bazena prikladnog za obavljanje željenih operacija,
- ✓ osiguranje svih potrebnih navigacijskih pomagala, podjednako terestričkih, kao i elektroničkih, koji su namijenjeni plovidbi, a u svrhu sigurnog korištenja luke,
- ✓ osiguranje zaštitnih lukobrana odgovarajuće građe i oblika zbog smanjenja utjecaja valova i nepovoljnih klimatskih prilika u pristupnom kanalu i samoj luci,
- ✓ osiguranje odgovarajućih dokova za posluživanje svih tipova ribarskih brodova koji koriste ili bi mogli koristiti luku,
- ✓ osiguranje svih potrebnih servisnih djelatnosti, kao što je opskrba gorivom, mazivom, vodom, strujom, kanalizacionim odvodom, protupožarnom zaštitom i sl.,
- ✓ osiguranje potrebnog broja odgovarajućih objekata i opreme u svrhu nesmetanog rada,
- ✓ osiguranje odgovarajućeg prostora za širenje luke, kako na moru, tako i na kopnu,

- ✓ osiguranje odgovarajućeg pristupa s glavnih cestovnih i željezničkih prometnica prema luci i od luke te dobro riješeni unutarnji cestovni ili željeznički transport za sve potrebne djelatnosti u samoj luci,
- ✓ odgovarajući parkirni prostor za sva gospodarska i osobna vozila te za sva vozila unutarnjeg transporta.

Ono što ribarske luke čini drugačijim od svih ostalih luka proizlazi iz prirode tereta kojim se u ribarskoj luci rukuje, a to je lako pokvarljiva roba koja zahtijeva brzo djelovanje, pravovremenu distribuciju, brzu zaštitu od kvarenja ili jednako brzu preradu.

Kako je taj teret ulovljena riba i drugi morski organizmi i njihovi proizvodi, što je lako pokvarljiva roba, zahtijeva brzi iskrcaj i rukovanje i često kao najbolje rješenje i njezinu preradu na samom prostoru ribarske luke ili u pogonu za preradu riblje sirovine koji može biti smješten izvan prostora ribarske luke.

Ribarska luka u pravilu ima dvije funkcije, i to glavnu i sporednu.

Glavna funkcija ribarske luke odnosi se na sve djelatnosti povezane s neposrednim posluživanjem ribarske flote i njezina tereta koje trebaju biti obavljene u neposrednoj blizini mjesta pristajanja plovila i iskrcaja tereta, što znači da se te djelatnosti obavljaju u samoj ribarskoj luci. Te se funkcije odnose:

- ✓ na posluživanje ribarske flote i upotrebljavanih ribolovnih alata,
- ✓ na posluživanje tereta ribarske flote, u koji se ubraja ulovljena riba i drugi morski organizmi, a podrazumijeva njihovo osiguranje od kvarenja i pripremanje za njihovu obradu, preradu ili trgovinu.

Sporedna funkcija ribarske luke može se odvijati na prostoru ribarske luke, ali se može nalaziti i izvan njezina prostora i biti u njezinu zaleđu u sklopu ribarske baze kao sabirno- distributivnog i prerađivačkog centra.

Iako je funkcija ribarske baze obično usko povezana s ribarskom lukom, ipak neke funkcije ribarske baze mogu biti izvan prostora ribarske luke. Tako se na primjer preporuča da se obrada svježe i poleđene ribe kao i organizacija njezine trgovine na veliko, odnosno aukcijska prodaja ribe obavlja na prostoru ribarske luke, iako je to sporedna funkcija ribarske luke jer je riblja sirovina lako pokvarljiva roba koja iziskuje brzu obradu i tretman. Smještaj ostalih sporednih funkcija ribarske luke ne mora biti na prostoru ribarske luke, već može biti izvan prostora ribarske luke u sklopu ribarske baze, kao sabirno-distributivnog i prerađivačkog centra.

Ribarska luka – ribarska baza prva je kopnena karika lanca trgovine ribom koja preuzima ulov od ribarskih plovila. Kod njih nastupa promjena morskog na kopneni prijevoz (ekspedicija ribe u dubinu kopna) te obratno, kopnenog na morski, s materijalima za opskrbljivanje ribarske flote koji se skladište u ribarskoj luci.

Posluživanje ribarskih plovila i upotrebljavanih ribolovnih alata sadrži:

- ✓ ribarski radio, telefonski i telefaks servis, odnosno, osiguravanje veze s plovilima na lovištu,
- ✓ prihvat i iskrcaj ulovljene ribe i ribljih proizvoda i ukrcaj plovila s potrebnim materijalima neophodnim za ribolov i rad na moru,
- ✓ opskrbljivanje plovila ribolovnim alatima te ostalom brodskom i ribarskom opremom, hranom, vodom, gorivom, mazivom, ambalažom, radnom i zaštitnom odjećom i obućom, rezervnim dijelovima, ledom, solju te ostalim potrepštinama neophodnim za rad plovilima i obavljanje ribolova,
- ✓ tekuće popravke ribarskih plovila i popravke između pojedinih putovanja te njihovih uređaja i opreme,
- ✓ pranje i dezinfekcija brodskih skladišta nakon iskrcaja ulova,
- ✓ popravak ribolovnih alata,
- ✓ organizacija unutarnjeg lučkog prijevoza,
- ✓ popravak lučkih uređaja.

Posluživanje tereta ribarskih plovila sadrži:

- ✓ sortiranje iskrcaване ribe i drugih morskih organizama ako nije obavljeno na plovilu na moru, preliminarna obrada ribe, kao rezanje ribljih glava, vađenje utrobe, filetiranje, porcioniranje smrznute ribe, poleđivanje, salamurenje, zamjena oštećene ambalaže, vaganje i klasifikacija te pretovarivanje ulova,
- ✓ unutarnji transport i skladištenje proizvoda i materijala,
- ✓ ukrcaj ribe i ribljih prerađevina na prijevozna sredstva vanjskog transporta, odnosno distribucija iskrcaane ribe,
- ✓ proizvodnja leda, zamrzavanje i hlađenje ulova, odnosno njegovo osiguranje od kvarenja.

Sporedna funkcija ribarske luke sadrži:

- ✓ organizaciju trgovine ribom na veliko, odnosno organizaciju aukcijske prodaje,
- ✓ preradu lovljene ribe kao što su proizvodnja ribljih konzervi, dimljene ribe, sušene ribe, proizvoda od soljene ribe, ribljih marinada i ostalih ribljih prerađevina,
- ✓ preradu ribljih otpadaka na riblje brašno i ulje,
- ✓ skladištenje ribe ulovljene od plovila ribarske flote i njezina ekspedicija na odgovarajuće potrošače,
- ✓ godišnji i klasifikacijski remont ribarskih plovila i njihovih uređaja te popravci plovila nakon većih havarija,

- ✓ proizvodnja ambalaže (kartonskih, drvenih i plastičnih sanduka, limenki, staklenih i plastičnih posuda itd.),
- ✓ skladištenje proizvoda i materijala potrebnih ribarskoj floti,
- ✓ proizvodnja ribarskih mreža i ostalih ribolovnih alata te njihovo skladištenje,
- ✓ popravak, konzerviranje i održavanje lučkih uređaja,
- ✓ osiguranje socijalnih potreba ribara kao smještaja, prehrane, zdravstvene zaštite sličnih potreba,
- ✓ organizacija transportne baze.

Kako bi ribarska luka ispunila i zadovoljila sve uvjete koje treba ispunjavati, potrebno je njezino pažljivo planiranje kao i shvaćanje luke kao povezane cjeline svih njezinih sadržaja. Seleksijski proces determiniranja lokacija ribarskih luka treba biti pravilno, stručno i pozorno odrađen u područjima gdje je veći mogući izbor lokacija te se stoga eliminacijski dio procesa mora zasnivati na točnoj metodi, osim u slučajevima gdje postoje jasni prioriteti s kojima se pojedine lokacije odmah u početku mogu isključiti.

Prilikom procesa izbora ribarske luke svaka lokacija treba ispunjavati sljedeće osnovne zahtjeve:

1. lokacija ribarske luke treba biti što manje udaljena od ribolovnih područja i usklađena s različitim čimbenicima kao što su kapacitet i veličina posluživanih ribarskih brodova, način očuvanja ulova, primjenjivana tehnika ribolova, dopremana vrsta proizvoda, itd.
2. lokacija ribarske luke treba biti što manje udaljena od velikih potrošačkih i trgovačkih centara, posebice ako je u pitanju distribucija proizvoda u svježem i poleđenom stanju
3. lokacija ribarske luke treba biti što bliže urbanim središtima kako bi ribarima i lučkim radnicima bio omogućen smještaj, rasonoda, trgovine i slično uz odgovarajući promet
4. na širem području odabranog lokaliteta za gradnju ribarske luke već bi trebalo biti razvijeno ribarstvo radi što bolje dostupnosti kvalificirane radne snage za brodove i luku
5. postojanje dobre cestovne i/ili željezničke infrastrukture radi što brže, bolje i jednostavnije distribucije i povezanosti s glavnim potrošačkim centrima,
6. dostupnost dovoljne snage električne energije, koja zadovoljava sve potrebe luke i prateće industrije kao i dostupnost dovoljnih količina slatke vode za potrebe industrije koja će biti u ribarskoj luci, pogotovo prerađivačke, ali i za zadovoljavanje svih potreba ribarske flote koja će biti posluživana u ribarskoj luci.

Iz navedenih kriterija jasno je da se mnogobrojne lokacije na Jadranu, od kojih su mnoge odavno „razvikane“ u medijima, trebaju isključiti iz razmatranja o izgradnji riabrskе luke jer ne ispunjavaju potrebne osnovne uvjete. Nasuprot njima, područje Plominskog zaljeva i luke Plomin prema navedenih 6 kriterija ispunjava sve uvjete jer:

1. Luka Plomin se nalazi usred tradicionalnog ribolovnog područja i pogodna je za iskrcaj svih vrsta lovljenih riba i drugih morskih organizama,
2. U blizini luke Plomin postoje veliki potrošački i trgovački centri,
3. U blizini luke Plomin nalaze se veliki urbani centri, Rijeka na istoku, Pula na zapadu, kao i manja urbana središta Istre na sjeveru,
4. U širem području luke Plomin postoji tradicionalno razvijeno ribarstvo sa kvalificiranom radnom snagom potrebnom za djelatnosti vezane za brodove i luku,
5. U blizini luke Plomin postoji dobra cestovna i željeznička infrastruktura, primjerice luka Plomin je od najbliže pristupne točke autoputa Istarski ipilon udaljena manje od 25 km, a do same luke već postoji prometna cesta dovoljne propusnosti za veće kamione čime se uvelike smanjuje potreba izgradnje osnovne infrastrukture,
6. Luci Plomin i širem području dostupna je dovoljna količina električne energije i slatke vode koja zadovoljava sve potrebe luke i prateće industrije. Treba napomenuti da je ove godine (2022.) tijekom turističke sezone, radi velikog broja turista u području Istre, bila donekle smanjena dostupnost slatke vode te su uvedene redukcije. Ipak, redukcije nisu bile uvedene za potrebe industrijske proizvodnje te se može očekivati da će i taj potencijalni problem u budućnosti biti riješen, ne radi potreba luke Plomin već općenito.

Kada se govori o potencijalnom razvoju luke Plomin u ribarsku luku treba se znati da je ribarska luka vrlo složena gospodarska cjelina koja se sastoji od različitih dijelova koji se mogu, ali ne moraju nalaziti u sklopu same ribarske luke. Sve temeljne dijelove luke nužno je isplanirati u prvoj fazi gradnje, a za ostale dijelove luke potrebno je isplanirati i predvidjeti slobodan prostor i pristupne putove.

Da bi udovoljile svim svojim zahtjevima i ispunile funkcije, ribarske su luke opremljene odgovarajućim objektima, građevinama izgrađenim na lučkom području i prekrcajnim objektima koji čine lučku podgradnju (infrastrukturu) i nadgradnju (suprastrukturu) i svi su namijenjeni glavnoj i sporednoj funkciji ribarske luke, a to su prije svega posluživanje ribarskih plovila i upotrebljivanih ribolovnih alata te posluživanju tereta ribarskih plovila, a to je dopremljena i u ribarskoj luci iskrcana ulovljena riba, drugi morski organizmi i prerađevine morskog ribarstva.

U lučku se podgradnju (infrastrukturu) ubrajaju:

- ✓ lučki bazeni, dokovi, gatovi, lučka operativna obala i druge lučke zemljišne površine,

- ✓ lukobrani,
- ✓ drugi objekti infrastrukture, kao što su lučke cestovne i željezničke prometnice, vodovodna, kanalizacijska, energetska i telefonska mreža, objekti za sigurnost plovidbe u luci i slični objekti.

U lučku se nadgradnju (suprastrukturu) ubrajaju:

- ✓ građevine izgrađene na lučkom području, kao što su upravne zgrade, skladišta, spremnici i slične građevine,
- ✓ prekrcajni objekti, kao što su stalno učvršćene dizalice i slično.

Temeljni su i najvažniji objekti ribarske luke:

- ✓ objekti koji služe posluživanju ribarskih plovila,
- ✓ objekti koji služe posluživanju tereta ribarskih plovila,
- ✓ zajednički i pomoćni objekti ribarske luke.

U objekte koji služe posluživanju ribarskih plovila ubrajaju se:

- ✓ sidrišta,
- ✓ predluka,
- ✓ lukobrani,
- ✓ ustave (u slučaju da postoje velike razlike u razini plime i oseke što kod Plominskog zaljeva nije slučaj),
- ✓ bazeni i operativna lučka obala,
- ✓ prekrcajni uređaji i lučki unutarnji prijevoz,
- ✓ radionice za popravak brodskih uređaja i remont plovila,
- ✓ mrežare za popravak i izradu ribarskih mreža, ostalih ribolovnih alata i ribarske opreme,
- ✓ stanice za opskrbu gorivom,
- ✓ lučka skladišta.

U objekte koji služe posluživanju tereta ribarskih plovila ubrajaju se:

- ✓ iskrcajni prostori,
- ✓ manipulativni prostori, odnosno prostori za postupanje s ribom i drugim morskim organizmima,
- ✓ rashladni prostori kao prostori za skladištenje svježe, poleđene i smrznute ribe, uređaji za smrzavanje i proizvodnju leda, prostorije za skladištenje leda, transporteri za prijevoz leda iz skladišta na plovila,

- ✓ tvornica ribljeg brašna i ulja,
- ✓ proizvodnja ribljih konzervi i ostalih proizvoda morskog ribarstva.

U zajedničke i pomoćne objekte ribarske luke ubrajaju se:

- ✓ baza drvene, plastične, kartonske, staklene ambalaže, metalnih kutija za riblje konzerve itd.,
- ✓ transportna baza unutarnjeg i vanjskog prijevoza,
- ✓ administrativno-uslužni i socijalni objekti koji služe za posluživanje radnika koji rade u luci i ribara na plovilima.

U tehničko-tehnološkom pogledu ribarska luka treba posjedovati sljedeće sadržaje:

a) temeljne lučke objekte (infrastruktura)

- ✓ lučku morsku površinu kao sidrište,
- ✓ predluku i bazene,
- ✓ lučku kopnenu površinu,
- ✓ lukobrane,
- ✓ lučku operativnu obalu,
- ✓ lučki unutarnji prijevoz.

b) lučke uređaje i prostore (suprastruktura)

- ✓ propusno-prekrcajne uređaje (dizalice), prostore i uređaje koji služe za posluživanje riblje sirovine, manipulativne prostore za prijem, poleđivanje ili odleđivanje, sortiranje svježe, poleđene ili smrznute ribe, prostore za obradu, konfekcioniranje ribe, preradu ribe i proizvodnju drugih proizvoda od ribe i ostalih morskih organizama, rashladne prostore, prostore za preradu ribljih otpadaka, nekvalitetnih vrsta riba i proizvodnju ribljeg ulja, stanicu za opskrbu gorivom itd.,
- ✓ uređaje i prostore za posluživanje radnika zaposlenih ne samo u ribarskoj luci nego i na ribarskim plovilima (hoteli, blagovaonice, restorani, barovi, kupatila, čekaonice, ambulante itd.),
- ✓ vozni park kao što su kamioni hladnjače i lokomotive, kontejneri, remorkeri, pilotine, brodovi bageri itd.

Ono što luku Plomin dodatno čini veoma povoljnom lokacijom za izgradnju prave ribarske luke je već postojeća i izgrađena infrastruktura. Naime, ovisno o ulozi koju pojedina sredstva za rad imaju u ribarskim lukama, možemo ih podijeliti u tri temeljne skupine:

- ✓ *Sredstva za rad koja nisu djelatno uključena u radni proces, ali su preduvjet svih lučkih i gospodarskih aktivnosti.* To su sidrišta, lukobrani, kanali, predluka, lučki bazeni i operativna lučka obala, iskrcajni, manipulativni, prerađivački i rashladni prostori, skladišta, radionice, ceste, vodovodna, električna i plinska instalacija, zgrade itd. To su osnovna sredstva svake ribarske luke bez kojih luka ne bi mogla postojati niti funkcionirati. **U ribarskim lukama vrijednost tih sredstava obično iznosi preko 80% vrijednosti svih osnovnih sredstava u ribarskim lukama.**
- ✓ *Sredstva za rad koja aktivno sudjeluju u procesu proizvodnje.* U ta se sredstva ubrajaju različiti uređaji koji aktivno djeluju na predmet rada kao strojevi za preliminarnu obradu ribe, rashladni uređaji, uređaji za proizvodnju ribljeg brašna i ulja, uređaji za proizvodnju leda, uređaji za preradu ribe, strojevi za pranje ribe i sanduka itd. **U ribarskim je lukama obično udio tih uređaja u ukupnoj vrijednosti ostalih lučkih osnovnih sredstava malen i iznosi oko 10 – 15% vrijednosti svih lučkih osnovnih sredstava.**
- ✓ U treću skupinu sredstava za rad ubrajaju se *sredstva koja služe za premještanje sredstava za rad.* To su prekrcajni uređaji, kao što su dizalice, vitla itd. i sredstva unutarnjeg prijevoza, kao što su akumulatorska kolica, viljuškari, traktori za vuču, kamioni, transporteri itd. Ova sredstva za rad djelatno sudjeluju u proizvodnom procesu. **Njihov udio u ukupnoj vrijednosti lučkih osnovnih sredstava iznosi oko 5%.**

Iz prethodno navedenog je vidljivo da razvoj luke Plomin u ribarsku luku ne bi zahtijevao cjelokupno ulaganje koje je inače potrebno za izgradnju standardne ribarske luke jer je veliki udio lučke infrastrukture, koji je preduvjet svih lučkih i gospodarskih aktivnosti, već napravljen i izgrađen te su potrebne samo nadogradnje koje će sve dijelove luke spojiti u funkcionalnu cjelinu ribarske luke.

Jasno, pri tome se mora pažljivo planirati veličina i položaj svih objekata obzirom na prirodne karakteristike luke Plomin. ***Primjerice, stanicu za opskrbu gorivom ne bi trebalo planirati unutar same luke,*** posebice ne u samom dnu luke/zaljeva, jer je za pretpostaviti da bi se opskrba gorivom dozvolila i drugim plovilima koja nisu ribarska. Kako je dno luke Plomin zapravo uski i ograničeni prostor, dolazak drugih plovila u to područje bi neminovno dovodilo do zastoja u propusnosti plovila, a samim time i do problema u funkcioniranju ribarske luke. Stoga je u budućim planovima nužno planirati smještaj stanice za opskrbu gorivom izvan same luke, prema ulazu u zaljev, što je inače i uobičajena praksa u drugim ribarskim lukama u kojima se stanice za opskrbu gorivom uglavnom nalaze na mjestima koja su posljednje lokacije prije izlaska iz šireg područja luke, a ipak dovoljno zaštićene za nesmetano obavljanje funkcije opskrbe plovila gorivom.

5.3. Mjere i aktivnosti Općine Kršan

Poticajne mjere razvoja ribarstva i ribarske industrije podrazumijevaju sljedeće aktivnosti u kojima bi značajnu ulogu imala Općina Kršan sa svojim financijskim, organizacijskim i administrativnim kapacitetima:

- urediti privezište za brodice sportskog i rekreacijskog ribolova unutar ribarske luke,
- odvojiti prostor za brodice koje obavljaju turističku djelatnost sportsko-rekreacijskog ribolova,
- razviti model upravljanja privezištem za brodice unutar i izvan ribarske luke,
- nastaviti s dodjelom potpora radu Sportskog ribolovnog društva Plomin i drugih udruženja koje u fokusu imaju zaštitu mora i održivo korištenje morskih resursa,
- organizirati nova sportska, rekreacijska i slična događanja u suradnji TZ Općine Kršan i Sportskog ribolovnog društva Plomin (npr. Ribolov sa stijena, definiranje atraktivnih ribolovnih lokacija, organizacija međunarodnih ribolovnih natjecanja u suradnji sa TZ Općine Kršan, osnivanje trgovine za dijeljenje/najam ribolovnog pribora i mamaca),
- uspostava stalnog nadzora i kontrole stanja mora i ribljeg fonda u suradnji sa znanstveno-istraživačkom institucijom koja može provoditi takva stalna istraživanja,
- promovirati Općinu Kršan kao investicijski „friendly“ destinaciju za ribarsku industriju, sa svim svojim prednostima,
- osigurati administrativnu podršku u okviru organizacijskih kapaciteta investitorima,
- izraditi Program mjera poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije,
- poticanje osnivanja i razvoja organizacije proizvođača u ribarstvu,
- sudjelovanje u organizaciji edukacija, radionica, stručnog osposobljavanja, studijskih putovanja, razmjeni iskustava, organizaciji ribarskih susreta, te osposobljavanja ribara i povezanih djelatnosti.

5.4. Procjena troškova mjera i aktivnosti

Za mjeru izgradnje ribarske luke predviđene su sljedeće aktivnosti:

1. Projektno-tehnička dokumentacija – podrazumijeva izradu: idejnog rješenja, idejnog projekta, glavnog projekta, izvedbenog projekta,

2. Studije, analize, dozvole, administrativni troškovi – podrazumijeva izradu: studije utjecaja na okoliš, studije izvodljivosti, plana upravljanja, ostalih analize, ishodovanje dozvola i atesta, ostale administrativne troškove,
3. Uređenje obalnog dijela – podrazumijeva izvođenje sljedećih građevinskih aktivnosti: uređenje vezova, uređenje manipulativne površine, izgradnju pomoćnog pontonskog gata, instalaciju dizalice, vodovodnu i elektro-energetsku infrastrukturu (ormarići za opskrbu brodova vodom i električnom energijom),
4. Uređenje zaštite od požara – podrazumijeva ugradnju hidranata i nabavu protupožarne opreme,
5. Izgradnja skladišnih i rashladnih prostora – podrazumijeva izgradnju: prostora za prijem, sortiranje i konfekcioniranje ulova, rashladnih prostora za skladištenje svježe, poleđene i smrznute ribe, instalaciju uređaja za smrzavanje i proizvodnju leda, prostorije za skladištenje leda,
6. Izgradnja i opremanje servisnih prostora – podrazumijeva izgradnju: skladišnog prostora za servisiranje brodske i ribarske opreme,
7. Izgradnja/uređenje prostora za prodaju ribe – podrazumijeva se izgradnja i uređenje otvoreno-zatvorenog prostora (mini tržnica) za prodaju svježe i prerađevina od ribe i morskih organizama,
8. Nabava transportnih sredstava – podrazumijeva nabavu: kamiona do 3,5t nosivosti, traktora s prikolicom, dva viličara, četiri ručna električna viličara i ostala transportna sredstva,
9. Ostalo – podrazumijeva izgradnju/instalaciju: video nadzora, uređenja rasvjete, prostora za odvojeno sakupljanje otpada, urbane opreme i dr.

U kontekstu definiranja troškova projektnih aktivnosti važno je istaknuti da je operativna obala u Plomin Luci gotovo u cijelosti uređena, kao i potrebna infrastruktura (ceste, voda, električna energija). Stoga nisu potrebna izdašna investicijska sredstva za produbljivanje akvatorija pristaništa, izgradnje lukobrana, izgradnje obalnog zida, izgradnje ceste, izgradnje manipulativnog prostora i sl.

U tablici 16 prikazani su procijenjeni troškovi navedenih projektnih aktivnosti.

Tablica 16 Investicijski troškovi izgradnje i opremanja ribarske luke Plomin

Pozicija	Iznos	PDV	UKUPNO
1. Projektno-tehnička dokumentacija	720.000,00	180.000,00	900.000,00
2. Studije i analize	385.000,00	96.250,00	481.250,00
3. Uređenje obalnog dijela	5.600.000,00	1.400.000,00	7.000.000,00
4. Uređenje zaštite od požara	640.000,00	160.000,00	800.000,00
5. Izgradnja skladišnih i rashladnih prostora	13.200.000,00	3.300.000,00	16.500.000,00
6. Izgradnja i opremanje servisnih prostora	2.700.000,00	675.000,00	3.375.000,00

7. Izgradnja/uređenje prostora za prodaju ribe	1.380.000,00	345.000,00	1.725.000,00
8. Nabava transportnih sredstava	735.000,00	183.750,00	918.750,00
9. Ostalo	350.000,00	87.500,00	437.500,00
UKUPNO	25.710.000,00	6.427.500,00	32.137.500,00

Izvor: Procjena autora, 2022.

Prema prikazanim u tablici 16, troškovi izgradnje i opremanja ribarske luke u Plomin Luci procjenjuju se na 32.137.500,00 kuna.

Sadržaji aktivnosti poticajnih mjera detaljno su opisane u poglavlju 5.2. Mjere i aktivnosti Općine Kršan.

Tablica 17 Troškovi poticajnih mjera Općine Kršan za razvoj ribarstva i ribarske industrije

Pozicija	Iznos	PDV	UKUPNO
1. Uređenje privezišta za brodice sportskog i rekreacijskog ribolova unutar ribarske luke	570.000,00	142.500,00	712.500,00
2. Model upravljanja privezištem brodica	30.000,00	7.500,00	37.500,00
3. Potpore radu SRD Plomin (redovne potpore)	25.000,00	0,00	25.000,00
4. Nova sportska, rekreacijska i slična događanja	40.000,00	0,00	40.000,00
5. Uspostava monitoringa mora i ribljeg fonda	380.000,00	95.000,00	475.000,00
6. Promocija investicijske destinacije - Općina Kršan	10.000,00	2.500,00	12.500,00
7. Administrativna podrška investitorima	0,00	0,00	0,00
8. Program poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije	30.000,00	7.500,00	37.500,00
9. Poticanje osnivanja organizacije proizvođača u ribarstvu	8.000,00	2.000,00	10.000,00
10. Ostale aktivnosti participacije u edukacijama, organizaciji i promociji ribarstva	15.000,00	3.750,00	18.750,00
UKUPNO	1.108.000,00	260.750,00	1.368.750,00

Izvor: Procjena autora, 2022.

Troškovi poticajnih mjera Općine Kršan za razvoj ribarstva i ribarske industrije procjenjuju se na 1.368.750,00 kuna. Navedeni troškovi odnos se na kumulativne troškove u razdoblju pripreme i provedbe projektnih aktivnosti. Dio navedenih troškova nastavlja se kontinuirano od prve godine efektuiranja do kraja referentnog razdoblja. Riječ je o sljedećim troškovima:

- ✓ Potpore radu SRD Plomin (redovne potpore)

- ✓ Nova sportska, rekreacijska i slična događanja
- ✓ Administrativna podrška investitorima
- ✓ Program poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije
- ✓ Ostale aktivnosti participacije u edukacijama, organizaciji i promociji ribarstva

Navedeni troškovi iznose 121.250,00 kuna godišnje.

6. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA

Cost benefit analiza je ekonomski alat namijenjen javnom sektoru čiji je cilj kvantificirati društvene koristi (eng. benefits) i troškove (eng. costs) projekata čiji se učinci reflektiraju na društvo. Ovaj alat se koristi da bi se analizirale politike koje utječu na infrastrukturu, urbanu obnovu, poljoprivredu, javno zdravstvo, pravosuđe, obranu, obrazovanje, okoliš i dr. Cilj CBA jest kvantifikacijom društvenih koristi usporediti različite kategorije društvenih koristi, odnosno dovesti ih u vezu jednu s drugom, kao i sa kategorijama društvenih troškova.

Prvi i osnovni zadatak CBA je identificirati moguće troškove i koristi određenog projekta, kao i određivanje stranaka/pojedinaca koji će prouzročiti te troškove, odnosno koristiti benefite projekta. CBA treba odrediti monetarnu vrijednost različitih kategorija troškova i koristi, te ih sumirati u različite kategorije ukupnih troškova i koristi.

Projekt će se smatrati prihvatljivim ako njegove koristi poprimaju veće vrijednosti od troškova, a izbor se provodi optimizacijom neto koristi (benefita), odnosno: $Neto\ B = B - C$, nadalje, ukoliko je ekonomska neto sadašnja vrijednost projekta (ENPV) veća od 0 i ukoliko je ekonomska stopa prinosa (ERR) veća od primijenjene društvene diskontne stope (najčešće 5,00%, a u nekim slučajevima 3,00%). U tom smislu CBA pruža informacije donositeljima odluka o smjeru i snagama društvenih preferencija, te također o opće društvenoj prihvatljivosti projekta.

6.1. Pretpostavke socio-ekonomske analize

Metodologija izrade ove socio-ekonomske analize usklađena s uputama Vodiča za izradu cost benefit analiza Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014*). Naravno, u mjeri u kojoj je to moguće, jer je cilj predmetne socio-ekonomske analize identificirati poticajne mjere razvoja ribarstva i ribarske industrije, koje Općina Kršan može samostalno provoditi, a sukladno vlastitim proračunskim kapacitetima i dostupnim izvorima financiranja u Republici Hrvatskoj.

Pretpostavka ovog projekta je da se investiranjem u izgradnju i opremanje ribarske luke u Plomin Luci, omogući razvoj održivog ribarstva i ribarske industrije na području Općine Kršan, što bi pozitivno utjecalo na diverzifikaciju strukture lokalnog gospodarstva. S obzirom na rezultate analize strukture lokalnog ekonomije i proračuna Općine Kršan, identificiran je visok rizik od vanjskih utjecaja na lokalnu ekonomiju i održivost lokalnih javnih financija, koja je u čvrstoj pozitivnoj korelaciji sa svim sastavnicama kvalitete života i gospodarske konkurentnosti.

Riječ je o dva istaknuta rizika. Prvi je izrazita proračunska i djelomično značajna gospodarska ovisnost o radu TE Plomin, koja se sukladno politikama dekarbonizacije EU i preuzetim obvezama Hrvatske u borbi protiv klimatskih promjena, namjerava zatvoriti do 2033. godine. Drugi istaknuti rizik je sve veći udio turizma, ugostiteljstva i trgovine u lokalnom BDV-u. Navedene gospodarske djelatnosti odlikuje visoka razina elastičnosti u kontekstu osjetljivosti na eksterne čimbenike (poput promjena tržišnih i životnih trendova, pandemija, terorizma, ratova, političke nestabilnosti, cijena i uvjeta transporta, klimatskih promjena i dr.).

Analiza podataka o iskrcaju ulova u Plominskoj luci pokazuje da je u Plominskoj luci iskrcano 4,47% ukupnog ulova Republike Hrvatske u 2019. godini, u 2020. 3,52% te u 2021. 5,43%. Kad se sagleda samo ukupni ulov srdele i njezin iskrcaj u Plominskoj luci zaključci o važnosti Plominske luke u morskom ribarstvu Republike Hrvatske su još i izraženiji jer je u 2019. godini od ukupnog ulova srdele u Plominu iskrcano 5,13%, u 2020. 4,07%, te u 2021. 6,53%. Ovdje treba istaknuti da u Republici Hrvatskoj, a prema Naredbi o popisu iskrcajnih mjesta za iskrcaj ulova s ribarskih plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru postoji ukupno 119 iskrcajnih mjesta.

S obzirom na navedeno, razvidno je da ribari prepoznaju Plominsku luku kao optimalno mjesto iskrcaja ribe na ovom dijelu Kvarnera i istočne obale Istre. Uz impresivne količine izlova, ono što luku Plomin dodatno čini veoma povoljnom lokacijom za izgradnju prave ribarske luke je što već postoji dio potrebne izgrađene infrastrukture (obalni zid, operativna obala, izvrsna prometna povezanost, neposredna blizina vode i električne energije, blizina poslovne zone Kršan za investicije u pogone za preradu ribe i morskih organizama, i dr.).

Izgradnja ribarske luke u Plomin Luci, navike ribara u korištenju Plominske luke, značajan broj dodatnih ribara koji gravitiraju Plominskoj luci, dostatne količine ulova/sirovine koje su dostatne za respektabilne investicije u ribarsku industriju (posebno prerađivačku), stoljetna tradicija ribarstva lokalnog stanovništva, brojne sportske i društvene manifestacije tematizirane ribarstvom i morem, predstavljaju kvalitetnu resursnu osnovu i snažan potencijal za razvoj ribarstva i ribarske industrije u Plomin Luci.

Sukladno navedenom, pretpostavka je da će integralna implementacija predloženih razvojnih mjera i projektnih aktivnosti, pozitivno utjecati na amortizaciju vrlo izvjesnih negativnih učinaka u scenariju zatvaranja TE Plomin i mogućeg smanjenja turističkog prometa i turističke potrošnje. Konkretni pozitivni učinci ulaganja u provedbu strateških

mjera i ostvarenje ciljeva iz Strategije očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan su sljedeći:

- ✓ Povećanje investicija,
- ✓ Otvaranje novih radnih mjesta,
- ✓ Pozitivan utjecaj na komplementarne sektore poput turizma, ugostiteljstva, prijevoza, trgovine, servisno-uslužnih djelatnosti i sl.,
- ✓ Stabilnost i manje rizična struktura proračuna Općine Kršan,
- ✓ Povećanje standarda očuvanja mora, podmorja i okoliša uopće,
- ✓ Očuvanje i promocija ribarskih vještina lokalnog stanovništva,
- ✓ Povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva,
- ✓ Sprječavanje depopulacije ruralnog prostora kojem pripada Općina Kršan.

Pozitivni socio-ekonomski učinci koji proizlaze iz moguće implementacije predmetnog projekta su brojni, a svojim značajkama u potpunosti omogućuju daljnji dugoročno održivi razvoj Općine Kršan i ovog dijela istočne obale Istre, te općem jačanju konkurentnosti i otpornosti kršanskog, istarskog i hrvatskog gospodarstva.

S obzirom da je Opći cilj predmetne studijske analize „kvalitativno i kvantitativno analizirati optimalnost i rentabilnost preporučenih mjera i aktivnosti sa socio-ekonomskog aspekta“, kvantifikacija i monetizacija socio-ekonomskih koristi u fokusu je izravnih i neizravnih utjecaja na proračunske prihode i rashode Općine Kršan, te društvene troškove i koristi u općem smislu.

6.1.1. Izvori financiranja

Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027. kroz Prioritet 1: Poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa, 1.1.Specifični cilj 1: Jačanje gospodarski, socijalno i okolišno održivih ribolovnih aktivnost, Cilj/Mjeru 1.1.1. Povezane vrste djelovanja, omogućuje u tekućem program razdoblju ulaganja u ribarske luke. Tako je Programom definirano da će se podupirati ulaganja u postojeće ribarske luke i iskrcajna mjesta, kako bi se osigurali preduvjeti ribarima za obavljanje njihove djelatnosti i olakšalo ispunjavanje zahtjeva koji proizlaze iz provedbe ZRP, kao što je obveza iskrcaja (održiva ulaganja u infrastrukturu te ostala ulaganja koja doprinose unaprjeđenju sustava zbrinjavanja i prerade neželjenog ulova, povećanju kvalitete, kontrole i sljedivosti te poboljšanju sigurnosti i radnih uvjeta, čime će se doprinijeti ESSP. Za navedeni specifični cilj alocirano je 51.775.903,00 eura bespovratnih sredstava.

Sukladno važećem Pravilniku o uvjetima, kriterijima i načinu dodjele potpore u okviru mjere »Ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze riba i zakloništa« (NN 03/2018) i Pravilniku o izmjeni Pravilnika o uvjetima, kriterijima i načinu dodjele potpore u okviru mjere »Ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze riba i zakloništa« (NN 99/2022), Općina Kršan ispunjava osnovne kriterije prihvatljivog prijavitelja projekt izgradnje ribarske

luke u Plomin Luci (uz pretpostavku da će ostati isti kriteriji u tekućem programskom razdoblju). S obzirom da Općina ne raspolaže organizacijskim kapacitetima i iskustvom u upravljanju složene infrastrukture kao što je ribarska luka, u slučaju da se Općina odluči na pokretanje pripreme projekta izgradnje ribarske luke i prateće infrastrukture, predlaže se razmatranje mogućnosti da LU Rabac preuzme na sebe funkciju prijavitelja projekta i organizacije koja će upravljati ribarskom lukom u budućnosti.

U strukturu financiranja poticajnih mjera uzimaju se u obzir i bespovratna sredstva LAGUR-a Alba, koja će biti dostupna u tekućem razdoblju Općini Kršan, TZ Općine Kršan, ribarima, SRD Plomin i drugim dionicima, kao prihvatljivim prijaviteljima.

Od mogućnosti financiranja dijela poticajnih mjera poput uspostave monitoringa stanja mora, podmorja i okoliša u akvatoriju Općine Kršan, ističu se programi poput EU programa LIFE, HORIZON, te prekogranične suradnje. Za pripremu i implementaciju projekata u okviru navedene mjere, potrebna je suradnja s partnerima, prvenstveno iz znanstveno-istraživačke zajednice.

Svi navedeni bespovratni izvori iz fondova EU grupiraju se u osnovni izvor financiranja poticajnih mjera

Drugi izvor financiranja predstavlja proračun Općine Kršan.

Treći izvor financiranja su bespovratna sredstva nacionalnih tijela, ustanova i institucija poput Istarske županije, MMPI, MP, LU Rabac, Lučke kapetanije – Ispostava Rabac i dr.

Četvrti izvor financiranja predstavljaju vlastita sredstva investitora u ribarsko-prerađivačku industriju i samih ribara u jačanje vlastitih kapaciteta.

Peti izvor financiranja predstavljaju sredstva pokrovitelja i donatora poput TE Plomin i drugih lokalnih poduzetnika, te vlastita sredstva udruga poput SRD Plomin.

6.1.2. Valuta – cijene koje su korištene u analizi

Svi iznosi iskazani su u službenoj monetarnoj jedinici Republike Hrvatske, hrvatskoj kuni (HRK). Monetarna cijena proizvodnih faktora i outputa projekta iskazana je s uključenim porezom na dodanu vrijednost (PDV) pošto nositelj projekta nema mogućnost povrata PDV-a.

6.1.3. Razdoblje financijske analize

Referentno razdoblje u kojem će se promatrati ovaj projekt predstavlja broj godina u kojima se ostvaruju novčani i ekonomski tokovi. Referentno razdoblje usklađeno je sa

važecim Vodicem za izradu cost benefit analiza Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014*). U tablici 18 prikazana su preporucena referentna razdoblja projekata prema sektorima, sukladno preporukama Europske Komisije.

Tablica 18 Referentna razdoblja Europske Komisije prema sektoru

Sektor	Referentno razdoblje (u godinama)
Željeznice	30
Ceste	25-30
Luke i zračne luke	25
Gradski prijevoz	25-30
Vodopostrovanje/sanacija	30
Gospodarenje otpadom	25-30
Energija	15-25
Širokopojasna mreža	15-20
Istraživanje i inovacije	15-25
Poslovna infrastruktura	10-15
Drugi sektori	10-15

Izvor: Aneks I delegiranoj Uredbi (EU) br. 480/2014.

Uzimajući u obzir specifičnosti projekta i upute Aneksa I delegiranoj Uredbi (EU) br. 480/2014., referentno razdoblje predmetnog projekta iznosi 25 godina.

6.1.4. Procjena prihoda i rashoda

Zbog nedostatnih informacija o definiranim prijaviteljima, projektnim partnerima, odabiru tipa i opsega projektnih sadržaja, modelima upravljanja i finalnim uslugama, pristup predmetnoj analizi pretpostavlja da će u smislu financijskih prihoda i rashoda, ribarska luka u Plomin Luci ostvarivati:

- neutralno pozitivnu operativnu dobit, odnosno da će projekt generirati dovoljnu razinu prihoda za servisiranje operativnih rashoda i troškova zamjene tijekom referentnog razdoblja;
- u smislu neto financijskog rezultata poslovanja ribarske luke, prosječna godišnja neto operativna dobit iznosi 0,00 kuna;

- promatrano s aspekta financijske održivosti, kumulativni novčani tok projekta je pozitivan tijekom cijelog referentnog razdoblja.

6.1.5. Diskontna stopa

Za potrebe ove studije ekonomska diskontna stopa iznosi 5%, a sukladno preporukama važećeg Vodiča za izradu cost benefit analiza Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014*).

6.2. Troškovi poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije

Troškovi poticajnih mjera grupirani su po pozicijama u tablici 19.

Tablica 19 Troškovi poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije

Pozicija	Iznos	PDV	UKUPNO
1. Osnivanje i izgradnja ribarske luke Plomin	25.710.000,00	6.427.500,00	32.137.500,00
2. Uređenje privezišta za brodice sportskog i rekreacijskog ribolova unutar ribarske luke	570.000,00	142.500,00	712.500,00
3. Model upravljanja privezištem brodica	30.000,00	7.500,00	37.500,00
4. Potpore radu SRD Plomin (redovne potpore)	25.000,00	0,00	25.000,00
5. Nova sportska, rekreacijska i slična događanja	40.000,00	0,00	40.000,00
6. Uspostava monitoringa mora i ribljeg fonda	380.000,00	95.000,00	475.000,00
7. Promocija investicijske destinacije - Općina Kršan	10.000,00	2.500,00	12.500,00
8. Administrativna podrška investitorima	0,00	0,00	0,00
9. Program poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije	30.000,00	7.500,00	37.500,00
10. Poticanje osnivanja organizacije proizvođača u ribarstvu	8.000,00	2.000,00	10.000,00

11. Ostale aktivnosti participacije u edukacijama, organizaciji i promociji ribarstva	15.000,00	3.750,00	18.750,00
UKUPNO	26.818.000,00	6.688.250,00	33.506.250,00

Izvor: Procjena autora, 2022.

Ukupni troškovi poticajnih mjera iznose 33.506.250,00 kuna. Sljedeće poticajne provode se kontinuirano tijekom referentnog razdoblja:

- ✓ Potpore radu SRD Plomin (redovne potpore)
- ✓ Nova sportska, rekreacijska i slična događanja
- ✓ Administrativna podrška investitorima
- ✓ Program poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije
- ✓ Ostale aktivnosti participacije u edukacijama, organizaciji i promociji ribarstva

Troškovi ovih mjera procjenjuju se na 121.250,00 kuna godišnje.

6.2.1. Razdoblje provedbe poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije

Za donošenje odluka Općine Kršan i detaljniju programsko-proračunsku razradu mjera potrebno je najmanje godinu dana pa se očekuje da će se navedene aktivnosti realizirati u 2023. godini. Stoga se kao prva godina provedbe poticajnih mjera definira se 2024. godina.

U gantogramu 1 prikazano je razdoblje provedbe poticajnih mjera.

Gantogram 1 Razdoblje provedbe poticajnih mjera

Godina	Kod mjere										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2024	X			X	X		X	X			
2025	X			X	X		X	X			
2026	X			X	X	X	X	X			
2027	X			X	X	X	X	X	X		
2028	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2029	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2030				X	X		X	X	X		X
2031				X	X		X	X	X		X
2032				X	X			X	X		X
2033				X	X			X	X		X
2034				X	X			X	X		X

2035				X	X			X	X		X
2036				X	X			X	X		X
2037				X	X			X	X		X
2038				X	X			X	X		X
2039				X	X			X	X		X
2040				X	X			X	X		X
2041				X	X			X	X		X
2042				X	X			X	X		X
2043				X	X			X	X		X
2044				X	X			X	X		X
2045				X	X			X	X		X
2046				X	X			X	X		X
2047				X	X			X	X		X
2048				X	X			X	X		X

Tablica 20 Legenda

Kod mjere	Opis mjere
1	1. Osnivanje i izgradnja ribarske luke Plomin
2	2. Uređenje privezišta za brodice sportskog i rekreacijskog ribolova unutar ribarske luke
3	3. Model upravljanja privezištem brodica
4	4. Potpore radu SRD Plomin (redovne potpore)
5	5. Nova sportska, rekreacijska i slična događanja
6	6. Uspostava monitoringa mora i ribljeg fonda
7	7. Promocija investicijske destinacije - Općina Kršan
8	8. Administrativna podrška investitorima
9	9. Program poticanja razvoja održivog ribarstva i ribarske industrije
10	10. Poticanje osnivanja organizacije proizvođača u ribarstvu
11	11. Ostale aktivnosti participacije u edukacijama, organizaciji i promociji ribarstva

6.2.2. Ostatak vrijednosti projekata

Amortizacija predstavlja postepeno trošenje dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, te prenošenje dijela vrijednosti te imovine na nove proizvode i usluge. Amortizacija također predstavlja sustavni raspored amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezinog vijeka uporabe. Amortizacijom su obuhvaćeni zgrade, postrojenja i oprema, nasadi i ostala dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina. Sukladno *Pravilniku o amortizaciji*, amortizaciji ne podliježu kulturna dobra pa je kod predmetnog

projekta otežana primjena modela amortizacije prema propisanim amortizacijskim stopama i posljedičnog izračuna ostatka vrijednosti.⁴ Stoga se kod predmetnog projekta za izračun ostatka vrijednosti primjenjuje metoda izračuna neto sadašnje vrijednosti novčanih tokova u preostalim godinama životnog vijeka. Životni vijek projekta usklađen je sa ekonomskim trajanjem vijeka projekta koji se procjenjuje na 20 godina. Navedeni vijek projekta je smanjen u odnosu na procijenjeni životni i ekonomski vijek projekta koji za ovaj tip infrastrukture u pravilu iznosi 33 godine. Razlog smanjenja je izrazito nepovoljni utjecaj atmosferskih prilika i mora na ovaj tip infrastrukture, uslijed čega dolazi do njenog ubrzanog trošenja pa su nakon prosječno 20-ak godina potrebna značajna ulaganja u rekonstrukciju infrastrukture. Stoga se primjenjuje amortizacijska stopa od 5,00% za objekte i građevine i amortizacijska stopa od 10,00% za opremu i ostalu dugotrajnu imovinu.

U tablici 21 prikazane su amortizacijske stope prema tipu dugotrajne imovine.

Tablica 21 Stope amortizacije dugotrajne imovine predmetnog projekta

Pozicija	Ekonomski vijek trajanja	Stopa amortizacije
Objekti i građevine	20	5,00%
Oprema	10	10,00%
Studije i elaborati	20	5,00%

Posebno ističemo negativne utjecaje morskih struja, valova i neposredne blizine ušća Boljunčice na lokaciji predmetnog ulaganja. Produljenje životnog vijeka trajanja moguće je kroz kontinuirano ulaganje u investicijsko/kapitalno održavanje i zamjenu opreme (npr. svako 10 godina). Redovno investicijsko održavanje omogućuje dugoročnu održivost projekta kroz redovitu zamjenu oštećene opreme i popravke na građevinama i objektima, bez značajnih investicijskih troškova svakih 10 ili 15 godina.

U tablici 22 prikazan je izračun ostataka vrijednosti projekta.

Tablica 22 Izračun ostatka vrijednosti projekta

Godina	Kod mjere										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2024	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2025	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2026	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2027	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2028	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2029	0,00	0,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2030	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/

⁴ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_06_54_872.html

2031	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2032	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2033	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2034	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2035	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2036	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2037	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2038	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2039	1.674.687,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2040	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2041	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2042	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2043	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2044	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2045	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2046	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2047	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2048	1.539.062,50	35.625,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
UKUPNO	30.598.437,50	676.875,00	/	/	/	/	/	/	/	/	/
R.V.	1.539.062,50	35.625,00									

Ostatak vrijednosti projekta na kraju referentnog razdoblja iznosi 1.574.687,50 kuna.

6.3. Konverzija tržišnih u ekonomske cijene

6.3.1. Primijenjeni konverzijski faktori

Specifični i standardni faktori konverzije primijenjeni su za konverziju tržišnih cijena u cijene koje odražavaju tržišne distorzije. Primijenjeni su konverzijski faktori u skladu s uputama Smjernica za izradu CBA-e i Vodiča za CBA-u Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.*).

Shadow wages (plaće u sjeni pri izgradnji)

S obzirom na to da građevinski radovi ne zahtijevaju angažman većeg broja građevinskih radnika, implementacijom predmetnog projekta ne dolazi do distorzija na tržištu rada pa nije potrebno primijeniti korektivne konverzijske faktore za rad.

Porez na dodanu vrijednost (PDV)

Pretpostavka je da prijavitelj nije obveznik PDV-a. S obzirom na to da su u strukturi troškova poticajnih mjera cijene istih prikazane u njihovim financijskim iznosima, na investicijske troškove primjenjuju se dodatni korektivni konverzijski faktori.

Društveni trošak korištenja zemljišta (lokacije)

Predmetno ulaganje usmjereno je na izgradnju ribarske infrastrukture na lokaciji koja je već registrirana kao iskrcajno mjesto u nacionalnom registru, lokaciju ulaganja nije moguće koristiti za neke druge društvene ili gospodarske namjene pa ne postoji osnova primjene konverzijskog faktora za alternativnu namjenu zemljišta (prodaja, za izgradnju nekretnina različite namjene). Stoga se za zemljište primjenjuje konverzijski faktor vrijednosti 1.

Investicijski troškovi (troškovi inputa)

Na investicijske troškove koji zahtijevaju primjenu konverzijskih faktora, uz puni iznos PDV-a, s ciljem ispravljanja očekivano mogućih cjenovnih iskrivljenosti na koje utječu carine kod opreme i materijala koji će se koristiti kod građevinskih zahvata, potrebno je izvršiti i fiskalnu korekciju. Za izračun konverzijskog faktora kojim će se izvršiti fiskalna korekcija predmetnog projekta korištena je procjena varijable carina. Najveći udio investicijskih inputa odnosi se na građevinske materijale, opremu i uređaje čije je deklarativno podrijetlo iz EU. S obzirom na specifičnosti građevinskih materijala, opreme i uređaja, postoji visoka razina vjerojatnosti da su pri njihovoj izradi korišteni *inputi* koji potječu iz trećih zemalja, što znači da su podliježali pripadajućim stopama carinskog oporezivanja. Procjena je izvršena prema prosječnoj carinskoj stopi zajedničkog tržišta EU-a na uvozna dobra, a koja iznosi 7,1% te se ona primjenjuje kod troškova izgradnje i nabave i ugradnje opreme i uređaja.

U nastavku je prikazan izračun konverzijskog faktora.

$$CF = (1-B)*(1-A)$$

$$CF = (1-0,071)*(1-0,25)$$

$$CF = 0,70$$

Konverzijski faktor fiskalne korekcije za materijalne investicijske troškove navedenih projektnih sadržaja iznosi 0,70.

Ostale poticajne mjere (soft aktivnosti)

Na troškove mjera koji zahtijevaju primjenu konverzijskih faktora s ciljem ispravljanja očekivano mogućih cjenovnih iskrivljenosti potrebno je izvršiti korekciju cijene primjenom konverzijskog faktora. Za izračun konverzijskog faktora kojim će se izvršiti korekcija troškova ostalih mjera korištena je vrijednost konverzijskog faktora iz Smjernica za CBA. Najveći udio troškovnih inputa odnosi se na troškove usluga, administrativne troškove, troškove rada/osoblja i sl., čije je deklarativno podrijetlo iz EU.

Metodologija izračuna je sljedeća:

$$CF = (1-t) \cdot (1-u),$$

gdje je:

- ✓ CF – faktor za pretvorbu tržišne cijene rada u ekonomsku cijenu rada
- ✓ t – porez na dohodak na bruto cijenu rada
- ✓ u – stopa nezaposlenosti u RH

Kada se cijena rada pretvara u cijenu rada iz sjene na projektima CBA-e u Republici Hrvatskoj, preporučuje se korištenje ponderiranog korektivnog faktora od 0,74.

Budući da se korektivni faktor primjenjuje samo za troškove rada dok je za sve ostale troškove 1, uprosječni korektivni faktor za ukupne troškove („WOCF“) iznosi:

$$WOCF = 0,2 \cdot 0,74 + 0,8 \cdot 1 = 0,948$$

6.3.2. Ekonomske cijene

Tržišne cijene uključuju poreze, subvencije i transferna plaćanja. Spomenuto utječe na realne cijene. Stoga je potrebno koliko je god moguće korigirati takva odstupanja u analizi društvenih troškova i koristi. U prethodnom poglavlju prikazani su izračun i vrijednost konverzijskog faktora za indirektni porez (PDV) (koji je sukladno pretpostavkama prihvatljivi trošak) i različita carinska davanja kojima je bila opterećena proizvodnja/nabava građevinskih materijala, opreme i uređaja, koji će se nabaviti u sklopu provedbe mjera (predstavlja ujedno i korekciju cijena u sjeni).

Tablica 23 Fiskalna korekcija i transformacija u ekonomske cijene

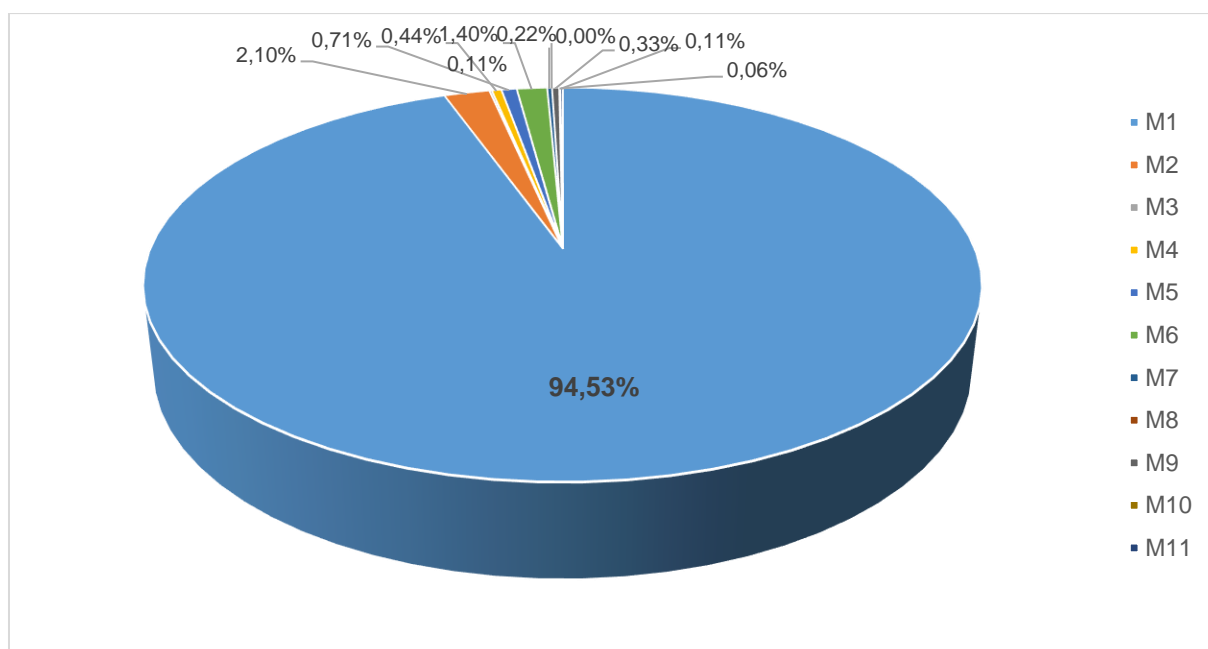
Godina	Kod mjere										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2024	189.000,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	11.850,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2025	126.000,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	11.850,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2026	651.875,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	90.060,00	11.850,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2027	3.229.406,25	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	90.060,00	11.850,00	0,00	35.550,00	0,00	0,00
2028	11.841.156,25	249.375,00	17.775,00	23.700,00	37.920,00	180.120,00	11.850,00	0,00	35.550,00	9.480,00	17.775,00
2029	6.458.812,50	249.375,00	17.775,00	23.700,00	37.920,00	90.060,00	11.850,00	0,00	35.550,00	9.480,00	17.775,00
2030	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	11.850,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2031	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	11.850,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2032	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2033	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2034	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00

2035	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2036	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2037	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2038	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2039	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2040	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2041	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2042	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2043	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2044	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2045	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2046	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2047	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
2048	0,00	0,00	0,00	23.700,00	37.920,00	0,00	0,00	0,00	35.550,00	0,00	17.775,00
UKUPNO	32.137.500,00	712.500,00	37.500,00	150.000,00	240.000,00	475.000,00	75.000,00	0,00	112.500,00	20.000,00	37.500,00

Ekonomski trošak poticajnih mjera tijekom referentnog razdoblja iznosi 33.997.500,00 kuna.

U grafikonu 7 prikazana je struktura ekonomskih troškova po poticajnim mjerama.

Grafikon 7 Struktura ekonomskih troškova po poticajnim mjerama

Prema prikazanom u grafikonu 7, mjera osnivanja i izgradnje ribarske luke u Plomin Luci čini 94,53% svih troškova poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije Općine Kršan.

6.4. Kvantifikacija društvenih koristi

6.4.1. Identifikacija društvenih koristi

Razvoj ribarske infrastrukture, ribarske prerađivačke industrije i jačanja tržišne konkurentnosti hrvatske ribarske industrije spadaju među ključne ciljeve prioriteta OP za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske 2021.-2027. Tako su kroz *Prioritet 1: Poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa*, programirana ulaganja u postojeće ribarske luke i iskrcajna mjesta, kako bi se osigurali preduvjeti ribarima za obavljanje njihove djelatnosti i olakšalo ispunjavanje zahtjeva koji proizlaze iz provedbe ZRP, kao što je obveza iskrcaja (održiva ulaganja u infrastrukturu te ostala ulaganja koja doprinose unaprjeđenju sustava zbrinjavanja i prerade neželjenog ulova, povećanju kvalitete, kontrole i sljedivosti te poboljšanju sigurnosti i radnih uvjeta, čime će se doprinijeti ESSP.⁵

Kroz *Prioritet 2: Poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerada i stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture čime se doprinosi sigurnosti opskrbe hranom u Uniji*, i pripadajući *Specifični cilj 2: Promicanje stavljanja na tržište, kvalitete i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture te prerada tih proizvoda*, glavne predviđene aktivnosti obuhvaćaju potporu za unaprjeđenje stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture kroz nalaženje novih tržišta i poboljšanje uvjeta za stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture uvođenjem sustava kvalitete, certifikacijom proizvoda, uključujući certificiranje u okviru sustava zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla, sustava za zajamčeno tradicionalne specijalitete i sustava neobveznih izraza kvalitete, uvođenjem sustava sljedivosti, nabavom opreme/predmeta za rukovanje i očuvanje proizvoda te specijaliziranih vozila za prijevoz u svrhu stavljanja na tržište, predstavljanjem i promocijom proizvoda, razvojem i unaprjeđenjem oblika i načina pakiranja i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, ispitivanjem i istraživanjem tržišta te promicanjem održivog ribarstva i akvakulture kroz promotivne, informativne i komunikacijske kampanje. Nadalje, predviđene aktivnosti obuhvaćaju i potporu za uspostavu i djelovanje organizacija proizvođača proizvoda ribarstva i akvakulture, koji mogu postati veći i rentabilni proizvodni subjekti s većim marketinškim potencijalom, čime se jača razina organiziranosti proizvodnje i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, uključujući provedbu planova proizvodnje i stavljanja na tržište.

---

⁵ Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske 2021.-2027., str. 52

Prema trenutnim informacijama i interesu dionika, okvirno je predviđena uspostava četiri (4) nove organizacije proizvođača. Također, glavne aktivnosti obuhvaćaju i uvođenje proizvoda ribarstva i akvakulture u prehranu djece odnosno u odgojno-obrazovne ustanove. Što se tiče prerade, glavne aktivnosti koje su predviđene odnose se na ulaganja u uspostavu novih i modernizaciju postojećih prerađivačkih kapaciteta (izgradnja, rekonstrukcija i opremanje objekata za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture) s ciljem povećanja količine i vrijednosti proizvodnje i stvaranja dodane vrijednosti proizvoda, uvođenja novih i inovativnih tehnologija i metoda s ciljem smanjenja negativnog utjecaja na okoliš i povećanja energetske učinkovitosti objekata te doprinosa prilagodbi klimatskim promjenama. Nadalje, s ciljem poticanja prijelaza na kružno gospodarstvo, a time i ublažavanju klimatskih promjena, učinkovitim korištenju resursa i jačanju održivog plavog gospodarstva, kao i u svrhu olakšavanja primjene obveze iskrcaja, predviđena je potpora za unaprjeđenje prikupljanja i upravljanja nusproizvodima i otpadom ribarstva. Navedene aktivnosti uključuju uspostavu odnosno izgradnju i opremanje objekata za preradu nusproizvoda i otpada koji nastaje u okviru ribolova, akvakulture i prerade proizvoda ribarstva.⁶

Navedeni prioriteti, ciljevi i aktivnosti ukazuju na očekivane izravne i neizravne benefite provedbe Programa u tekućem programskom razdoblju. U kontekstu poticajnih mjera predviđenih Strategijom i nacionalnog Programa, očekivani benefiti mogu se grupirati u sljedeće kategorije:

- Jačanje konkurentnosti hrvatskih ribara i hrvatske prerađivačke industrije u ribarstvu i akvakulturi,
- Implementacija načela održivosti gospodarenja resursima mora i kauzalna rezultanta opstanka hrvatskih ribara i ribarske industrije uopće,
- Stvaranje novih lanaca vrijednosti koji će rezultirati povećanjem dodane vrijednosti u ribarskoj industriji,
- Popularizacija konzumacije ribe i morskih organizama na domaćem tržištu,
- Pozitivni multiplikativni efekti novostvorene dodane vrijednosti na komplementarne gospodarske djelatnosti i sektore,
- Primarno povećanje investicija u ovom sektoru i sekundarno povećanje investicija i komplementarnim djelatnostima i sektorima,
- Očuvanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta u ribarstvu i ribarskoj industriji,
- Smanjenje nezaposlenosti na priobalju i otocima,
- Smanjenje ovisnosti o turizmu i divezifikacija lokalne ekonomije u priobalju i na otocima,
- Povećanje vrijednosti pozitivnih eksternalija u području zaštite mora i podmorja, ribljeg fonda, klimatskih ciljeva i dr.
- Smanjenje negativnih eksternalija koje generiraju ribarstvo i ribarska industrija.

---

⁶ Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske 2021.-2027., str. 71-72.

S obzirom da je primarni cilj predmetne analize prikazati socio-ekonomsku isplativost provedbe poticajnih mjera na razini lokalne samouprave odnosno Općine Kršan, identifikaciju društvenih koristi i troškova potrebno je prilagoditi u odnosu na standardne modele kvantifikacije i monetizacije društvenih troškova i koristi, a koji u obzir uzimaju šire, nacionalne i nadnacionalne pozitivne socio-ekonomske performanse projektnih ulaganja. U prvom redu riječ je o potrebi detaljne i transparentne analize ekonomskih varijabli na proračun Općine Kršan. Stoga se u nastavku socio-ekonomske koristi po osnovi ribarstva i ribarske industrije raščlanjuju na izravne proračunske prihode odnosno njihove ključne pozicije, a one su:

- ✓ Porez i prirez poreza na dohodak zaposlenih u ribarstvu i ribarskoj industriji,
- ✓ Izbjegnuti socijalni troškovi nezaposlenih,
- ✓ Komunalni doprinos i komunalna naknada po osnovi očekivanih investicija privatnog sektora.

Sukladno svemu navedenom, primjenjivim znanstvenim metodologijama, uputama Vodiča za CBA (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.*), dostupnim relevantnim i verificiranim podacima i procijenjenom učinku projekta, u ovoj studiji kvantificiraju se i monetiziraju sljedeće društvene koristi:

1. Povećanje broja izravno zaposlenih,
2. Povećanje investicija,
3. Pozitivni multiplikativni efekti poticajnih mjera na komplementarne gospodarske djelatnosti na lokalnoj razini (na razini Općine Kršan)

6.4.2. Povećanje broja izravno zaposlenih

Program poticajnih mjera u kontekstu izravnog zapošljavanja doprinosi zapošljavanju novih zaposlenika u ribarskoj luci Plomin i najmanje jednom pogonu za preradu ribe koji će se izgraditi na području općine Kršan, a očekivana lokacija je „Proizvodno-poslovna zona sa Centrom agropoduzetništva“. U prethodnim poglavljima detaljno su obrazložene mjere i aktivnosti, kod kojih se očekuje izravno povećanje zapošljavanja.

Konzervativno se procjenjuje da će u ribarskoj luci biti stvoreno pet radnih mjesta.

U tablici 24 prikazana su nova radna mjesta i broj zaposlenih u ribarskoj luci Plomin.

Tablica 24 Radna mjesta i broj zaposlenih u ribarskoj luci Plomin

Godina	Radno mjesto		
	Voditelj ribarske luke i sadržaja (tržnice, hladnjača, servisno-uslužnih sadržaja i dr.)	Vozač/Dizaličar/Serviser	Lučki privezivač
2024			
2025			
2026			
2027			
2028			
2029			
2030	1	2	2
2031	1	2	2
2032	1	2	2
2033	1	2	2
2034	1	2	2
2035	1	2	2
2036	1	2	2
2037	1	2	2
2038	1	2	2
2039	1	2	2
2040	1	2	2
2041	1	2	2
2042	1	2	2
2043	1	2	2
2044	1	2	2
2045	1	2	2
2046	1	2	2
2047	1	2	2
2048	1	2	2

Završetak izgradnje i opremanja ribarske luke očekuje se najkasnije krajem 2029. pa se početak rada luke u punom kapacitetu očekuje početkom 2030. godine, kad se očekuju i početak rada 5 zaposlenih na radnim mjestima prikazanim u tablici 24. Tijekom referentnog razdoblja izvjesno je povećanje broja zaposlenih, ali se sukladno konzervativnom pristupu, procjena zadržava na početnoj vrijednosti.

Općina Kršan sukladno planiranim poticajnim mjerama namjerava promovirati sve konkurentske prednosti (prometni položaj, izvrsno stanje infrastrukture, sadržaje ribarske luke, poticajne mjere za nove investitore, partnerski odnos prema investitorima i poduzetnicima, etc.). Početak provedbe seta relevantnih mjera planira se u 2024. godini, a provodio bi se do iskorištenja raspoloživih kapaciteta i razine gospodarskog razvoja koja neće ugroziti dugoročan održivi razvoj. Primarno je fokus

na aktivaciji dijela raspoloživih parcela u „Proizvodno-poslovnoj zoni sa Centrom agropoduzetništva“ za potrebe izgradnje prerađivačkog pogona ribe i morskih organizama. Za potrebe predmetne analize konzervativno se procjenjuje da će Općina Kršan do kraja 2031. godine valorizirati razvojne resurse temeljene na ribarstvu i ribarskoj industriji.

S obzirom na navedeno, izgradnja prerađivačkog pogona u poslovnoj zoni očekuje se do kraja 2031. godine, a početak rada pogona početkom 2032. godine. Trenutno nisu poznati kapaciteti prerađivačkog pogona, niti tehnologija proizvodnje. Trendovi razvoja prerađivačke industrije pokazuju snažan trend digitalizacije i automatizacije svih poslovnih procesa, što smanjuje radnu intenzivnost prerađivačkih pogona odnosno potrebu za radnom snagom. Kroz narednih desetak godina ovaj trend će se zasigurno nastaviti pa se do 2032. godine očekuje dodatno smanjenje potreba za radnom snagom. Pogoni koji se bave preradom ribe i morskih organizama u Hrvatskoj zapošljavaju od dvadesetak do dvjestotinjak radnika, ovisno o tipu i kapacitetima proizvodnje. Sukladno konzervativnom pristupu, budući pogon za preradu ribe na području općine Kršan bio bi srednjeg kapaciteta sa visokotehnološkim i automatiziranim poslovnim procesima pa se očekuje otvaranje 40 radnih mjesta u prvoj godini rada. Nakon nekoliko godina (najviše 5 godina) očekuje se jačanje konkurentne pozicije na tržištu, povećanje opsega i diferencijacija proizvodnje, te posljedično otvaranje dodatnih radnih mjesta i zapošljavanje novih 10 radnika. Prema analizi lokalnog tržišta rada, u razdoblju od 2016. do 2022. godine bilježi se prosječno 57 nezaposlenih. U odnosu na broj planiranih radnih mjesta, uz prisutnost negativnih demografskih trendova, moglo bi se zaključiti da će na području općine Kršan u jednom trenutku biti veći radnih mjesta od raspoloživih radnika na lokalnom tržištu rada. Stoga je važno istaknuti da će najavljeno smanjenje aktivnosti TE Plomin i njeno zatvaranje, rezultirati značajnim povećanjem broja nezaposlenih (trenutno TE Plomin izravno zapošljava cca 240 radnika).

U tablici 25 prikazana su radna mjesta i broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji ribe i morskih organizama na području općine Kršan.

Tablica 25 Radna mjesta i broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji ribe i morskih organizama na području općine Kršan

Godina	Radno mjesto			
	Uprava	Tehnološka radna mjesta (VSS)	Proizvodna radna mjesta	Servisno-uslužna radna mjesta
2024				
2025				
2026				
2027				
2028				
2029				
2030				

2031				
2032	1	3	34	2
2033	1	3	34	2
2034	1	3	34	2
2035	1	3	34	2
2036	1	5	41	3
2037	1	5	41	3
2038	1	5	41	3
2039	1	5	41	3
2040	1	5	41	3
2041	1	5	41	3
2042	1	5	41	3
2043	1	5	41	3
2044	1	5	41	3
2045	1	5	41	3
2046	1	5	41	3
2047	1	5	41	3
2048	1	5	41	3

Kao što je prethodno navedeno, monetizacija društvenih koristi od novog izravnog zapošljavanja vrši se kroz:

- ✓ Vrijednost poreza i prireza poreza na dohodak odnosno izravnog proračunskog prihoda od oporezivanja rada (od nesamostalnog rada),
- ✓ Izbjegnute socijalne troškove nezaposlenih odnosno prosječne naknade za nezaposlene koje dodjeljuje i isplaćuje HZZ .

Temeljem analize proračunskih pozicija Općine Kršan po osnovi prihoda od poreza i prireza poreza na dohodak od nesamostalnog rada u razdoblju od 2019. do 2021. godine, te broja zaposlenih u istom razdoblju, u tablici 26 prikazan je izračun prosječne vrijednosti za monetizaciju povećanja zaposlenosti u ribarstvu i ribarskoj industriji.

Tablica 26 Izračun prosječnih prihoda po osnovi poreza i prireza poreza na dohodak Općine Kršan po zaposlenom

Godina	Prihod od poreza i prireza poreza na dohodak	Broj zaposlenih	Prosječni iznos po zaposlenom
2019.	4.193.202,00	768	5.459,90
2020.	3.938.877,00	846	4.655,88
2021.	4.066.039,50	837	4.857,87
Prosječno	4.066.039,50	817	4.991,22

Prema prikazanom u tablici 26, prosječni proračunski prihod po zaposlenom po osnovi poreza i prireza poreza na dohodak Općine Kršan iznosi 4.991,22 kune godišnje.

Sukladno Zakonu o tržištu rada (NN 118/18, 32/20, 18/22), definirana su prava i obveze nezaposlenih osoba. U Republici Hrvatskoj nezaposleni uz Zakonom propisane uvjete ostvaruju prava na:

- novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti,
- mirovinsko osiguranje,
- jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova.

Pravo na novčanu naknadu nezaposlena osoba može ostvariti u trajanju od 90 do 450 dana, a što ovisi o ukupnom vremenu koje je provela na radu te o činjenici da li je nezaposlena osoba već koristila novčanu naknadu budući da se kod ponovnog utvrđivanja prava na novčanu naknadu u vrijeme provedeno na radu na temelju kojeg se utvrđuje trajanje prava na novčanu naknadu uračuna samo vrijeme provedeno na radu nakon posljednjeg korištenja novčane naknade. Prosječno isplaćena novčana naknada u 2021. godini iznosila je mjesečno 2.560,22 kuna. Za potrebe predmetne analize pretpostavlja se da bi nezaposleni koji će se zaposliti u ribarskoj luci i pogonu za preradu ribe i morskih organizama, koristi se pretpostavka da će se korištenje prosječne naknade za nezaposlene smanjiti prosječno za 12 mjeseci odnosno jednu kalendarsku godinu.

Troškovi besplatnog zdravstvenog osiguranja za nezaposlene jedna su od gorućih tema javnih financija u Hrvatskoj. Naime, prema podacima HZZO-a krajem 2021. godine u Hrvatskoj je pravo besplatnog zdravstvenog osiguranja koristilo čak 447.762 osoba⁷, premda je u istom razdoblju na tržištu rada bilo 127.010 nezaposlenih⁸. Trošak zlouporabe ovog prava procjenjuje se na više milijardi kuna godišnje. S obzirom na navedeno nisu dostupni relevantni podaci prosječnih troškova zdravstvenog osiguranja po nezaposlenom, niti je uz javno dostupne podatke moguće izračunati navedeni društveni trošak. Stoga se za potrebe predmetne analize koristi prosječni trošak dopunskog zdravstvenog osiguranja, uvećan za 100,0%, iako je u stvarnosti prosječni trošak po nezaposlenom značajno veći.

Na tržištu osiguravajućih društava postoje različiti modeli i paketi dopunskog zdravstvenog osiguranja. Analizom tržišta utvrđeno je da prosječna cijena osnovnog paketa dopunskog zdravstvenog osiguranja iznosi 800,00 kuna pa uz obrazloženo povećanje od 100,0%, za monetizaciju se koristi prosječna vrijednost od 1.600,00 kuna godišnje po nezaposlenom.

U tablici 27 prikazan je izračun i kretanje društvenih koristi po osnovi povećanja izravnog zapošljavanja na području općine Kršan.

---

⁷ <https://hzzo.hr/poslovni-subjekti/hzzo-za-partnere/broj-osiguranih-osoba-hzzo>,

⁸ <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>,

Tablica 27 Izračun i kretanje društvenih koristi tijekom referentnog razdoblja po osnovi povećanja izravnog zapošljavanja na području općine Kršan

Godina	Broj novozaposlenih	Porez i prizrez poreza na dohodak	Izbjegnuti socijalni troškovi		UKUPNO
			Naknada za nezaposlene	Zdravstveno osiguranje	
2024	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2025	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2026	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2027	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2028	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2029	0	4.991,22	30.722,64	1.600,00	0,00
2030	5	4.991,22	30.722,64	1.600,00	186.569,29
2031	5	4.991,22	0,00	0,00	24.956,09
2032	45	4.991,22	30.722,64	1.600,00	1.517.510,41
2033	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2034	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2035	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2036	55	4.991,22	30.722,64	1.600,00	534.751,78
2037	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2038	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2039	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2040	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2041	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2042	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2043	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2044	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2045	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2046	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2047	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2048	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
UKUPNO					6.231.805,93

Prema prikazanom u tablici 27, tijekom referentnog razdoblja poticajne mjere po osnovi izravnog zapošljavanja generiraju 6.231.805,93 kuna društvenih koristi.

U tablici 28 prikazani su koristi od izravnog zapošljavanja s aspekta proračuna Općine Kršan tijekom referentnog razdoblja.

Tablica 28 Koristi od izravnog zapošljavanja s aspekta proračuna Općine Kršan tijekom referentnog razdoblja

Godina	Broj novozaposlenih	Porez i prizrez poreza na dohodak	Izbjegnuti socijalni troškovi		UKUPNO
			Naknada za nezaposlene	Zdravstveno osiguranje	
2024	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2025	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2026	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2027	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2028	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2029	0	4.991,22	0,00	0,00	0,00
2030	5	4.991,22	0,00	0,00	24.956,09
2031	5	4.991,22	0,00	0,00	24.956,09
2032	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2033	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2034	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2035	45	4.991,22	0,00	0,00	224.604,81
2036	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2037	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2038	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2039	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2040	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2041	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2042	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2043	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2044	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2045	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2046	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2047	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
2048	55	4.991,22	0,00	0,00	274.516,99
UKUPNO					4.517.052,34

Sukladno konzervativnom pristupu, Općina Kršan tijekom referentnog razdoblja po osnovi koristi od povećanja broja radnih mjesta u ribarstvu i prerađivačkoj industriji ribe i morskih organizama, tijekom referentnog razdoblja kumulativno generira 4.517.052,34 kuna društvenih koristi, koje po ovoj poziciji također predstavljaju izravne proračunske prihode Općine. Kroz pretpostavke kvantifikacije društvenih koristi

definirano je da su cijene stalne pa je potrebno kratko pojašnjenje u kretanju društvenih koristi od izravnog zapošljavanja. Predmetne društvene koristi determinirane su kretanjem cijena nadnica i visinom stopa i kriterija oporezivanja poreza na dohodak od nesamostalnog rada pa svako povećanje cijena nadnica, poreza i prireza poreza na dohodak, te relativnog smanjenja neoporezivog dijela dohotka, rezultira povećanjem vrijednosti društvene koristi od izravnog zapošljavanja. Stoga se prije donošenja odluke o provedbi poticajnih mjera (uključujući izgradnju i opremanje ribarske luke), a nakon detaljnije analize sadržaja ribarske luke, organizacijskih potreba, modela upravljanja, operativnih troškova i investicijskih troškova, preporučuje izrada detaljnije analize i simulacija povećanja kretanja proračunskih prihoda od poreza i prireza poreza na dohodak.

6.4.3. Povećanje investicija

Društvene koristi od povećanja investicija u ribarstvu i prerađivačkoj industriji ribe i morskih organizama promatra se isključivo s aspekta izravnih prihoda proračuna Općine Kršan, a isti su sadržani u sljedećim prihodovnim pozicijama:

- ✓ Prihodi od prodaje zemljišta,
- ✓ Prihodi od komunalnog doprinosa,
- ✓ Prihodi od komunalne naknade.

Prema važećem UPU „Proizvodno-poslovne zone sa Centrom agropoduzetništva“ definirani su prostorni pokazatelji za namjenu, način korištenja i uređenja površina.

U tablici 29 prikazani su navedeni pokazatelji.

Tablica 29 Iskaz i namjena površina

Oznaka područja	Površina (m ²)	Udio (%)
Proizvodna namjena-pretežito zanatska (I2)	77.397	72,3%
Zaštitno zelenilo (Z)	13.761	12,8%
Površine infrastrukturnih građevina (IS)		
IS1	1.875	1,8%
IS2	552	0,5%
SUI1	13.316	12,4%
TS1	100	0,1%
TS2	100	0,1%
Ukupno (IS)		14,9%
SVEUKUPNO	107.101	100,0%

Izvor: UPU Radna zona Kršan, Općina Kršan; 2019.

Navedenu površinu od 77.397 m² potrebno je umanjiti za površinu na kojoj je planirana izgradnja pogona za preradu samoniklog bilja i trafostanicu. Za navedene objekte potrebno je 11.157 m² pa poduzetnicima na raspolaganju ostaje 66.240 m².

Poslovna zona je izgrađena i komunalno opremljena, a početak aktivacije očekuje se kroz narednih nekoliko mjeseci.

Prema UPU „Proizvodno-poslovne zone Kršan“ oblik i veličina građevne čestice na kojoj se gradi građevina proizvodne namjene mora omogućiti smještaj svih sadržaja vezanih uz tehničke karakteristike ili tehnološki proces (građevinu osnovne namjene, sve pomoćne građevine u njenoj funkciji, internu prometnicu, parkirališni prostor, manipulativni prostor, komunalno-tehničku infrastrukturu i sl.), dok je najmanja dozvoljena površina građevne čestice 900 m², a najveća dozvoljena površina građevne čestice je 30.000 m².

Za potrebe predmetne studije, pretpostavlja se da je za izgradnju pogona za preradu ribe i morskih organizama potrebno 5.500 m². Prosječna cijena po kojoj se planira prodaja zemljišta u poslovnoj zoni iznosi 230,00 kn/m².

Komunalni doprinos za zgrade obračunava se množenjem obujma zgrade koja se gradi ili je izgrađena izraženog u kubnim metrima (m³) s jediničnom vrijednošću komunalnog doprinosa u zoni u kojoj se zgrada gradi ili je izgrađena. Općinsko vijeće Općine Kršan je temeljem članka 78. Zakona o komunalnom gospodarstvu (Narodne novine br. 68/18, 110/18 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), članka 19. Statuta Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 06/09, 05/13, 02/18) i članka 85. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 07/09, 07/13, 13/13, 05/15, 02/18), na sjednici održanoj dana 31. siječnja 2019. godine donijelo Odluku o komunalnom doprinosu, kojom su definiraju svi uvjeti i mjerila temeljem kojih se određuje visina i plaćanje komunalnog doprinosa, te u skladu sa Zakonom reguliraju ostala pitanja glede komunalnog doprinosa na području Općine Kršan.

Prema navedenoj Odluci, „Proizvodno-poduzetnička zona Kršan“ spada u I. zonu čija jedinična vrijednost komunalnog doprinosa po m³ iznosi 97,00 kuna. Odlukom trenutno nije predviđena mogućnost smanjenja cijene komunalnog doprinosa za investitore koji grade proizvodne ili prerađivačke pogone. S ciljem povećanja vjerojatnosti efikasne prodaje i aktivacije zemljišta u poslovnoj zoni, koristi se pretpostavka da će se investitorima u poslovnoj zoni iz prerađivačkih djelatnosti omogućiti smanjenje jedinične cijene komunalnog doprinosa po m³ za najmanje 50,0%, što predstavlja dobru praksu poticanja investicija u brojnim hrvatskim gradovima i općinama.

U tablici 30 prikazan je izračun i iznos prosječnog prihoda Općine Kršan od komunalnog doprinosa za investiciju u pogon za preradu ribe i morskih organizama (bez popusta i s popustom od 50,0%)

Tablica 30 Izračun i iznos prosječnog prihoda Općine Kršan od komunalnog doprinosa za investiciju u pogon za preradu ribe (bez popusta i sa popustom od 50,0%)

Poduzetnik/Korisnik	4.2. Ostale proizvodne djelatnosti
Prosječna površina građevinskog objekta	3.000,00
Prosječni obujam građevinskog objekta	12.000,00
Komunalni doprinos (kn/m ³)	97,00
Ukupno (bruto)	1.164.000,00
Smanjenje komunalnog doprinosa (-50%)	582.000,00
UKUPNO (neto)	582.000,00

Po osnovi komunalnog doprinosa procjenjuje se da će Općina Kršan od investicije u pogona za preradu ribe i morskih organizama uprihodovati 582.000,00 kuna.

Komunalna naknada je prihod proračuna Općine Kršan koji se koristi za financiranje održavanja i građenja komunalne infrastrukture, a može se na temelju odluke predstavničkog tijela Općine Kršan koristiti i za financiranje građenja i održavanja objekata predškolskog, školskog, zdravstvenog i socijalnog sadržaja, javnih građevina sportske i kulturne namjene te poboljšanja energetske učinkovitosti zgrada u vlasništvu Općine Kršan, ako se time ne dovodi u pitanje mogućnost održavanja i građenja komunalne infrastrukture. Općinsko vijeće Općine Kršan je temeljem članka 95. Zakona o komunalnom gospodarstvu (Narodne novine br. 68/18, 110/18 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), članka 19. Statuta Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 06/09, 05/13, 02/18) i članka 86. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 07/09, 07/13, 13/13, 05/15, 02/18), na sjednici održanoj dana 31. siječnja 2019. godine donijelo Odluku o komunalnoj naknadi, kojom su definiraju svi uvjeti i mjerila temeljem kojih se određuje visina i plaćanje komunalne naknade, te u skladu sa Zakonom reguliraju ostala pitanja glede komunalne naknade na području Općine Kršan.

Iznos komunalne naknade po kvadratnom metru obračunske površine nekretnine utvrđuje se množenjem:

- ✓ vrijednosti obračunske jedinice – boda (B), određene u kunama pao metru kvadratnom;
- ✓ koeficijenta zone (Kz);
- ✓ koeficijenta namjene (Kn).

Dakle, komunalna naknada izračunava se prema matematičkoj formuli:

Komunalna naknada po kvadratnom metru = vrijednost boda x koeficijent zone x koeficijent namjene.

U tablici 31 prikazane su vrijednosti Koeficijenta zone (Kz), Boda (B) i Koeficijenta namjene (Kn) za „Proizvodno-poslovnu zonu sa Centrom agropoduzetništva“.

Tablica 31 Vrijednosti Koeficijenta zone (Kz), Boda (B) i Koeficijenta namjene (Kn) za Proizvodno-poslovnu zonu sa Centrom agropoduzetništva

Zona II	Koeficijent zone (Kz)	Vrijednost boda (B)	Koeficijent namjene (Kn)
4. Poslovni prostori			
4.1. proizvodne djelatnosti – proizvodnja i prijenos električne energije	0,2	1,5	5
4.2. Ostale proizvodne djelatnosti	0,2	1,5	1,25
4.3. Poljoprivredna proizvodnja	0,2	1,5	1,05
4.4. Trgovačka djelatnost	0,2	1,5	2
4.5. Ugostiteljska djelatnost	0,2	1,5	2
4.6. Uslužne djelatnosti	0,2	1,5	1,75
5. Građevno zemljište koje služi u svrhu obavljanja poslovne djelatnosti	0,2	1,5	0,1
6. Neizgrađeno građevinsko zemljište	0,2	1,5	0,05

Izvor: Službeno oglasilo Općine Kršan; 2019.

U tablici 32 prikazani su prihodi od komunalne naknade od pogona za preradu ribe i morskih organizama.

Tablica 32 Prihodi od komunalne naknade od pogona za preradu ribe i morskih organizama

Poduzetnik/Korisnik	4.2. Ostale proizvodne djelatnosti
Koeficijent zone (Kz)	0,2
Vrijednost boda (B)	1,5
Koeficijent namjene (Kn)	1,05
Prosječna površina objekta	3.000,00
Komunalna naknada/mjesečno (HRK)	945,00
Komunalna naknada/godišnje (HRK)	11.340,00

Prema prikazanom izračunu u tablici 32, Općina Kršan će po osnovi komunalne naknade od izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama godišnje uprihodovati 11.340,00 kuna.

U tablici 33 prikazano je kretanje društvenih koristi od izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama na području općine Kršan tijekom referentnog razdoblja.

Tablica 33 Kretanje društvenih koristi od izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama na području općine Kršan tijekom referentnog razdoblja

Godina	Prihodi od prodaje zemljišta	Prihodi od komunalnog doprinosa	Prihodi od komunalne naknade	UKUPNO
2024				0,00
2025				0,00
2026				0,00
2027				0,00
2028				0,00
2029	1.265.000,00			1.265.000,00
2030		582.000,00		582.000,00
2031				0,00
2032			11.340,00	11.340,00
2033			11.340,00	11.340,00
2034			11.340,00	11.340,00
2035			11.340,00	11.340,00
2036			11.340,00	11.340,00
2037			11.340,00	11.340,00
2038			11.340,00	11.340,00
2039			11.340,00	11.340,00
2040			11.340,00	11.340,00
2041			11.340,00	11.340,00
2042			11.340,00	11.340,00
2043			11.340,00	11.340,00
2044			11.340,00	11.340,00
2045			11.340,00	11.340,00
2046			11.340,00	11.340,00
2047			11.340,00	11.340,00
2048			11.340,00	11.340,00
				0,00
UKUPNO	1.265.000,00	582.000,00	192.780,00	2.039.780,00

Prema prikazanom u tablici 33, Općina Kršan će po osnovi izgradnje i rada pogona za preradu ribe i morskih organizama tijekom referentnog razdoblja uprihodovati 2.039.780,00 kuna.

6.4.4. Pozitivni multiplikativni efekti poticajnih mjera na komplementarne gospodarske djelatnosti na lokalnoj razini

Multiplikativni utjecaj ulaganja u jednom sektoru i/ili javnoj infrastrukturi na ukupnu ekonomiju po načelu determinirane kauzalnosti, tema je brojnih znanstvenih i stručnih istraživanja u svijetu. Nisu javno dostupna niti je poznato jesu li izrađivana kvantitativna istraživanja u Hrvatskoj koja su se bavila konkretnim multiplikativnim utjecajem ulaganja u ribarstvo i ribarsku industriju na sve makroekonomske i socio-ekonomske varijable. Stoga se za potrebe procjene multiplikativnog utjecaja ulaganja u razvoj ribarstva i prerađivačke industrije koriste provedena istraživanja na razini EU. Prema istraživanju iz 2021. godine „*SOCIO-ECONOMIC IMPACTS OF THE EU COMMON FISHERIES POLICY - An evaluation of the European Union fishing fleet and options for the future*“, dosadašnji prijelaz na održivi ribolov uz osiguranje kvalitetnih sredstava za život i ekonomske učinkovitosti ribolovne operacije nisu dovršene. Socio-ekonomski učinak ulaganja u održivo ribarstvo i ribarsku industriju je visoko varijabilan i značajno se razlikuje po državama članicama. Socio-ekonomski učinci koje se očekuje kroz provedbu ZRP-a, značajno negativno odstupaju od rezultata predmetnog istraživanja.

Na slikama 27 i 28 prikazana je korelacija između ribarstva i socio-ekonomskih učinaka u užem i širem smislu.

Slika 27 Pozitivna korelacija

POSITIVE CORRELATION			
FINANCIAL RISK 	↑	PROFITABILITY 	0.92
CREW WAGES 	↑	CREW EARNINGS 	0.85
PROFITABILITY 	↑	VALUE ADDED 	0.73
VALUE ADDED 	↑	FINANCIAL RISK 	0.63
CREW WAGES 	↑	WORKER WELFARE 	0.62
CREW EARNINGS 	↑	WORKER WELFARE 	0.60
LONG-TERM CERTAINTY 	↓	AFFORDABLE FOOD 	0.50

Izvor: WWF, 2021.

Slika 28 Negativna korelacija

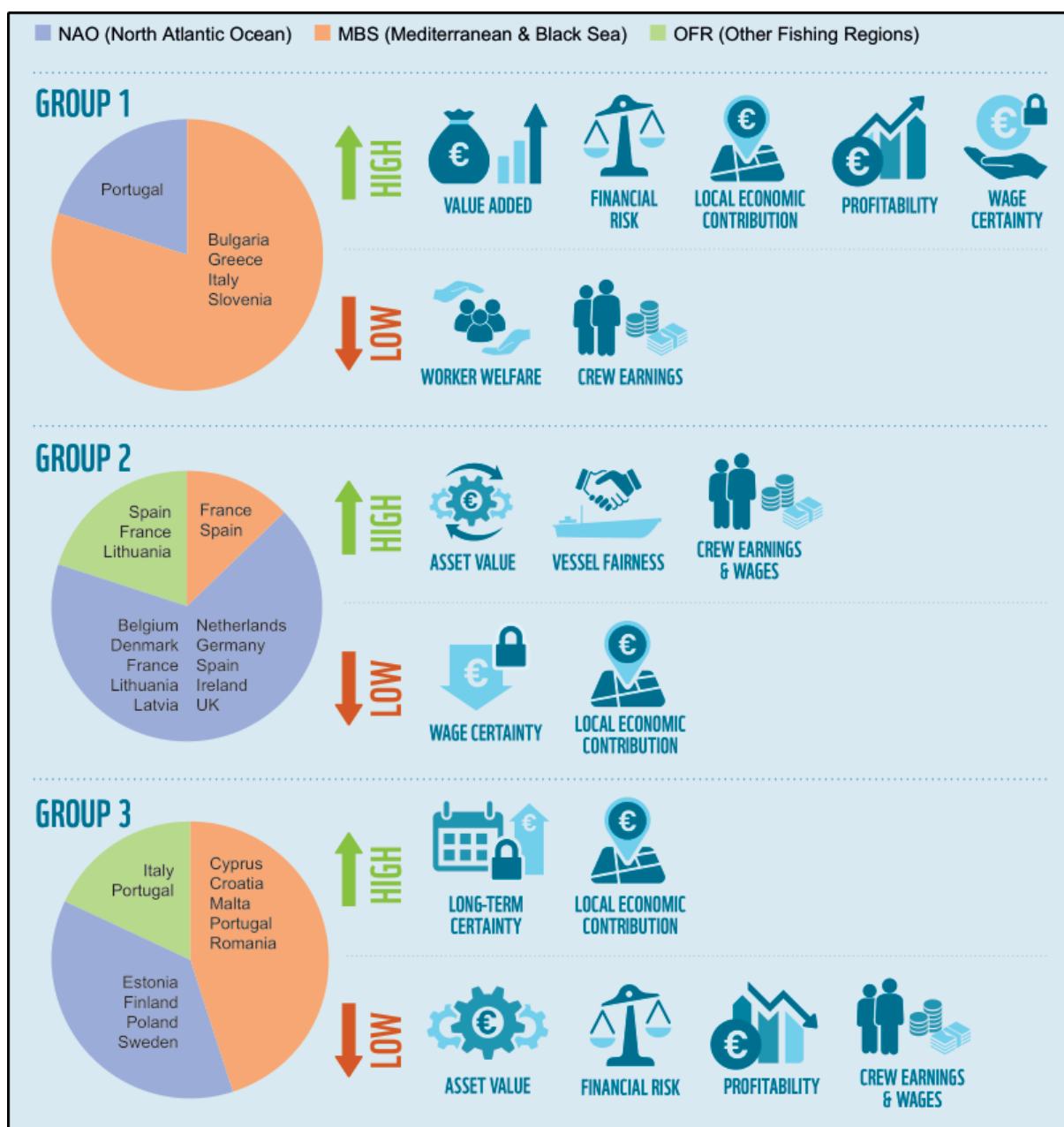
NEGATIVE CORRELATION		
VALUED OUTPUT 	AFFORDABLE FOOD 	-0.87
CREW WAGES 	WAGE CERTAINTY 	-0.62
CREW EARNINGS 	WAGE CERTAINTY 	-0.59
CREW EARNINGS 	SAFETY 	-0.52
CREW WAGES 	LOCAL ECONOMIC CONTRIBUTION 	-0.52
WORKER WELFARE 	LOCAL ECONOMIC CONTRIBUTION 	-0.50

Izvor: WWF, 2021.

Ono što je relevantno za predmetnu studiju, a prikazano je na prethodnim slikama, je dokazana čvrsta pozitivna korelacija između povećanja profitabilnosti i stvaranja dodane vrijednosti, što potvrđuje da će se izgradnjom ribarske luke smanjiti troškovi ribara, povećati profitabilnost i dodana vrijednost u sektoru. Isto vrijedi i za prerađivačku industriju sektora zbog neposredne blizine ribarske luke (niski troškovi transporta i svježina ribe), dostatne kvalitetne sirovine i sl.

U smislu doprinosa lokalnoj ekonomiji, ribarstvo i ribarska industrija nema jednak pozitivan multiplikativni utjecaj u svim državama članicama. U Republici Hrvatskoj, a sukladno rezultatima predmetnog istraživanja, ribarstvo i ribarska industrija imaju snažan utjecaj na lokalni razvoj, dok sam sektor karakteriziraju smanjenje vrijednosti imovine, niska razina profitabilnosti, visok financijski rizik i niska cijena nadnica (Slika 29)

Slika 29 Distribucija socio-ekonomskih učinaka ribarstva i ribarske industrije po odabranim područjima EU

Izvor: WWF, 2021. 1

S obzirom na rezultate predmetnog istraživanja može se sa visokom razinom pouzdanosti utvrditi da će provedba poticajnih mjera razvoja ribarstva i ribarske industrije imati pozitivan socio-ekonomski učinak i na veći dio lokalne ekonomije, a posebno na komplementarne djelatnosti. Prvenstveno je riječ o djelatnostima koje apsorbiraju veće količine ribe i ribarskih prerađevina;

- ✓ turizmu,
- ✓ ugostiteljstvu,
- ✓ trgovini na veliko i malo
- ✓ i prijevozu.

Za kvantitativno vrednovanje pozitivnih učinaka poticajnih mjera na identificirane djelatnosti koriste se sljedeće pretpostavke:

- U razdoblju od 2030. do kraja referentnog razdoblja prosječni godišnji doprinos djelatnostima turizma i ugostiteljstva procjenjuje se na povećanje dodane vrijednosti od 2,00% godišnje,
- U razdoblju od 2030. do kraja referentnog razdoblja prosječni godišnji doprinos djelatnosti trgovine na veliko i malo procjenjuje se na povećanje od 1,50% godišnje,
- U razdoblju od 2030. do kraja referentnog razdoblja prosječni godišnji doprinos djelatnosti prijevoza procjenjuje se na povećanje od 1,00% godišnje.

Temeljem izvješća DZS-a o makroekonomskim kretanjima⁹ i broju zaposlenih¹⁰ bruto dodana vrijednost (BDV) po zaposlenom u djelatnosti za područje *(I) Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane* iznosi 181.081,80 kuna.

Temeljem izvješća DZS-a o makroekonomskim kretanjima¹¹ i broju zaposlenih¹² bruto dodana vrijednost (BDV) po zaposlenom u djelatnosti za područje *G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala* iznosi 163.020,10 kuna.

Temeljem izvješća DZS-a o makroekonomskim kretanjima¹³ i broju zaposlenih¹⁴ bruto dodana vrijednost (BDV) po zaposlenom u djelatnosti za područje *(H) Prijevoz i skladištenje* iznosi 169.755,00 kuna.

Tablica 34 Izračun BDV-a u referentnoj godini za Općinu Kršan po promatranim djelatnostima

Djelatnost	Prosječan broj zaposlenih	BDV po zaposlenom	UKUPNO
G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	124	163.020,10	20.214.492,40
H. Prijevoz i skladištenje	58	169.755,00	9.845.790,00
I. Djelatnosti pr. smj, pripreme i usl. hrane	14	181.081,80	2.535.145,20
UKUPNO	196		32.595.427,60

Izvor: FINA, 2021., Obrada autora, 2022. *U izračun su uključeni samo obveznici predaje GFI

BDV koju generiraju odabrane djelatnosti u lokalnoj ekonomiji iznosi prosječno 32.595.427,60 kuna.

9 <https://www.dzs.hr/>

10 <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=723>

11 <https://www.dzs.hr/>

12 <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=723>

13 <https://www.dzs.hr/>

14 <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=723>

U tablici 35 prikazan je izračun povećanja BDV u lokalnoj ekonomiji tijekom promatranog razdoblja.

Tablica 35 Izračun povećanja BDV u lokalnoj ekonomiji tijekom promatranog razdoblja

Godina	Ukupna vrijednost BDV			Povećanje BDV		
	G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	H. Prijevoz i skladištenje	I. Djelatnosti pr. smj, pripreme i usl. hrane	G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	H. Prijevoz i skladištenje	I. Djelatnosti pr. smj, pripreme i usl. hrane
2024	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2025	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2026	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2027	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2028	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2029	20.214.492,40	9.845.790,00	2.535.145,20			
2030	20.517.709,79	9.944.247,90	2.585.848,10	303.217,39	98.457,90	50.702,90
2031	20.825.475,43	10.043.690,38	2.637.565,07	307.765,65	99.442,48	51.716,96
2032	21.137.857,56	10.144.127,28	2.690.316,37	312.382,13	100.436,90	52.751,30
2033	21.454.925,43	10.245.568,56	2.744.122,69	317.067,86	101.441,27	53.806,33
2034	21.776.749,31	10.348.024,24	2.799.005,15	321.823,88	102.455,69	54.882,45
2035	22.103.400,55	10.451.504,48	2.854.985,25	326.651,24	103.480,24	55.980,10
2036	22.434.951,56	10.556.019,53	2.912.084,96	331.551,01	104.515,04	57.099,71
2037	22.771.475,83	10.661.579,72	2.970.326,66	336.524,27	105.560,20	58.241,70
2038	23.113.047,97	10.768.195,52	3.029.733,19	341.572,14	106.615,80	59.406,53
2039	23.459.743,69	10.875.877,48	3.090.327,85	346.695,72	107.681,96	60.594,66
2040	23.811.639,84	10.984.636,25	3.152.134,41	351.896,16	108.758,77	61.806,56
2041	24.168.814,44	11.094.482,61	3.215.177,10	357.174,60	109.846,36	63.042,69
2042	24.531.346,66	11.205.427,44	3.279.480,64	362.532,22	110.944,83	64.303,54
2043	24.899.316,86	11.317.481,71	3.345.070,25	367.970,20	112.054,27	65.589,61
2044	25.272.806,61	11.430.656,53	3.411.971,66	373.489,75	113.174,82	66.901,41
2045	25.651.898,71	11.544.963,10	3.480.211,09	379.092,10	114.306,57	68.239,43
2046	26.036.677,19	11.660.412,73	3.549.815,31	384.778,48	115.449,63	69.604,22

2047	26.427.227,35	11.777.016,85	3.620.811,62	390.550,16	116.604,13	70.996,31
2048	26.823.635,76	11.894.787,02	3.693.227,85	396.408,41	117.770,17	72.416,23
UKUPNO				6.609.143,36	2.048.997,02	1.158.082,65

Prema prikazanom u tablici 35, provedba poticajnih mjera razvoja ribarstva i ribarske industrije na području općine Kršan, rezultat će povećanjem BDV u odabranim djelatnostima u kumulativnom iznosu od 9.816.223,03 kuna. Tako strogo konzervativno procijenjen utjecaj na lokalnu ekonomiju u razdoblju od 2030. do 2048. godine rezultira povećanjem BDV u djelatnostima turizma, ugostiteljstva, trgovine i prijevoza za 30,11%.

Kad je riječ o povećanju BDV u ribarstvu i ribarskoj industriji na području općine Kršan neophodno je izvršiti korekcije za ostvarene izravne i neizravne socio-ekonomske koristi prikazane kroz kvantifikaciju i monetizaciju koristi od:

- ✓ Poreza i prireza poreza na dohodak,
- ✓ Ušteda socijalnih troškova,
- ✓ Izravnih proračunskih prihoda Općine Kršan po osnovi izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama.

Temeljem izvješća DZS-a o makroekonomskim kretanjima¹⁵ i broju zaposlenih¹⁶ bruto dodana vrijednost (BDV) po zaposlenom u djelatnosti za područje (C) *Prerađivačka industrija* iznosi 193.752,00 kuna.

Izračun povećanja BDV u prerađivačkoj industriji izvršava se samo za pogon za preradu ribe i morskih organizama, uz primjenu spomenutih korekcija.

U tablici 36 prikazan je izračun povećanja BDV na području općine Kršan za djelatnost (C) *Prerađivačka industrija* i kretanje vrijednosti tijekom referentnog razdoblja.

Tablica 36 Izračun povećanja BDV na području općine Kršan za djelatnost (C) *Prerađivačka industrija* i kretanje vrijednosti tijekom referentnog razdoblja

Godina	C. Prerađivačka industrija			
	Broj zaposlenih	BDV	Korekcija	UKUPNO
2024	0,00	193.752,00		0,00
2025	0,00	193.752,00		0,00
2026	0,00	193.752,00		0,00
2027	0,00	193.752,00		0,00

15 <https://www.dzs.hr/>

16 <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?ID=723>

2028	0,00	193.752,00	0,00	0,00
2029	0,00	193.752,00	1.265.000,00	-1.265.000,00
2030	0,00	193.752,00	582.000,00	-582.000,00
2031	0,00	193.752,00	0,00	0,00
2032	40,00	193.752,00	1.503.894,32	6.246.185,68
2033	40,00	193.752,00	210.988,72	7.539.091,28
2034	40,00	193.752,00	210.988,72	7.539.091,28
2035	40,00	193.752,00	210.988,72	7.539.091,28
2036	50,00	193.752,00	521.135,69	9.166.464,31
2037	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2038	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2039	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2040	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2041	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2042	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2043	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2044	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2045	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2046	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2047	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
2048	50,00	193.752,00	260.900,90	9.426.699,10
UKUPNO				149.303.312,99

Prema prikazanom izračunu u tablici 36, provedba poticajnih mjera Općine Kršan, uz pretpostavku izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama do kraja referentnog razdoblja generira ukupno 149.303.312,99 kuna društvenih koristi po osnovi povećanja BDV u djelatnosti *C. Prerađivačka industrija*.

6.5. Diskontiranje procijenjenih troškova i koristi

Za izračun elementarnih indikatora procjene ekonomske održivosti potrebno je izvršiti diskontiranje svih procijenjenih društvenih troškova i koristi. Sukladno Vodiču Europske komisije za CBA Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.*) diskontna stopa iznosi 5,0%.

U tablici 37 prikazani su ukupni društveni troškovi poticajnih mjera, ekonomski društveni prihodi i rashodi.

Tablica 37 Ukupni društveni troškovi poticajnih mjera, ekonomski društveni prihodi i rashodi

GODINE	TROŠAK MJERA	O. PRIHOD	O. TROŠAK	DRUŠTVENE KORISTI	DRUŠTVENI TROŠKOVI	R.V.	NET C.F.
2024	347.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00		-347.500,00
2025	257.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00		-257.500,00
2026	1.103.750,00	0,00	0,00	0,00	0,00		-1.103.750,00
2027	4.823.437,50	0,00	0,00	0,00	0,00		-4.823.437,50
2028	17.624.687,50	0,00	0,00	0,00	0,00		-17.624.687,50
2029	9.840.625,00	0,00	0,00	0,00	0,00		-9.840.625,00
2030	133.750,00	0,00	0,00	452.378,19	0,00		318.628,19
2031	133.750,00	0,00	0,00	458.925,09	0,00		325.175,09
2032	121.250,00	0,00	0,00	6.723.096,01	0,00		6.601.846,01
2033	121.250,00	0,00	0,00	8.022.746,74	0,00		7.901.496,74
2034	121.250,00	0,00	0,00	8.029.593,30	0,00		7.908.343,30
2035	121.250,00	0,00	0,00	8.036.542,86	0,00		7.915.292,86
2036	121.250,00	0,00	0,00	9.670.970,07	0,00		9.549.720,07
2037	121.250,00	0,00	0,00	9.938.365,26	0,00		9.817.115,26
2038	121.250,00	0,00	0,00	9.945.633,56	0,00		9.824.383,56
2039	121.250,00	0,00	0,00	9.953.011,44	0,00		9.831.761,44
2040	121.250,00	0,00	0,00	9.960.500,58	0,00		9.839.250,58
2041	121.250,00	0,00	0,00	9.968.102,75	0,00		9.846.852,75
2042	121.250,00	0,00	0,00	9.975.819,68	0,00		9.854.569,68
2043	121.250,00	0,00	0,00	9.983.653,18	0,00		9.862.403,18
2044	121.250,00	0,00	0,00	9.991.605,07	0,00		9.870.355,07
2045	121.250,00	0,00	0,00	9.999.677,19	0,00		9.878.427,19
2046	121.250,00	0,00	0,00	10.007.871,43	0,00		9.886.621,43
2047	121.250,00	0,00	0,00	10.016.189,69	0,00		9.894.939,69
2048	121.250,00	0,00	0,00	10.024.633,91	0,00	1.102.281,25	11.005.665,16

6.6. Indikatori ekonomskih učinaka (ekonomska stopa povrata ili neto sadašnja vrijednost projekta u monetarnim uvjetima)

Indikatori ekonomskih učinaka izvodljivosti predmetnog projekta prikazani su u tablici 38.

Tablica 38 Indikatori ekonomskih učinaka predmetnog projekta

Indikatori ekonomskih učinaka	Vrijednosti
Diskontna stopa	5,0%
Ekonomska neto sadašnja vrijednost (ENPV)	45.838.724,09 kuna
Ekonomska interna stopa povrata (ERR)	15,35%
B/C	2,56

Rezultati ekonomske analize koji su prikazani u tablici 38 pokazuju pozitivnu Ekonomsku neto sadašnju vrijednost poticajnih mjera (ENPV) koja iznosi 45.838.724,09 kuna (pri korištenju diskontne stope od 5,0%), ekonomsku stopu povrata (ERR) s vrijednošću od 15,35%, te omjer društvenih troškova i koristi (B/C omjer) čija je vrijednost 2,56. ENPV poticajnih mjera čija je nominalna investicijska vrijednost 33.997.500,00 kuna, unatoč strogo konzervativnom pristupu kvantificiranja društvenih koristi, ali i ograničenim mogućnostima kvantificiranja i monetizacije društvenih koristi (zbog nedostatnih relevantnih i verificiranih podataka i informacija) **pokazuje da provedba poticajnih mjera razvoja ribarstva i ribarske industrije generira dovoljnu vrijednost društvenih koristi koje opravdavaju financiranje predmetnih poticajnih mjera sredstvima poreznih obveznika (ali i bespovratnim sredstvima Zajednice)**. Ističemo da vrijednost ekonomske stope povrata (ERR) iznosi 15,35% i višestruko je viša od društvene diskontne stope (primijenjena društvena diskontna stopa od 5,0%), te da omjer društvenih troškova i koristi (B/C) omjer iznosi 2,56.

Dakle, unatoč strogo konzervativnom pristupu analize predmetne studije, a posebno sa socio-ekonomskog aspekta, svi relevantni indikatori su pozitivni pa analizirane poticajne mjere čine ne samo prihvatljivim, nego i poželjnim za društvo i gospodarstvo s lokalnog i nacionalnog aspekta.

7. ANALIZA OSJETLJIVOSTI I PROCJENA RIZIKA

7.1. Definiranje kritičnih varijabli primjenom analize osjetljivosti

Analiza osjetljivosti omogućuje prepoznavanje kritičnih varijabli projekta. Kritične varijable su one varijable čije varijacije, bilo pozitivne ili negativne, imaju najveći utjecaj na financijske performanse projekta. Analiza osjetljivosti izvršava se testiranjem jedne po jedne varijable i određivanjem učinka uočenih promjena na zavisnu varijablu (u ovom slučaju na neto sadašnju vrijednost projekta). Kritičnu varijablu karakterizira učinak varijable čija varijacija ± 1 % od vrijednosti usvojene u baznom scenariju daje porast varijaciji veći od 1% u neto sadašnjoj vrijednosti projekta. Testirane varijable trebaju biti deterministički neovisne i raščlanjene u mjeri u kojoj je to moguće. Korelirane varijable često dovode do iskrivljenja u rezultatima analize, te dvostrukog zbrajanja. Stoga je preporučeno kvalitativno analizirati odabrani model kako bi se odabrale relevantne nezavisne varijable i eliminirale moguće determinističke međuovisnosti.

Sukladno uputama Vodiča Europske komisije za CBA Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.*) za analizu osjetljivosti kao moguće kritične varijable odabrane su sljedeće varijable:

- ✓ Troškovi provedbe poticajnih mjera,
- ✓ Ukupne društvene koristi.

Navedene varijable odabrane su s ciljem relevantnog testiranja na ukupni socio-ekonomski učinak. Tako su se kod testiranja društvenih prihoda uzele u obzir sve društvene koristi, a ne parcijalno promatrani utjecaji na lokalni proračun. Visina predviđenih troškova poticajnih mjera, testira se sukladno njihovoj sinergijskoj inherentnosti predmetne analize.

U tablici 39 prikazani su rezultati testiranja odabranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta.

Tablica 39 Testiranje odabranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta

Testirana varijabla	Promjena (+/- 1,0%)	Basic scenario (ENPV)	Test scenario (ENPV)	Promjena ENPV (%)
Društvene koristi	-1,0%	45.838.724,09	45.547.352,62	-1,63%
Društveni troškovi	+1,0%	45.838.724,09	45.092.383,20	-0,64%

U tablici 40 prikazane su ocjene testiranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta.

Tablica 40 Ocjene testiranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta

Testirana varijabla	Promjena varijabli	Varijacija	Ocjena kritičnosti
	(+/- 1,0%)	ENPV (%)	
Društvene koristi	-1,0%	-1,63%	Kritično
Društveni troškovi	+1,0%	-0,64%	Nije Kritično

Rezultati analize osjetljivosti socio-ekonomske analize ukazuju da će se kod smanjenja društvenih koristi od 1,0% ENPV smanjiti za 1,64%. Povećanje vrijednosti investicijskih troškova i društvenih troškova predmetnih poticajnih mjera od 1,00% rezultiraju smanjenjem ENPV za -0,64%.

Navedeni rezultati analize osjetljivosti ukazuju na potrebu analize pesimističnog i optimističnog scenarija prema promjeni varijable *Društvene koristi* pa je sukladno preporukama Vodiča Europske komisije za CBA Europske komisije (*Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.*) u nastavku prikazana simulacija scenarija.

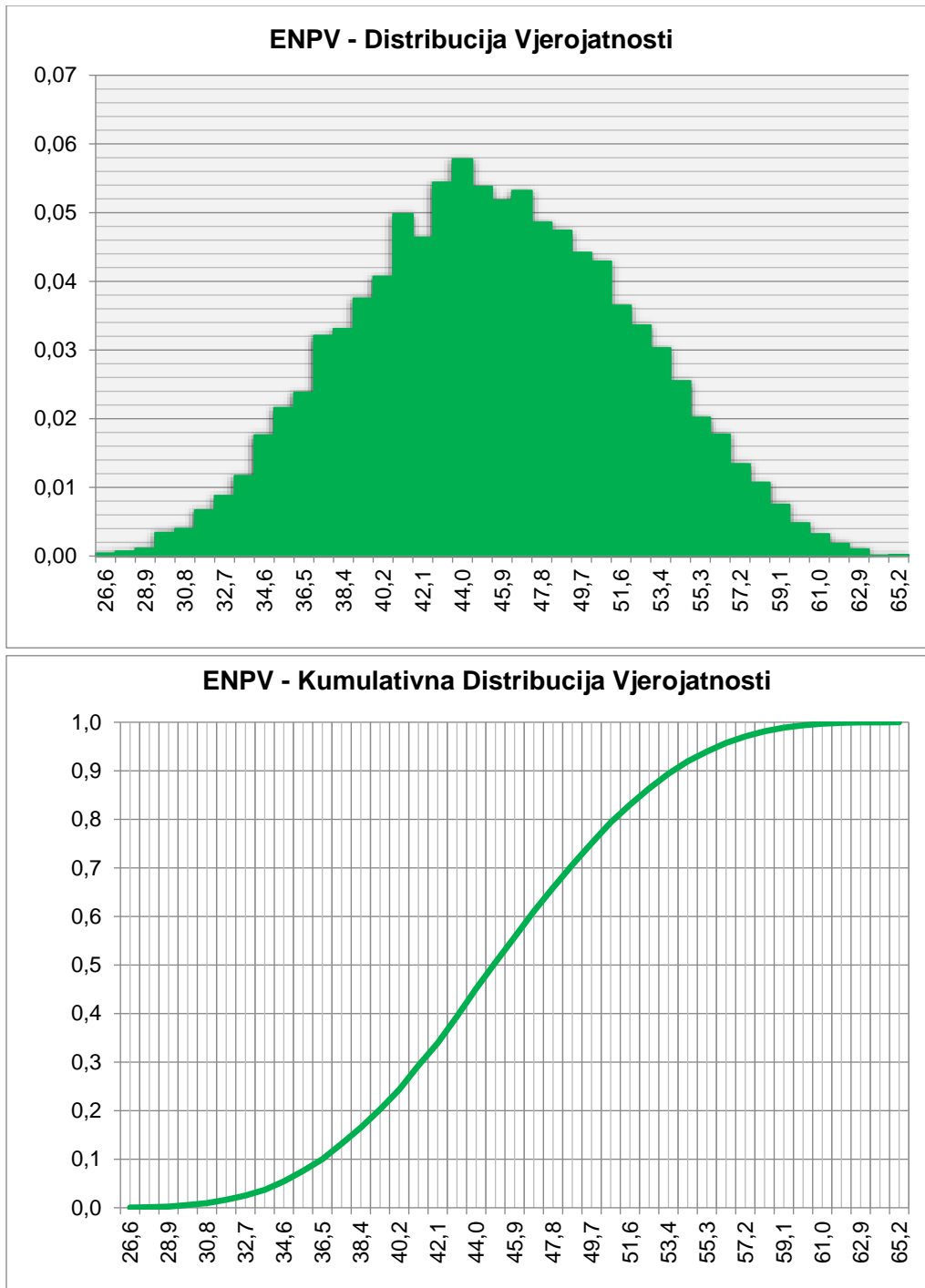
7.2. Simulacija najboljeg i najgoreg scenarija

Distribucija vjerojatnosti provedena je temeljem minimuma i maksimuma bazne vrijednosti varijable *Društvene koristi* u rasponu +/- 20% od baznog scenarija. Za simulacije pesimističnog i optimističnog scenarija pomoću testiranih varijabli analize osjetljivosti koristi se Monte Carlo simulacija (pri 10.000 iteracija).

Tablica 41 Rezultati Monte Carlo simulacije za ENPV

Indikatori	Vrijednosti (HRK u mil., broj, postotak)
Mean	45,47
Median	45,34
Standard Deviation	6,51
Minimum	26,58
Maximum	65,23
Probability of ENPV>0	100,00%

Grafikon 8 Grafički prikaz distribucije vjerojatnosti i kumulativne distribucije vjerojatnosti za ENPV predmetne analize

Prema prikazanom u grafikonu 8, a uzimajući u obzir optimistične i pesimistične scenarije, ENPV predmetnog projekta s najvećom razinom probabiliteta iznosi 45,47 milijuna kuna. Vjerojatnost da ENPV predmetnog projekta bude veća od 0 iznosi 100,00%.

7.3. Procjena rizika

Za procjenu rizika projekta u razmatranje valja uzeti projekt u cijelosti i identificirati ključne faktore rizika (organizacijske, operativne, tržišne, ostale interne i eksterne faktore). Analizom ovog projekta identificirani su ključni faktori rizika koji mogu negativno utjecati na ostvarenje, provedbu i životni vijek projekta. Faktori rizika, njihova vjerojatnost i utjecaj te potrebne mjere za ublažavanje istih prikazani su u narednom poglavlju.

Metodologija klasifikacije probabiliteta nastupanja rizika, jačine utjecaja rizika i razine rizika izrađena je primjenom metode zahtijevane u Vodiču EC¹⁷.

Probabilitet odnosno vjerojatnost nastupanja rizika pripisuje se svakom nepovoljnom događaju. Prema ovoj metodologiji probabiliteti se klasificiraju prema sljedećoj klasifikaciji:

- A - Vrlo malo vjerojatno (0–10 % probabilitet)
- B - Malo vjerojatno (10–33 % probabilitet)
- C - Otprilike jednako vjerojatno koliko i nevjerojatno (33–66 % probabilitet)
- D - Vjerojatno (66–90 % probabilitet)
- E - Vrlo vjerojatno (90–100 % probabilitet)

Za svaki učinak jačine utjecaja se daje, od npr. I (nema utjecaja) do V (katastrofalan), a temeljeno na trošku i/ili gubitku projekta odnosno očekivanih rezultata. Ovi brojevi omogućuju klasifikaciju rizika, povezano s vjerojatnošću njihova nastupanja (tablica 42).

---

¹⁷ Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects; Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020; European Commission, Directorate General for Regional and Urban policy, 2014.

Tablica 42 Klasifikacija jačine rizika

Rejting	Značenje i pojašnjenje
I - zanemariv utjecaj	Nema relevantnog utjecaja efikasnost projekta čak i bez korektivnih akcija.
II - mali utjecaj	Male štete i troškovi koje imaju minimalni utjecaj na dugoročnu efikasnost i održivost projekta. Potrebne su korektivne mjere.
III - srednji utjecaj	Umjerene štete i troškovi, uglavnom problemi financijske prirode, srednjoročno ili dugoročno. Mjere poboljšanja mogu ispraviti problem.
IV - visoki utjecaj	Značajne štete i troškovi; pojava rizika uzrokuje štetu na glavnoj svrsi projekta i njegovoj održivosti. Čak i ozbiljne mjere poboljšanja mogu biti nedovoljne kako bi se izbjegle štete.
V - katastrofalan utjecaj	Neuspjeh projekta koji može ozbiljno ili u potpunosti oštetiti glavnu svrhu projekta. Glavni učinci projekta ne pokazuju se srednjoročno ili dugoročno. Održivost projekta je ozbiljno ugrožena i prijeti katastrofalan scenarij (pesimističan).

Da bi se optimalno izvršila procjena razine rizika, a uzimajući u obzir probabilitet rizika i jačinu utjecaja rizika potrebni ih je matrično uskladiti. Ovo usklađivanje također omogućuje transparentan pregled čitatelju studije.

U tablici 43 prikazana je matrica jačine utjecaja rizika, probabiliteta rizika i razine rizika.

Tablica 43 Matrica utjecaja, probabiliteta i razine rizika

Utjecaj/vjerojatnost rizika	I zanemariv utjecaj	II mali utjecaj	III srednji utjecaj	IV visoki utjecaj	V katastrofalan utjecaj
A vrlo malo vjerojatno (0-10%)	Nizak	Nizak	Nizak	Nizak	Umjeren
B malo vjerojatno (10-33%)	Nizak	Nizak	Umjeren	Umjeren	Visok
C otprilike jednako vjerojatno kao i ne (33-66%)	Nizak	Umjeren	Umjeren	Visok	Visok
D vjerojatno (66-90%)	Nizak	Umjeren	Visok	Vrlo visok	Vrlo visok
E vrlo vjerojatno (90-100%)	Umjeren	Visok	Vrlo visok	Vrlo visok	Vrlo visok

U tablici 44 prikazana je kvalitativna analiza rizika kroz identificirane rizike.

Tablica 44 Kvalitativna analiza rizika kroz identificirane rizike.

Kvalitativna analiza rizika	Identificirane varijable	Uzroci	Poveznica s analizom osjetljivosti	Negativni efekti	Probabilitet	Jačina	Razina rizika	Prevenција i/ili mjere ublažavanja
Metodologija:	Temeljem predmetne studije izvodljivosti	Procjena autora	Temeljem predmetne studije izvodljivosti	Procjena autora	Klasifikacija vjerojatnosti izrađena je primjenom metode zahtijevane u točki 2.9.2 Vodiča EC	Klasifikacija ozbiljnosti izrađena je primjenom metode zahtijevane u točki 2.9.2 Vodiča EC	Klasifikacija razine rizika izrađena od autora primjenom metode zahtijevane u točki 2.9.2 Vodiča EC	Procjena autora
Rizik projektiranja								
Nedostatna optimizacija valorizacije prostora	1. Projektant nije optimalno iskoristio raspoloživi prostor	Angažman projektanta s manjkom iskustva projektiranja zahtjevnih objekata i građevina poput onih koji su predmet ovog projekta	-	Nedostizanje optimalne valorizacije raspoloživog prostora i objekata rezultira smanjenjem broja vezova, operativne obale te posljedično kapaciteta ribarske luke Plomin	B - malo vjerojatno (10-33%)	IV - visoki utjecaj	Visok	Projektni tim će odabrati iskusnog projektanta i proaktivno sudjelovati tijekom procesa projektiranja
Definiranje troškovnika	1. Projektant je izvršio pogrešnu procjenu troškova građevinskih, obrtničkih i drugih radova	Angažman projektanta s manjkom iskustva projektiranja zahtjevnih objekata i građevina poput onih koji su predmet ovog projekta	Kod analize osjetljivosti testirano kao kritična varijabla s određenom razinom elastičnosti i negativnim utjecajem na	Pogrešna procjena troškova projektnih aktivnosti može ugroziti realizaciju predmetnog projekta; ali svakako vodi do neoptimalnog planiranja investicijskog kapaciteta, dinamike	B - malo vjerojatno (10-33%)	III - srednji utjecaj	Umjeren	Projektni tim će odabrati iskusnog projektanta i proaktivno sudjelovati tijekom procesa projektiranja

			indikatore rentabilnosti	implementacije, do predimenzioniranja vrijednosti ulaganja, što rezultira značajnim povećanjem investicijskih troška i posljedičnim smanjenjem očekivane efikasnosti predmetnog projekta				
Javna nabava i administrativna provedba projekta								
Produljenje postupaka javne nabave	1. Kašnjenje u provedbi projektnih aktivnosti	Problemi kod provedbe postupaka javne nabave	-	Kašnjenje sa implementacijom predmetnog projekta	C = otprilike jednako vjerojatno kao i ne (33-66%)	III - srednji utjecaj	Umjeren	Općina posjeduje kompetentne zaposlenike koji su kroz dugogodišnje radno iskustvo stekli potrebna znanja, iskustva i kompetencije za provedbu postupaka javne nabave. Općina će ukoliko bude smatrala potrebnim dodatno angažirati vanjske suradnike koji će izvršiti kontrolu kvalitete pripremljene dokumentacije.

Rizici gradnje i opremanja, te provedbe mjera								
Troškovi izgradnje i opremanja, te provedbe mjera veći su od projiciranih	1. Povećanje troškova mjera i projektnih aktivnosti	Pogrešna procjena troškova implementacije mjera i projektnih aktivnosti	Kod analize osjetljivosti testirano kao kritična varijabla s određenom razinom elastičnosti i negativnog utjecaja na indikatore rentabilnosti	Povećanje troškova provedbe mjera odnosno projektnih aktivnosti zahtijeva osiguravanja dodatnih investicijskih sredstava i negativno utječe na dinamiku provedbe projektnih aktivnosti, te smanjenje očekivane socio-ekonomske efikasnosti predmetnog projekta	B - malo vjerojatno (10-33%)	III – srednji utjecaj	Umjeren	Općina će optimalno planirati i evaluirati potrošnju sredstava za provedbu mjera. Kad je u pitanju izgradnja ribarske luke i drugih građevinskih aktivnosti nadzorni inženjer će redovito pratiti i izvještavati projektni tim o tome da li izvedeni radovi količinom i kvalitetom u potpunosti odgovaraju projektno-tehničkoj dokumentaciji i troškovniku.
Kašnjenje u provedbi poticajnih mjera	1. Produljenje potrebnog vremena za implementaciju projektnih aktivnosti	Kašnjenje provedbe uslijed nepridržavanja rokova izvedbe projektnih aktivnosti	-	Kašnjenje sa implementacijom poticajnih mjera i posljedično povećanje troškova projektnih aktivnosti, te izostanak planiranih prihoda i društvenih koristi	B - malo vjerojatno (10-33%)	III - srednji utjecaj	Umjeren	Kako bi se spriječilo nastupanje navedenog rizika, projektni tim će u suradnji s sa Općinskom upravom i vanjskim stručnjacima pažljivo pratiti sve faze provedbe poticajnih mjera i poštivanje dogovorenog vremenskog plana provedbe.

Operativni rizici								
Troškovi rada veći su od očekivanih	1. Nedostatni kvalitetni ljudski resursi odnosno odljev kvalitetne radne snage iz Hrvatske	Nedostatak kvalitetnih ljudskih resursa koji su neophodni za pružanje planiranih usluga	–	Kroz analizu socio-ekonomskog okruženja analizirani su demografski trendovi i stanje tržišta rada	C - otprilike jednako vjerojatno kao i ne (33-66%)	IV - visoki utjecaj	Visok	Općina Kršan planira provedbu seta mjera demografske obnove, što će u narednom razdoblju povećati broj radno aktivnog stanovništva i konkurentnost tržišta rada.
Financijski rizici								
Izostanak investicije u pogona za preradu ribe i morskih organizama	1. Smanjenje izravnih prihoda Općine i socio-ekonomskih benefita	Moguće smanjenje interesa investitora	-	Izostanak prihoda od planiranog pogona za preradu ribe rezultira značajnim smanjenjem izravnih proračunskih prihoda i ugrožava ostvarenje očekivanih vrijednosti društvenih benefita	B - malo vjerojatno (10-33%)	V - katastrofalan utjecaj	Visok	Općina je pripremila mjere i set aktivnosti za promociju Općine kao partnera investitorima.
Implementacija projekta u zadanom opsegu i sadržaju	2. Smanjenje ili izostanak očekivanih investicijskih sredstava od EU fondova	Sredstva iz EU fondova ne participiraju kod implementacije razvojnih mjera i projektnih aktivnosti sukladno očekivanjima	-	Izostanak implementacije poticajnih mjera i projektnih aktivnosti u zadanom opsegu i sadržaju dovodi u pitanje cijeli program, a posljedično i	B - malo vjerojatno (10-33%)	V - katastrofalan utjecaj	Visok	Općina će rezultatima predmetne studijske analize i budućih detaljnijih analiza dokazati Javnom tijelu koje bude provodilo postupak dojele bespovratnih

				očekivanu efikasnost razvoja ribarstva				sredstava iz EU fondova da samo implementacija poticajnih mjera i aktivnosti poput osnivanja i izgradnje ribarske luke u zadanom opsegu i sadržaju jamči dugoročno održivi razvoj ribarstva i ostvarenje projiciranih društvenih koristi koje značajno premašuju vrijednost investicije. Također će u vlastitom proračunu osigurati potrebna sredstva za sufinanciranje projektnih aktivnosti
Ostali rizici								
Promjena pravne regulative	1. EU, te nacionalni zakoni i propisi povezani sa ribarskim lukama, pomorskim prometom, ribolovom i ribarskom industrijom	Promjena zakonskih i pravnih propisa koji mogu utjecati na status luke u Plominu, te promjena ciljeva ZRP	-	Izostanak većeg djela očekivanih socio-ekonomskih benefita	vrlo malo vjerojatno (0-10%)	V - katastrofalan utjecaj	Umjeren	Općina će redovito pratiti sve zakonske izmjene i dopune, te proaktivno sudjelovati u javnim raspravama kako bi se izbjegao mogući rizik

7.4. Upravljanje i smanjenje rizika

Pored rizika fluktuacije troškova poticajnih mjera, osiguranja bespovratnih sredstava za provedbu mjere osnivanja i izgradnje ribarske luke, za efikasno upravljanje poticajnim mjerama potrebno je identificirati i druge rizike koji prate projekt.

Predviđanjem objektivnih rizika na koje se u trenutku pripreme projekta ne može utjecati, doprinosi se smanjenju vjerojatnosti nastanka rizika i/ili njihovoj prevenciji.

Stoga je u predmetnoj studiji primijenjena konzervativna metoda procjene potražnje i društvenih koristi, a iskazani su nešto veći troškovi mjera od realnih.

Također su predviđene i preporučene brojne mjere i aktivnosti koje će izravno i neizravno doprinijeti efikasnoj implementaciji poticajnih mjera u zadanom opsegu i sadržaju, te željenoj dugoročnoj održivosti i postizanju očekivanih društvenih koristi.

Značajan broj predviđenih i preporučenih mjera i aktivnosti koje su u funkciji ublažavanja/sprječavanja identificiranih rizika prikazan je i kroz matricu kvalitativne analize rizika.

S ciljem optimalne prevencije i/ili umanjena utjecaja rizičnih pojava, preporučuje se izrada *Plana upravljanja rizicima*, a u narednoj tablici prikazane su preporučene mjere prevencije i/ili ublažavanja rizika.

U tablici 45 prikazane su preporučene mjere sukladno identificiranim rizicima, njihovim utjecajima, probabilitetu i razini rizika.

Tablica 45 Preporučene mjere za prevenciju i ublažavanje rizika

Utjecaj/vjerojatnost rizika	I zanemariv utjecaj	II mali utjecaj	III srednji utjecaj	IV visoki utjecaj	V katastrofalan utjecaj
A vrlo malo vjerojatno (0-10%)	nije potrebna aktivnost	ublažavanje	ublažavanje	ublažavanje	prevencija i ublažavanje
B malo vjerojatno (10-33%)	prevencija	prevencija ili ublažavanje	prevencija ili ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje
C otprilike jednako vjerojatno kao i ne (33-66%)	prevencija	prevencija ili ublažavanje	prevencija ili ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje
D vjerojatno (66-90%)	prevencija	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje
E vrlo vjerojatno (90-100%)	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje	prevencija i ublažavanje

9. ZAKLJUČAK

Rezultati studijske analize pokazuju da je provedba poticajnih mjera za razvoj ribarstva, ribarske industrije, očuvanje i promociju maritimne baštine opravdana i prihvatljiva s društvenog aspekta. To znači da je opravdano pristupiti provedbi poticajnih mjera i realizaciji predloženih aktivnosti. Korisnik, u ovom slučaju Općina Kršan trebala bi uskladiti proračunsko planiranje sa setom predloženih mjera, kako bi se u predloženom vremenskom okviru realizirale projekte aktivnosti i ostvarili pozitivni socio-ekonomski učinci.

Navedeno potvrđuju rezultati socio-ekonomske analize čije su vrijednosti ključnih indikatora pozitivne. Tako ekonomska neto sadašnja vrijednost projekta (ENPV) iznosi 45.838.724,09 kuna, ekonomska stopa povrata (ERR) iznosi 15,35%, a omjer društvenih troškova i koristi (B/C omjer) iznosi 2,56. Analiza rizika pokazuje visoku razinu otpornosti projekta na negativne eksterne čimbenike smanjenja društvenih koristi pa vjerojatnost pozitivne ekonomske neto sadašnje vrijednosti iznosi 100,00%.

10. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Tablica 1 Osnovni meteorološki podaci za područje općine - mjerna postaje Čepić	8
Tablica 2 Kapaciteti morskih luka posebne namjene i vezova turističkih naselja na području Općine Kršan.....	15
Tablica 3 Količine prikupljenog komunalnog otpada na području općine Kršan u razdoblju od 2017. do 2021. godine.....	19
Tablica 4 Kretanje broja stanovnika po naseljima Općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine.....	19
Tablica 5 Kretanje broja stanovnika na području općine Kršan u razdoblju od 2011. do 2021. godine.....	20
Tablica 6 Prirodno kretanje stanovništva Općine Kršan u razdoblju od 2012. do 2021. godine	21
Tablica 7 Kretanje migracija stanovništva na području općine Kršan u razdoblju od 2012. do 2021. godine.....	22
Tablica 8 Kretanje BDV na nacionalnoj, regionalnoj i županijskoj razini u 2019. godini.	25
Tablica 9 Osnovni gospodarski pokazatelji za RH 2022. – 2024., realne stope rasta, ...	28
Tablica 10 Kretanje cijena u RH za 2022. – 2024.	29
Tablica 11 Poduzetnici na području općine Kršan prema djelatnostima i rezultatima poslovanja u razdoblju od 2016. do 2021. godine poduzeća	29
Tablica 12 Broj i struktura obrtnika s područja općine Kršan (stanje na 01.09.2022. godine)	33
Tablica 13 Doprinosi EFPR u programskom razdoblju 2014.-2020., po prioritetima (u 000 €)	46
Tablica 14 Ciljevi i mjere Strategije očuvanja i održivog razvoja pomorstva i ribarstva na području Općine Kršan	59
Tablica 15 Cjenik usluga u ribarskoj luci Brižine, 01. listopada 2022. godine	64
Tablica 16 Investicijski troškovi izgradnje i opremanja ribarske luke Plomin	89
Tablica 17 Troškovi poticajnih mjera Općine Kršan za razvoj ribarstva i ribarske industrije ..	90
Tablica 18 Referentna razdoblja Europske Komisije prema sektoru	95
Tablica 19 Troškovi poticajnih mjera za razvoj ribarstva i ribarske industrije	96
Tablica 20 Legenda.....	98
Tablica 21 Stope amortizacije dugotrajne imovine predmetnog projekta	99
Tablica 22 Izračun ostatka vrijednosti projekta	99
Tablica 23 Fiskalna korekcija i transformacija u ekonomske cijene	102
Tablica 24 Radna mjesta i broj zaposlenih u ribarskoj luci Plomin.....	107
Tablica 25 Radna mjesta i broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji ribe i morskih organizama na području općine Kršan	108
Tablica 26 Izračun prosječnih prihoda po osnovi poreza i prireza poreza na dohodak Općine Kršan po zaposlenom.....	109
Tablica 27 Izračun i kretanje društvenih koristi tijekom referentnog razdoblja po osnovi povećanja izravnog zapošljavanja na području općine Kršan	111
Tablica 28 Koristi od izravnog zapošljavanja s aspekta proračuna Općine Kršan tijekom referentnog razdoblja	112
Tablica 29 Iskaz i namjena površina	113
Tablica 30 Izračun i iznos prosječnog prihoda Općine Kršan od komunalnog doprinosa za investiciju u pogon za preradu ribe (bez popusta i sa popustom od 50,0%)	115
Tablica 31 Vrijednosti Koeficijenta zone (Kz), Boda (B) i Koeficijenta namjene (Kn) za Proizvodno-poslovnu zonu sa Centrom agropoduzetništva	116
Tablica 32 Prihodi od komunalne naknade od pogona za preradu ribe i morskih organizama	116

Tablica 33 Kretanje društvenih koristi od izgradnje pogona za preradu ribe i morskih organizama na području općine Kršan tijekom referentnog razdoblja	117
Tablica 34 Izračun BDV-a u referentnoj godini za Općinu Kršan po promatranim djelatnostima	122
Tablica 35 Izračun povećanja BDV u lokalnoj ekonomiji tijekom promatranog razdoblja	123
Tablica 36 Izračun povećanja BDV na području općine Kršan za djelatnost (C) Prerađivačka industrija i kretanje vrijednosti tijekom referentnog razdoblja	124
Tablica 37 Ukupni društveni troškovi poticajnih mjera, ekonomski društveni prihodi i rashodi	126
Tablica 38 Indikatori ekonomskih učinaka predmetnog projekta.....	127
Tablica 39 Testiranja odabranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta	128
Tablica 40 Ocjene testiranih varijabli na ekonomsku neto sadašnju vrijednost projekta.....	129
Tablica 41 Rezultati Monte Carlo simulacije za ENPV	129
Tablica 42 Klasifikacija jačine rizika	132
Tablica 43 Matrica utjecaja, probabiliteta i razine rizika	132
Tablica 44 Kvalitativna analiza rizika kroz identificirane rizike.	133
Tablica 45 Preporučene mjere za prevenciju i ublažavanje rizika.....	138
Slika 1 Geografski položaj Istarske županije	4
Slika 2 Administrativna podjela Istarske županije	6
Slika 3 BDP per capita u 2019. godini po županijama	24
Slika 4 Sredstva koja su države članice dodijelile prioritetima EFPR iz svoga udjela u proračunu EFPR (u 000 €)	46
Slika 5 Ribarska luka Brižine.....	64
Slika 6 Objekt za prihvrat i skladištenje ribe u luci Brižine.....	65
Slika 7 Mrežara - skladište i hangar, gdje se nalazi mosna dizalica i dva vinča	65
Slika 8 Dio objekta sabirno-distributivnog centra	66
Slika 9 Dio objekta za uskladištenje svježih proizvoda ribarstva.....	66
Slika 10 Ribarska luka Dieppe kanalskog oblika	67
Slika 11 Iskrcajna obala sa prostorom za prihvrat, sortiranje i konfekcioniranje ulova te skladištenje.....	68
Slika 12 Prostor za sortiranje i konfekcioniranje kapica za daljnju prodaju	68
Slika 13 Postrojenje za proizvodnju leda.....	69
Slika 14 Iskrcajna obala s priključcima za vodu i električnu energiju	70
Slika 15 Prodaja ribe na malo za građanstvo	70
Slika 16 Parkirališni prostor za građanstvo iza ribarnice	71
Slika 17 Kompjuterizirana aukcija ribe i drugih morskih organizama unutar ribarske luke Dieppe.....	71
Slika 18 Ribarska luka Skagen.....	73
Slika 19 Ribarska luka Skagen: dio lučkog bazena.....	73
Slika 20 Iskrcajna obala	74
Slika 21 Privezišna obala	74
Slika 22 Lučka suprastruktura: kamioni za rukovanje i transport ribolovnih alata	75
Slika 23 Lučka suprastruktura: uređaji za iskrcaj/prekrcaj i sortiranje ulova	75
Slika 24 Operativna obala	76
Slika 25 Energetska infrastruktura	76
Slika 26 Dio ribarske luke namijenjen turističkoj ponudi.....	77
Slika 27 Pozitivna korelacija.....	119
Slika 28 Negativna korelacija	120

Slika 29 Distribucija socio-ekonomskih učinaka ribarstva i ribarske industrije po odabranim područjima EU 121

Grafikon 1 Udio poduzeća prema djelatnostima na području općine Kršan.....	31
Grafikon 2 Osnovni pokazatelji poslovanja poduzetnika na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2021. godine.....	32
Grafikon 3 Kretanje broja smještajnih jedinica u razdoblju od 2016. do 2022. godine	35
Grafikon 4 Kretanje broja stalnih postelja u razdoblju od 2016. do 2022. godine	36
Grafikon 5 Kretanje broja turističkih dolazaka na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2022. godine.....	37
Grafikon 6 Kretanje broja turističkih noćenja na području općine Kršan u razdoblju od 2016. do 2022. godine.....	38
Grafikon 7 Struktura ekonomskih troškova po poticajnim mjerama	103
Grafikon 8 Grafički prikaz distribucije vjerojatnosti i kumulativne distribucije vjerojatnosti za ENPV predmetne analize	130

Gantogram 1 Razdoblje provedbe poticajnih mjera 97

12. LITERATURA

Elaborat zaštite okoliša u postupku ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš za zahvat: Izgradnja dodatnih sadržaja i uređenje ribarske luke Brižine na dijelu lučkog područja „Kaštelanski bazen C“ (2018) INSTITUT IGH, d.d., Zagreb.

<https://www.friska-riba.hr> Pristupljeno 08. listopada 2022.

<https://www.morski.hr/foto-sutra-se-otvara-ribarska-luka-brizine-dovrsen-projekt-od-velike-vaznosti-za-splitske-i-kastelanske-ribare/> Pristupljeno 08. listopada 2022.